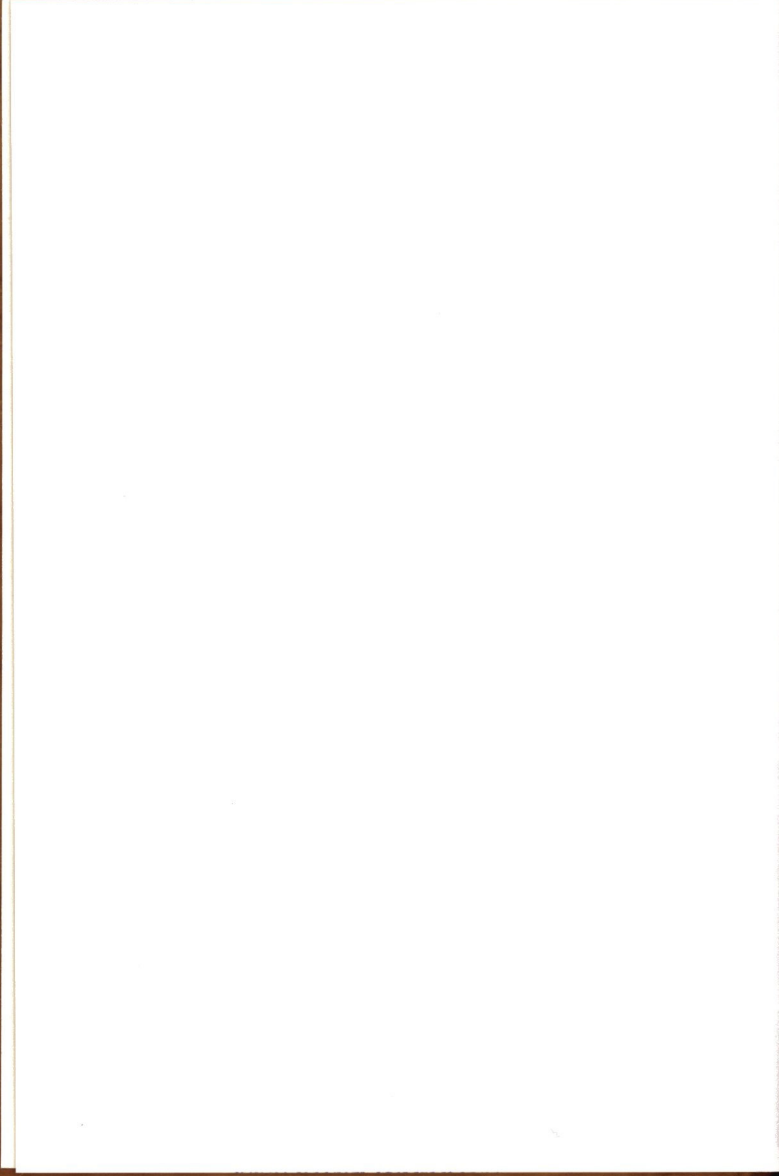

MVSICA

I·5·6·9·

Janblaz
Soflans

MVSICA

to gest Knížka Zpěwá
kům/náležitě zpráwy
w sobě zawjrajcých.

Sepsaná Jazykem Českým k žádosti
některých dobrých přátel. A wytiště-
ná neyprwé/ Leta Páně/ 1558. w
Holomaucy. Nynj znou
pilně skorygovaná a wyti-
štěná.

přidány sáu Regule / a naučení potre-
bná Kantorům y písni sklada-
telům.

Žalm. 38.

Blahoslavený gest ten lid kterýž w mjí ra-
dostně prozpěwovati. 2c.

Žalm. 46.

Zpíweyťe Bohu nassemu zpíweyťe/
Zpíweyťe w měle.

Handwritten musical notation on a staff, including a treble clef and notes. Below the staff, there is a handwritten signature and the text 'W. ... d. ... memoria ...'.

27 F 23

Masarykova univerzita Filozofická fakulta. Ústřední knihovna	
Přir.č.	13-10174-16
Sign.	
Syst.č.	6376588

IN MUSICAM REV: V:

IOHANNIS B:

AD LECTOREM.

Ornauit celebres olim iam *MUSICA* terras,
MUSICA ab ingenuis semper amata uiris.
Haecenus aut siluit, peregrina aut arte canebat,
Aut rudibus plaussit *Czechia* nostra sonis.
Hic docet exculté primus cantare Bohemos,
(Vt numero primus sic bonitate) liber.
Iudice sub iusto poterit certare libellis,
Quos velat viridi turba canora cedro.
Est rudibus scriptus, Docti at nihil usus in illo,
Quod merito carpat quodue requirat habet.
Est facilis, Methodo discentes ducit aperta,
Et cunctis docta simplicitate placet.
Ardua non tractat, tradit sermone polito.
Omnia quae utilitas arsque modesta petit.
Non sine mente sonos calamo formare sagaci
Sed docet argutisnectere verba modis.
Quod multi tacuere, hymnos componere cultos,
Verbaque cum numeris rité sonare docet.

Fallor an insulfos cantus crassosq; fugabit,
Quos obiter simplex turba rudisq; iacit:
Indocte expressos, habito moderamine nullo.

Innatæ vocis quam ore patente refert,
Totam igitur propriè liber hic complectitur artem,
Perpolit arguto pulpita rauca stylo.

Tu patriæ Lector gratare, piosq; labores
Auctoris placida suscipe mente: V. ALE.

STT

k Čtenáři.

D

Gněwádž toho

to nasseho wěku mnohé wě-
cy / kteréž Jazykem toliko
Řeckým neb Latinským se-
psany / a w té řeči gako wta-
gemnicy chowány byly / giž
na swětlo wycházejí / y obec-

ným nám Jazykem českým / a owšem pak Ně-
meckým: nebudeť se tedy Čtenář rozumný divi-
ti / a owšem zaseť mjeti / e y Já nyní tuto zpráwu
neb gako starí wúbec byli zwykli čkati řehoty
Zpěwákům náležitě / což gessťe nikdy český psáno
nebylo lidem obecným Latinského Jazyku ne-
mějícím / to gessťe Čechům český wypsal jsem.

A zvláštěť řdyž y prwe gedno z sedmery vmě-
nj / totiž Arýmeuýka / (vměnj počtu) y Němec-
ky y český wydana gessť. Vměnj gissťe gakož
wssem tak oblaštěně kupcům / ano y giným s wě-
cmi swětskými se objragjčým welmi potřebné.

Ale potřebněgšh toto lidem s wěcmi wyššimi /
nebeského Krále a náboženstwj křescanského se
objragjčým / z nichž newsssem se dostalo / vměnj

Předmluva.

14 Zazpřím rozdílných, mjei. Gessio Pán náš ne chce přivázan býti k nařizením lidským / gačož w giném tak y wtom aby z samých věcných a neb vměkych / skuzebnjšy Cřkwi své wybjral a posykal / Ale wjce patřj nato / čehož nemožné skz je lidi samy nabýti. Neskussné pak widj se býti / aby ti genž mimo gině schwálenj Boha y zpř wánjm y gináče oddáni sau / a přirozenj k Muzyce welimi spůsobné množy magj: pro samo ne vměnj Latinského Zazpřu / škodny w své prácy nedostatek trpěti museli: Poněwadž až posawád zpráwy wsslecky / buď gačby ozdobně a přj gemně (a tak poslužitedlně lidem a y snadně bez dlahého se mnohých Pissnj notám zpaměti věnj) zpřwáno býti mohlo z. český sepsány nebyly / a kdož koli o vměnj to stal / musyl nebo w věčenj se Latinskému Zazpřu wydati / a nebo od netreffných mistrů mjesto obšyrného stromu / spatanau wčewičku / a někdo sotwa listek čacký zas wděť přigjti.

Zá tomu (ponuknut gsa od mnohých) w střje w zgjti chřege / některým milým přátelům k wůli / wybraw z Latinských o věcech k Muzyce přj ležjých psánj / což mi se zapotřebné widělo / a přidaw k tomu což ja vžitečné saudit sem / to wtu

to jednu krát au Knížku sem uvedl / a gi tak k tomu přistrogiti vsplowal. Aby netoliko těm prospěti mohla / kdožby knížku tu magice pro zpravení se wnj / někoho ztěch docházeti mohli / kdožby přiwé Muzyku uměl / a gegich wěcch powědom byl: Ale y těm genž přirozenau k Muzyce přichylnosti u. wedeni gsauce / dobrý Kantori / neb Zpěwacy býti žádagi / Mistra žádného wssak docházeti nemohau / k nemakému aby býti mohla vžitku.

Uč pak stowa některá (*Technica*) gichž Latijnstj Muzykové užívagi / též odemne zanechaná gsau: gako gména kljčůw, stupňůw, zwuku neb hlasu Newidělo mi se potřeby ginych wymýssleti / nebo k mnohým tak dobře práwo Cech / gako Latijnš má. Gako když djs. a. re, b mi, F fa ut u. řeknelie Latijnš *redire resonare famulus rem*, dš take Cech *reta mity* *Witssu* u. Mnohé pak Latijncey od Řekůw wzali / giniž my s některé částky gestli je neblížssi / tedy gisté tak blížcy sme gako Latijncey. trůg počet / mnohá *Participia*, a gine wěcy k Řekům podobné / nad Latijnšky magice.

Wssak užívage stow nassemu Jazyku neobytelných / a w něm přiwé nemnoho stýchanych / každé tak sem wyswětlil / aby snadně

Předmluva.

Kdož bystřegšši wtip má/ coby se kde kterým tjm
řlowem mjinilo porozuměti moht.

A protož komubykoli tato má malická kniž
ka wruce přistla/ prošym wmissli prwé Muzy-
ku/ nebud tak netřessný/ a by bud pro nepřizeň
bud pro galykoli zdállicby se tobě býti kde w č
nedostatek cyžž prácy haněti mēl. Než radě-
gi mohlliby lepššihy, a dostatečnēgššihy co zpra-
wití pospēs. A mezy tjm dokudž toho newci-
njs/ tohoto prostého a nedlauhého sepsani pro-
stym a newcēmym přeg.

Ty pak
kdož prwé newmjs Muzyky/ mužessli wčem tē
to Knižky vžiti / wděčnosti a žadanjm mnē
od Boha dobrého se odplatiti/ bezpochy
by nezanedbaš. Pakli kdo vžiti
ginebudeš mocy wničemž/ aspoň
toho čehož sam mjtí nemj
žes / ginym aby přal/
sprawedliwē
gest.

Jan Blahoslav.

Kap.

Kapitola I.

o Rozdysle Zpěwáků:

Dněwádž o Muzyce napsati něco vložil sem / Neprav ale Coby mu zyka byla nechť se povj. Muzyka gest uměnj genž včj hlasy a rozdysly gich znáti / gim rozuměti a z toho dobře to gest slusně / náležitě a ozdobjně, zpjwati. O rozdyslych Muzyky prawiti mage / slusně gest aby ch oznámil / že ne Muzyku ale muzyky / totiž ty genž uměgj Muzyku / a neb Zpěwácy sau / (a galž koli s hlasy a rozdysly y s znamenjmi gich se objragj) rozdělowati tuto mám

Gedni sau gessio v Latjnjku řeckým slowem se gmenugj / *Theorici*, kterjž toliko s poznánjmi a wyrozuměnjm wěcem Muzyky / (totjž k zpjwánj přjležjčjm řč.) se objragj. Zpjwánim pak se nezaměstknáw agj / buď proto že nástroje k zprawowánj hlasy / t. hrdla způsobného k tomu nemagj / buď že oco nedbagj řč. Gichž gest ten wissecken chl / strany té wěcy uměti a znáti / neb srozuměti.

Druzy gsau genž slowau *Practici*, kterjž nez

A v.

toli-

O Rozdíle Zpěváků.

toliko myšlením s Muzykai zacházejí / ale na tom dosti nemájíce skutkem / totiž hlasem / to což mysl přebírá pronáslejí / to gest zpívají / buď z příčiny své / neb jiných libostí / buď pro vřázaní jiných a naučených. A ti slova vůbec kan toři / a neb český dím Zpěvácy.

Třetí saú gesto slovaú Poctě; : Ti nasamě poznání též y na pronášení těch věcí hlasem / do sti nemájíce / věcť píší a vydávají nasvětlo / o Muzyce; a neb něgaké werse Písně noty.

Těch pak druhých genů Practici slovaú / v mění nadvě se dělú. Jedno stowe v Latijně = kú Choralis; Proste neb gakž některý newelmi náležítě říkávají legkowské / obecného lidu / kdýž to všickni neb mnozí / jedním neb jednostegným hlasu způsobem / zpívají jednu píseň To všem známe gest / y těm genů o Muzyce nikdy nestýchali. A tuť saú noty jednostegné a jedny.

Druhé stowe Muzyka Figuralis, Figurné / .t. rozličných sfigur a znamení plně mage not / mēr, y způsobů mnoháú rozdílnost. Dbe pak to netoliko hlasem lidským / ale y nástrogi hudebnými se pronáší. Což máli kępli své mu přigiti / .t. všima libostí učiniti / a myslí ně = kam

Učelem muzyka záležj. 6.

Kam pohnauti/musj podlé gistých měr a zpráv se působiti.

Kapitola II

Učelem Muzyka záležj.

S Aťoť pak od Gruntu wšeliké staswenj se zakládati/a odtud dale nahoru hnáno býti má: takž y tuto při spisowánj zpráv Kantoru/neb zpěwáku potřebných/od gruntu početi se musj. Ano y ti genž čjsti wj/neypřw figury neb charaktery liter předkládaj/a wznámost wwodj č. kterčž když potom složeny a spolu wyřknuty býwaj/slowo srozumitelné zatwzj.

Titot pak sau gruntowé neb počátkowé/a gako nĕgacj pramenowé z nichž potom čka Kantorského zwuku se walj.

i. Noty. ij. Kljcowé. iij. Hlasj

Skřze noty gich způsobnosti/a rozjdjnosti myšlenj skladatele zpěwu neb písne/nĕkteré wymalowáno býwá. Kterýchžto wlastnosti gaf by porozumjno/nýbrž y knim přistaupeno býti mo hlo/wkazuge kljč. A to obě mali wštima neb skuchem býti chopeno/musj k tomu přistaupiti/a

tať

Náčem Muzyka záležj.

a to wisse pronesiti zwuk neb hlas sswau rozlič-
 nostj / A take z těch tří pramenů býwá prowa-
 ľahodného zpjwánj učiněn / gimž mysl y swazá
 na y wedena sem nebo tam býti může / k tomu
 neb k onomu nakloněná. Bez těch tří věcy nebo
 bez kterějkoli z těch / žádná Píseň neb zpěw do-
 konatj nenj. Nebo kdež not nenj / tu by y
 text byl / neznámý tressli naněg zpjwati nemůž
 A budeli notowáno a Kljčů se nepřidá / tu též
 ten genž toho prwe nikdy nezpjwal / nebude v-
 měti pagednau toho začjti / newěda ostrěli čili
 powšowné / čili měkké zpjwánj gest. Druhem
 bylliby zpěw tří neb čtyř hlasů / tu nebude lze po-
 čjti / dokudj se nebude Kljčů doptáno.

Starj před lety / mnoho bez Kljčů notowa-
 ti měli obpčeg / zpřjcm těchto, Gedno že řjdecj
 čacké vměnj Muzyky měli. Druhě že wjce po-
 dlé zwyků nežli podle vměnj zpjwánj swa kona-
 li / gedni od druhých slychajice / a wjce z slychá-
 nj nežli z knih se wjce. Ynenj gim co za zlé
 mjti / a wssak proto lepsšjho skussj raděgi následo-
 wati / nebo bez takowého mjstného rozdělenj hla-
 sů / neb řádného a vměleho hlasem sem nebo tã
 obrácenj / wywyssewanj a smjowánj / Zpj-
 wánj gak tressně býwá / wědj a tomu rozuměgj

ti genž zpěwacy prostřednj třebas gsauce giné
 štýchagi (rozuměgicj neb nerozuměgicj Mu-
 zyce) od přirozenj hlasu a zpěwůw vslechtiko-
 sti nezpůsobně / gimž wůbec slowem Latinským
 (a y nám giž w česstině obwykčým) Deuociant
 řjřagi / kterjš ani měkce neb powtowně / ani zas-
 se tuže řč. nemohau zpjwati. Než tak co ne-
 mazný wůž / gakž mu geho nehladký hlás / wne-
 způsobném hrdle se sformuge / nemage gistých
 stupňů / ani moha mjstně tu kdež myslieby neb
 měl / sstaupiti / gako Sedlák opily / genž y cestau
 y necestau se tápa / sem y tam nohama nečer-
 stwýma pleta. Ac kdož čeho z přirozenj nemůže /
 gak ho ztoho winniti slusj? než kdož pro nedban-
 lıwost, nepracowitost, neb lenost / wčem nezpů-
 sobný byleby ten y posměchu hoden býwa / zdaby
 y tım provozen byl.

Musj tedy y wšsecko toto tré býti y sšwými
 ratolestmi / (onichž naswých mjstech se položi)
 máli zpjwánj Kantorowo / zpěwem a způsob-
 ným neb vslechtilym slauti / a ne bečenjm neb
 křičenjm neb wrčenjm: čimž netoliko k dobrě-
 mu způsobu se nepostauzi posluchačům: Ale
 byli prwe gakž / y ztoho budau wyraženi / aby
 někdy mjsto k náboženstwj probuzenj od smj-
 chu neb hněwu zdržeti se nemohli. Aťak

Vlačem Muzyka záleží.

A tak summau slusij znáti je.

Všeliké zpj wánj býti múže a má.	}	Notami.	}	Wypřáno a gako wpmalowano neb vkázáno.
		Sljci.		Rozřauženo / neb rozeznáwáno / neb poznáno / gako ge tuhé powtowné.
	}	Hlasem neb hlasj neb hlasuw stup= němi.	}	Wyneseno / neb proneseno / neb wy řonáno.

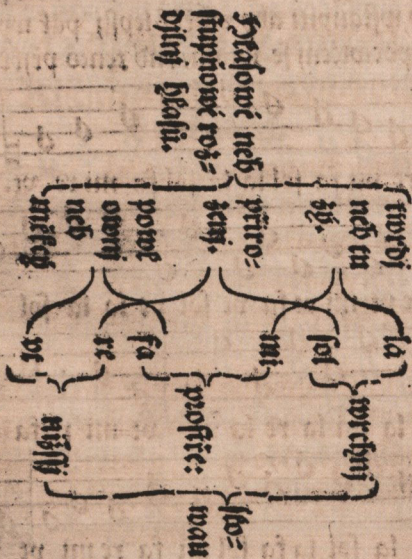
Kapitola III.

O Hlasých strze než se wšeliky zpěw
pronássi / řoná neb působj.

A pak hlas žeby obecný byl gedno
mu každému / kromě němých a hlu
chých / známé gest. Však proto
má také známo býti / že toho slow je „
ka / HLAS vřjwá se natomto myřtě za gediné
řawzněnj / twrdě tuže nebo měkce bez proměňo
wá

o Hlasých.

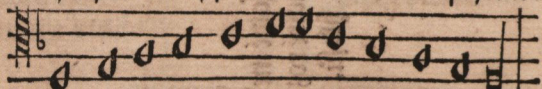
wánj / a wyšše neb nišše ošstupovánj. A ta pak za
 wzněnj wyššelá cožby gich kolt učiněno byti mo
 hto / rozdělena sau na těchto vi. rozdjku gahz nyz
 že se vlašuge / a každěmu tomu rozdjku / oblašeni
 gměno gedno spyllabné dáno gest / čemuž z této ta
 bule porozumjš.

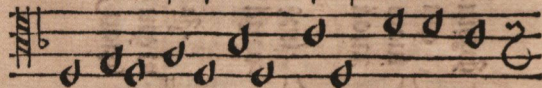
Doněwadž dawnj starj Muzykowé / tak sau
 gměna těm hlahum wymyslili / widj mi se za do
 bré

o Hlasých.

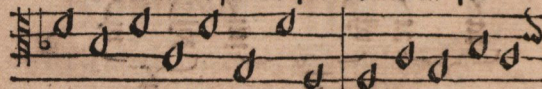
bré gich neměnici. A protož natom se nic neza-
stavuge/dále věž že těmi hlasy wšelikh zpěw
má býti a muž pronesen neb wyzpywán. Kte-
rýmžto hlasům nepřiv každý naučiti se má zpa-
měti/tať aby netoliko ge pořád nahoru wstupu-
ge/neb dole s stupuge tressiti mohl/ale y zged-
noho na druhý fdy a gak třeba w skočiti/s stav-
piti neb wstapiti aby oměll k lepsi^o pak wyrozu-
měnj a pocwičenj se wtom/bud tento příklad.

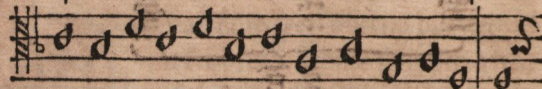
ut re mi fa sol la la sol fa mi re ut.

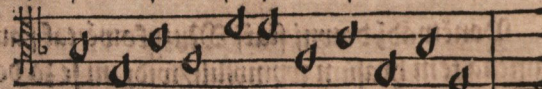
ut re ut mi ut fa ut sol ut la la sol

la fa la mi la re la ut ut mi re fa mi

sol fa la sol la fa sol mi fa re mi ut ut

fa re sol mi la la mi sol re fa ut

O Kljích.

9

Alle že pak málo zpjwanj neb Pjsnj těch gest/
aby bud niže pod ty hlasy/bud wyšše nadně nez
wystupowaly. Protož wěděti máš/že ti hlaso-
we mohau bud wyšše se wzněsti/lam chceš/bud
niže/poľudž koli potřeba/čemuž gaľ se to djet má
Kljicowé a zanimi položené zpráwy wkažj.

Kapitola Ctwrtá.

O Kljích a gegich počtu/rozdiľe/
y pořádku.

Klic gest Nástrog neb znamenj ot-
wragich zpěw n anotowaný / kte-
rýž wkažuge/ gaľby ten zpěw sřerže
Noty wymalowaný/měľ hlafem
wyšformowan .t. náležitě wyzpj
wán býti.

Wšickni Kljicowé od starých Muzykůw bý
wagj wzpůsobu Řebřsku a nebo Kufy předklá-
dánj. Protož y Já to obě předložim / aby
mohľ y řdo které chce wywoliti/y gednomu zdru-
hého lepe porozuměti.

W i. Řeb-

Dwogité
neb wys-
sofé.

Wesssi a
ostre.

wésssi a-
hrubé tlu-
sté gako
bardaung

Rebřst
se dělj
na Li-
tery.

ee	la		
dd	la	sol	
cc	sol	fa	
bb	fa	re	my
aa	la	my	re
G	sol	re	ut
F	fa	ut	
E	la	my	
D	la	sol	re
C	sol	fa	ut
B	fa	re	my
A	la	my	re
G	sol	re	ut
F	fa	ut	
E	la	my	
D	sol	re	
C	fa	ut	
B	la	my	
A	re		
F	ut		

đ	dd
g	gg
cc	ZZ
z	z
f	f

Pět gest Kljčů
těch kterých vzpý
wáných se zna=
menáwagi / a
geden od druhé
ho páty gest wa
poctu not / kro=
mě nejnižšího
Γ. ten sedmý
gest od F.

Wspřevodní nepřevodní
genj fcora v latině
Siquetis / řajj p Not
y Skla býwá roslitnoř
tito Kljčové / a simo
jhuřoem se jmenáwá
wagi.

Wspřevodní převodní
genj fcora v latině
Oheralditio filio wě,
a temi Oheralditery jnao
menáwá býwagi

Wysvěclený Krbřku.

Porádek Liter od nejnižší až do nejvyšší /
gakby šel rozumš / je po abecedě / od A až do
G. Za pak Litera kteráž dole na lině gest po=
ložena / t. Γ gest Krbě g. tak položena pro roz=
B ii. dje

O Klíčích.

Jsou odgíných g. Pteráz wtom pořádku stogf.
Neb každé a. wtom pořádku postawené / má pod
sebau g. nerypššij diwogité: aa: má podsebau g.
malau neb obecnau literu. Druhé pak a. má pod
sebau G literu wersálnj (gakž žwyl řkati) toto
pak třetí A. weliké / má literu g. řeckau / gakž řečeno
pro rozděl odgíných. Domyšlji kdo tuto: Proč ge
to tak / že tyto diwogité položeny litery / ony mensši
giné wěšši / až y to řecké Gamma / totiž Γ. Gaké
wtom gest tagemstwj: ře. Takowému buď toto
dáno za odpowěd: Tak se za dobré widělo / neb
natakowý pořádek ten čas mysl oněch starých
Kantorů byla tressila.

Kdyby nynj kdo
byl tak drzý / neb wššetečný / gestoby tak é swůg
wtip Lidem wznamost wwesti žádal / mohlyby to
rozličně přemistrowati / buď ono sem ono tam
zpřekládati / buď gmén nowých y wěch nawp=
mýšleti / a tak gako wdělanau wěc znouu děkati
Alle / gakžby toho žitel byl / new idjm / leč snad
by to kdo žavžitel počjsti sobě chěl / darem=
nj zaměštnánj / hlawy lámánj / a posměch lidj
rozumných / žwlášse wčeny ř. 113

Než Já saudjm za wžitečněgšši: Aby tuto
bylo pohledjno na čistý pořádek / a Wistrowské
Klíčů wmyššlenj a složenj.

O Kljčich.

n

Dvaceti gest w počtu Kljčů/a hlása nensj neš
 vi. Kljčové geden každý od druhého rozdílňý ge
 buď počtem hlásů/buď gakošj / neb způsobem
 přednj Litery/A wssak wssickni štěch vj. hlásů
 a zsedmi Liter sau složeni/gakož Figura Ke-
 bříka to vřazuje. Odkudž netoliko to může
 býti poznáno/šterak gest to obmysšleno/wtom
 Kébříku/aby dosti hlásů bylo kkaždému zpěwu
 buď dolu neb nahoru. Ale y toho gest naz-
 wřjeno od wtjpného Kébříku tohoto wymyšli-
 tele/šterak by/šdyby toho potřeba byla/mohlo
 y tohoto Kébříku přiwěššeno býti/nahoru dwo-
 gnásobnjch přidada liter. doššw pak řeckých/
 gako po neywyššim Kljči e e la / mohleby řicj
 f fa. g g sol. a neb gakožby byla potřeba. Po-
 neydolegššim pak Γ ut./něšterau wezma z Kee-
 kých liter/a hlás gj přidada ostrý neb powow-
 ný/podlé potřeb.

Štěch pak Kljčich f faue a e sol f ut/čj y o b fa
 b mi / má býti známo / že na gich wlastnjch
 mjštech býwá někdy zpřicjin štussnjch (onichž po-
 tom) proměna / Šteb někdy býwá hlás na gich
 mjště nalezený zpjwán twrdě. A čjdy někdy
 šdyž potřeba gest (onichž čjz našiwém mjště) zna-
 menáwán býwá tjmto znamenjm. ✱

B iii.

a neb=

Tf

O Kljčích

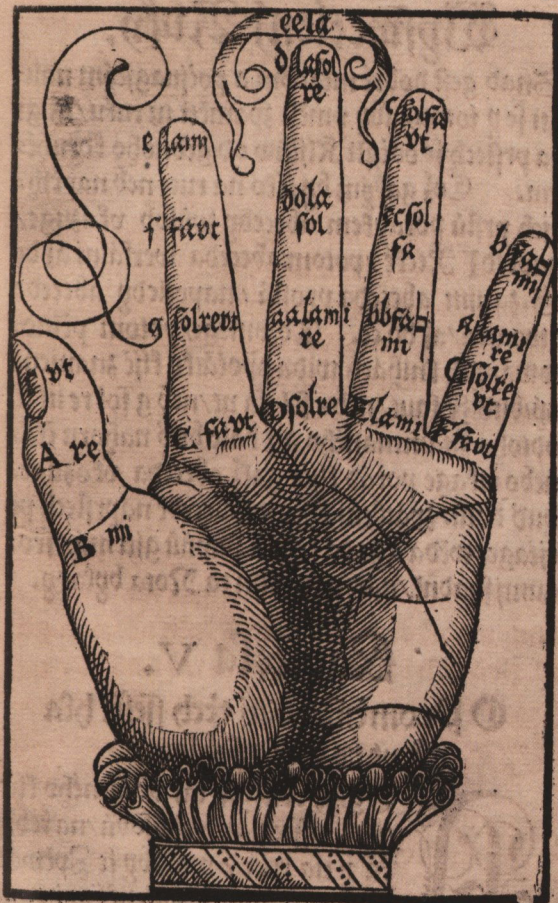
a neb **H**zwlastě w zpjwánj prostém / Někdj
pak měkce / a tehdáž znamenáno býwá to. mjsťo
literau. b: Cemuž ac se zpotomnjch wčej lépe
wprozumj / wssak y tuto widělo mi se toho dot-
knauti.

Alle žeby pak nepřekně bylo / kdyby příkazdém
zpjwánj wssickni Kljčowé spocátku lin napiso-
wáni byli / protož obyčeg gest tjm sebe ani mjsťa
nezaměstknáwati bez potřeby / ale gediny toliko
Kljč skusným Charakterem / neb způsobem zwj-
kluu giž sfigúrau naznamenati / aby od toho
gednoho giž owssech giných na kterých by mj-
stech který byl / snadně mohlo sauženo býti.

Ti pak Kljčowé kteréž obyčeg gest znamenáwati
nastraně w předku zpěwu / tu sau též na řebřsku /
vřázanj několikerým způsobem. Někteří proz-
to že wtom není gednostegnost / gedni tak ginj
ginať znamenáwagi / wssak proto wsse newel-
mi daleko gedno od druhého / gakž Charaktero-
wé vřazugi.

Ze pak Kljč který má býti znamenán na-
před w zpjwánj nemá ginde než na ljně býti po-
ložen / sfigúra přednj vřazuge.

Wyswě

B iiii.

Wyswětlenj Ruky.

Snad gest dobré mladým a počínajícím nau-
čiti se y tomu/ aby uměli zpaměti tu ruku/ to ge
na prstech se dočísti Kljáw od gednoho k druhé-
mu. Což galyým by ssto na ruce neb napřij-
bjch prstů pořádkem/ abecedy způsob vřazuže/
napřed I Kecké / potom abeceda wersálnj až do
G. žanjm abeceda prostá / naposledy abeceda
dwogitá/ až do ee. To uměge/ potom přino-
sowaných knihách wida spočátku kljč znamena-
nj/ buď F faut/ neb e sol fa ut/ neb g sol re ut rē.
odtoho znamenaneho giž dále buď nahoru čta/
nebo řřkage pořád kljče galy abeceda vřazuže/
buď došti/ zpátkem kljče poabecedě naprstech po-
čtjage/ wěda gen do kolik a stupňů giti má/ sro-
zumj snadně/ nakterém kljči ta Nota bylaby.

Kapitola V.

W Proměňowánj těch šestj bla-
sů wt re mi fa sol la.

Tym

A

Č giž z vřázání tak obširného klj-
čů/ a wšstěh gich způsobů/ na řebřj
tu y na ruce / mohlyby se zpěwaf
sám dowřypiti/ že wšstelič zpjwanj

O Proměňování Hlasů. 13

mezy těmi kliči se zdržujících / má hogné natom ře
břiku místo / nahoru se vzněsti gať koli chce
wysoko / a neb y žasse do ků spadnauti / a wždy-
cky ztěch šestí hlasů sobě kwyřknuti gaťž hlaho-
tem tať y gménem Noty / geden neb y wjc na-
lezti / a bytalyby takowá potřeba (gaťž y na-
před dotčeno) kličiw sobě buď nahoru neb do-
kū přidělati: **W**ssak poněwadž nevmělym pro-
stěgššim / a wčedlnjšim toto se pisse / nechažť se y
to / kterakby hlasowé a neb gména Not / měla
proměňowána býti / swětlegi a gaťo prstem wlá-
že / skrze tyto dole položené zpráwy a příklady.

Žřetedlněť pak gest to / že proměňowání to-
to (oněmž se tuto pisse) není giného / než skuffné
a přšhodné hlasu (t. gména některé ztěch šestí
not / neb hlasůw) w hlas změněnj neb promě-
něnj neb obrácenj. *Tyjný* Dako řdežby měl řjcy (po-
dlé pořádku hlasůw kře syllabě neb k tomu gmé-
nu přígda) fa / aby něco giného řeft / totiz uci
a nebo sol / a též nazpět ř.

Na tré se pak dělj taťo wé mēnēnj:

Gedno slowe twrdé / neb ostré / Latjně *durum*
Druhé

O Proměňování Hlasů.

Druhé měkké/ nebo libé/ neb povolonné/ Latijně
řikají *molle*. Třetí smyšlené neb vymyšlené/ od
wtipných Muzyků nalezené/ *gesto* není přiroze
né/ neb podle Reguly/ totiž: správ/ přisště/ než
gako odginud vypůcené/ z té příčiny/ aby liběg=
ši a hladši sladkost zpěvu w místě tom přisštěa/
a gako pěkný štat pěkněgši opremován byl wě=
cy/ a neb žlutý neb modrý Kwjtec/ nazelené v=
kázal se ratolestce.

O každém pak otom zpěvu obkásenij sprá=
wy dám/ giniž nebude lze ginát porozuměti/ leč
by prwé Řebřík předessly v wdobré známosti
a porozuměnj byl/ v w paměti hotowé zůstawał

Zpráva o twrdém Zpěvu.

Wzpívání twrdém/ kdžby začna ge zpj=
wati bez Textu/ t. těmi toliko těch šest hlasů
gměny wstupowati nahoru měl: tedy naté Lite=
ře/ d. to gest natom místě kdež gest ten Kljč
d sol re/ a též na litere/ a, totiž na kljči/ a la mi re
wezmi neb re v tu syllabu neb gměno hlasu/
re/ a potom dale pořádkem zvyklým gdi totiž/
re mi fa sol re.

Kdžby pak dolů měl sstupowati/ tedy na=
lite =

O Proměňování Hlasů. 14

literě a. též na literě, e. totiž na kljých a la mi re e la mi. Wezmi neb gmenüg tu syllabu nebo hlas /la/ a potom gdi podle obyčejného pořádku došli kamž potřeba /řikage /la sol fa mi. re. A neb gaž nocováno gest dále /a gaž příklad vlože dolegi.

O zpívání měkkém / nebo povolněm.

W měkkém zpěvu vstupugeššli /wezmiž neb wyřkniž na literách /d .g. (totiž de sol re / g sol re ut) ten hlas neb syllabu re. Když pak sstu = pugeš /pomniž na literách (totiž na kljých /kte řš se od těch liter počnagi) a. d. (a la mi re / d la sol re) wžeti la.

O zpěvu slyšleném / proti obecnému pořádku čelj cým /genž latijně skowe / *Cantus fictus,*

Wtom zpěvu neywjc gest toho potřebj /aby bylo sšecřeno té syllaby /fa. aby tu gmenována byla a gafo wymalována hlasem / kdež slu =

O Proměňování Hlasu.

Ni/totiz/ kdež se zpívání změňuje/a k jakému
povstání se přichází/gakoby za něco zastav
považ. Než není to velmi nešťadno zvyklému
zpěvát^o učiniti/neb nyní w řístěných zpíváních
toho se nezanedbává/aby neměl zpěw ten/totiz
Cantus fictus/ býti naznamenán tím znamením
b: na tom místě/a to bývá natom Kljci kterýž
wsobě nezdržuje Fa. jako A la mi re/d sol re/
e la mi a křem podobných. A protož také sto
we wymyšleny/že negde podle obecné pořadno-
sti a netoliko z strany toho samého Fa ale také
musí k tomu Fa přidano předse býti pořad sto-
gých wíce hlasů/nahoru neb dolu / *gestio* to
bude proti vlastnosti Kljci. Ale neproti
vlastnosti té melodie .i. zpěwu neb písni té.

Příklad w Zpěwu

O Proměňování Hlasů.

15

Zvrdem.

Meškém.

Smyšleném

dd	re	la
	re	la
g		la
	re	la
	re	la
	re	la
∴	re	la
	re	
f	re	

dd	re	la
b		la
g	re	la
	re	la
b	re	la
	re	la
∴	re	
	re	la
b		
f	re	

^b dd		la
b	re	
g	re	la
b		la
b	re	la
	re	la
∴	re	la
b		la
b	re	
f	re	

supponant.

supponant.

supponant.

supponant.

supponant.

supponant.

Tomu všemmu srozuměge a sobě w paměť wložte / giž budeš moci (gakž se obyčegně říká) solmizowati. Totiž Noty bez textu gmeno- wati / neb wyřskánjm těch šestí hlasů / neb Not pro-

Oproměnění Hlasů.

sproměnanu náležitou hlaholu zpívati. Kterážto věc / totiž / takové cvičení / jest vymyšleno proty genž se spočátku notám / to jest **Muzyce** neb zpívání po notách včj.

Vicemž kdož chce užitečně se povčičiti a pozivy knanti / vždycky velmi pilně **Klice** znamenane genž otvírá zpěv sstřiti má. A potom msti na péči při vstupování neb sstupování not / aby na horu gda nižší hlas / a došli sstupuje vyšší bráti / podle svrchu psaných zpráv / pamatovat.

Alle žet se pak netreffuge vždycky to / aby tak po notách co po **Váteri** pořad gjeti mohl / a tak podle zpráv to vše snadně měniti / než gáž noty rozličně stoji sem y tam / přihazeti se bude / zvláště když daleko gedna nota od druhé stoji / a spěšně glau vssecky / že musyš rychle vsťociti / sgedné na druhau / a proto předce nechybiti w gmenování gj. Někde z mi / vsťociti na druhé nižší mi / a z fa / na druhé fa. Alle k tomu vssemu zvyk přivede / tak že se to velmi snadně zdáti bude. Y to se někdy treffuge / že v wysokém vstupování když přigde až k la / gestic gediná Nota žustane nadnj secunda / druhá totiž ta má vždycky gmeno msti fa.

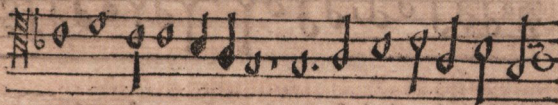
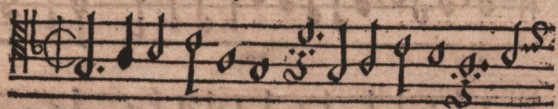
Ku počátku toho cvičení / může tento kus / od

Jos=

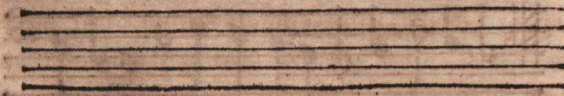
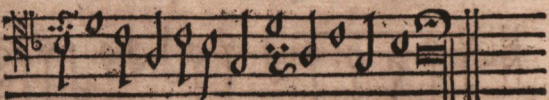
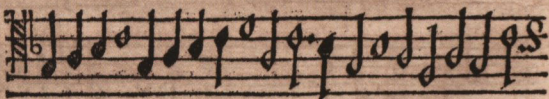
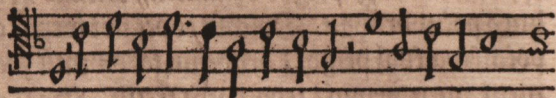
O Průměňování Hlasů. 16

Josquina skavného Muže toho / složený vžit býti.

Tři zpívají magj, první/t. Tenor počíná zpívati / a když přigde k znamení tomuto J / hned počni druhý.t. Dyscant / opěe not weyffe s počátku / a když přigde k druhému takowému znamení onen první / tedy počni třetí/t. Bas: o čtvrtou nýže od Tenoru.

O Proměňování Hlasu.

Více zpráv o těch proměňováních dávají / skůro gest. newelmi skuffné / aby nebyli množným zpráv rozšířováním obtěžování počínající zpěvácy / wtom čehožby wprodleném času zvykem bez těžkosti nabýti mohli. A wssak aby se někomu nezdař tu býti škodný nedostatek / při pomenu Regule kteréž Finkius w své Muzyce položil.

1 Nemá býti činěno proměny lečby toho nezbytnostná potřeba byla.

2 Proměna at gest wmysli / a newhřasu / lečby dvě neb tři noty na gednom a témž místě / kdež proměna učiněna býti má / položeny býty.

3 Učiněny proměn / newwice vřjwáme těchto dwau hlasů w wstupování: re. w sstupování pak la.

4 Hlasové měkcy (.t. fa ut) nemožau proměňování býti / wtwrdé / nebo bylaby vřslechetost žwuku zřažen a / a takž y naodpor.

5. Newždy býwá proměna hřasu w hřas / ale býwá učiněn skok (neb přeskocení) z noty na notu bez proměnění / z wělasté řdyž gest skok obdělň / gako přes 5. not a neb 8. totiž / býwá z re na re. z mi. na mi. z fa. na fa z sol. na sol.

6. Wřsleketé proměnění býwá na třetím hřasu

O Proměňování Hlasů.

su neb notě/před fa. pakliby natom místě neby
to noty neb hlasu tedy na druhém neb na čtvrt-
tém můž se proměna začíti.

7. Pro jednu Notu nad la: vstupugjch/me
činj se měnění/ ale vždycky se má tu gmenowati
fa. lečby natom místě bylo znamenj takowé \square
a neb* tedyby místo fa. řekl mi.

8. Zpívání pak smysleném / genž slowe
Cantus fictus. tuť může kde koli/gakž neb který
koli hlas wzat neb zpíván býti.

a Summau. Proměny w zpěwu twr-
dém na třech Kljčích se činjwagj. a. e. d. takto

Wstupugjce	[D	d	dd	}	s	stupugjce
bēeme re na	[A	a	aa	}	s	stupugjce
Kljčích.	[E	e	ee	}	bēeme la/	na Kljči

W Měkkém zpěwu tž na třech Kljčích totž na
d. a. g. takto.

Wstupugjce	[T	G	g	}	s	stupugjce
bēeme an	[D	d	dd	}	s	stupugjce
	[A	a	aa	}	bēe	me la.

A aby

O Proměňování Hlasu. 18

A aby vždy počáteční zpěváci pomoc přitom měli. Přidám gessé 4. Regule těchto Fin fia o Solmizování.

1. Kdož má solmizovati/ten Nejprvé spatř Kljč napřed wzpěwu znamenany / A odtud se wmysli wtíp a docti wssch kljčůw okolnych po línách/neb spacych swá místa magjeych/ to wčt ně snadno se chybam w solmizování wyhnauti bndes mocy:

2. Za tím pilně sseř b fa mi/ nebo natom Kljči wsse se točj/otwjrá y zawjrá. Tu kdež položeno gest b. máš zpjwati fa. pakli . á neb * tedy mi.

3. Kdež se činj skok přes místa. 4. 5. 6. tedy skoč z mi. na mi. z fa na fa.

4. Na oktávách gest gednostegný hlas /co gmenugeš na gedné oktávě (neb osmé) to též na druhé gmenüg.

Wssak při solmizování přepilně potřebj sseřtiti Tonu/ nebo bez toho práwě a wněle solmizovati gest nesnadné.

Kapitola VI.

O způsobu neb twárnosti Tlot.

Eij.

O Notách.

Prosředk
nos se osim

	Wessia a fiteré moz bau byči wádání spolu	H H H oo oo	Reybočsi Reauhá. Rráfá. Rraffi.	Sim Čpř Dwa Čedě Dwě	Drůge nosobě ta fči.	Maximá Longá. Brewis. Sembre uis Minimá.
	Wrensi fiterě ne= mj obyt= ge aby f= pou byty swažowa ny.	dd dd dd dd dd	Terhá a nebu bejá / máje řauči / ac v Ea timfá pář mey mezmsi řonwe.	Čpři Sim Sleq. mq.	Satine řowě.	Semini = nima Eusa. Semifusa
			Terhá a nebu bejá / máje řauči / ac v Ea timfá pář mey mezmsi řonwe.			
			Terhá a nebu bejá / máje řauči / ac v Ea timfá pář mey mezmsi řonwe.			
			Terhá a nebu bejá / máje řauči / ac v Ea timfá pář mey mezmsi řonwe.			
			Terhá a nebu bejá / máje řauči / ac v Ea timfá pář mey mezmsi řonwe.			

O Notách wázaných:

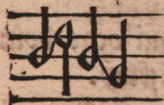
19

Ze tři běžné nepřijíš dáwno naležli/ neb wy
myslili nowj Muzykové/genž sau wjce nástro
gum muzyckým/nežli hlasu lidskému/ náležíté.

O Notách swázaných.

Obyčeg gest noty gedny s druhými skusně
spogowati/dwě tři y wjce spolu/a tjm swázowá
ním neb spogowánjm gich/některým se wjímá
dlauhosti/giným přidává/což tyto summow-
nj zpráwy poporádku položene / y s příklady
swětle wšáží

Předewšjm wšak připomenuto bud/to což
giž prwé bylo powědjno /že tyto toliko noty/
aby swázowány neb spogowány byly obyčeg
gest/nepwětšj/dlauhá/krátká/kratšj. A někdy
w českých Písňch notowaných widět sem /že
y nepkratšj neb nejmensj swázowány býwagi
totiž tyto/a tjmto způsobem.

Alle y Latjnskú není obyčege toho
činiti. Ano y vnás mohloby a-
múže beztoho býti. Nebo polože
pod dwě ty takowé nepkratšj no
ty/geden stowa žref/a neb nadgedným žrefem
polože žřetedlně dwě noty/snadně srozumj/že

E ij.

magj

O Notách vázanych.

magj ty noty hlaholem samým neb protaže-
 njm geho/bezproměněnj zřeku wyzpiwány býti
 Ale wšak proprostějšj Zpěwákj / kterýmž se
 zda že se také nětco notami zprawj / (snad wj-
 ce nežli wetně samau Lucernau bez swjčky) proč
 by y toho nevjil kdo chce.

Zpráwy o Notách spoge- ných/ neb swázaných.

I. Zpráwa/ neb řehola/ gaž řikali staři Čechové.

Nota čtyřhraná nebo křiwá / kteráž má
 ocas po lewé straně / to gest proti lewé ruce / a
 ten nahoru těj/ gest kratšj, y stau kteráž se gj
 přjdrží.

Příklad.

II. Zpráwa.

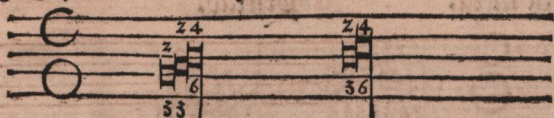
Nota kteráž po lewé straně má ocas dohů
 wiššej/ gest kratšj.

Příklad.

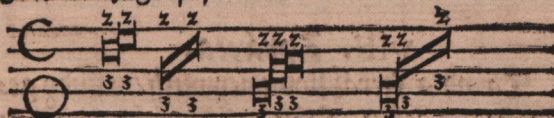
III: Zpráva.

Nota kteráž má ocas po pravé straně/ to gest proti pravé ruce/ dolů neb nahoru/ dleauhá gest. Příklad.

III: Zpráva.

Nota genž stoji napřed/ totiž první v tom swazku/ nemagjch ocasu/ krátká gest/ Však se tau vymjnkau/ gestli že ta kteráž žanj gest/ přizpogena knj/ newišy dolů/ ale wstupugeti nahoru/ saš vkažuge příklad.

V. Zpráva.

Nebo gestli že druhá nota k první připogena dolů wišy/ tedy gest ta první dleauhá.

Příklad.

C ii if.

250 in 8

O Notách vázanych.

VI. Správa.

Každá kteráž mezy svázanými gest w pros-
středku/krátká gest/krómě té kteráž by gsuc y me-
zy ginyými/wocas žhuru obrácený polewé straně
ně měla. **Příklad.**

VII. Správa.

Poslednj/totíž ta genž gest zadu/gestli že do-
ku wisp/dlouhá gest. **Příklad.**

VIII. Správa.

Ta nota kteráž slowe neywětsij/w ssudy ge-
dnostegná gest/t. Dsin taktů w sobě zdržuge/
bud' k ginyým připogená/nebo obzwláštěně posta-
wená/wssak když sama obzwláště bývá polože-
na/wšdycky poprawé straně ocas má mstí/a le-
když k ginyým připogena bývá/ocas tratj.

Příklad.

O Pauzách.

221

Uby se také y snadněgi wtom zprawiti mo-
že/příkladý řádu mjei budeš.

Tz

Kapitola VII.

O pauzách.

Pauza gest znamenj odpočinuti neb pomlčení/cárkau rovnau dolu neb nahoru trhnutau/delší neb kratší učiněné. Gichž gať mnoho gest/a gach w nich rozdišlowé/znjše položene Figury ne nesnadně porozumjno býti může.

Což ty noty gedna každá w sobě zdržuge/ a gať dleuho hlasem gednostegným na ni má se zůstáwati: takž pod nimi znamenane Pauzy gať dleuhau chwilku pomlčeti má zpěwák/ nazwěšti gisté dáwagi.

Ty pak Pauzy od sebe rozdišné/nemagi ob wlastenjch gmén/ než někdy býwá některým té noty gméno přiwlastněno/pod kterauž ge tu w Figúře widjš/kromě té kteráž gest pod tau no-

C v.

tau

O Pauzách.

tau/genž stowe nejmenssi / *Minima*, tak stowe
Suspirium oddechnutí/ neb také tak gj sotwa ge
špěšné oddechnutí.

Zuto pro prostějšsi dočknaní klusj y toho
je wtom zpívání kteréz stowe *Tripla* / když má
spočátku zvláště / mlčeno / to gest pauzováno
byti / času za dvě noty / kteréz stowau kratšj / a
neb za gednu kteráž stowe krátá / tedy nedělá se
pauza / tržením odgedné liny až k druhé / nebo
tři vdělajj celý takt / ale vdělány býwajj dvě
šwrichu zawěššené / a dopořu spatium tržené / tak to

— Než nazpívání prostím / toho se nezacho
— wává / než tak předce gaž obecná zprá
— wa napřed o pauzách stogj.

A poněwadž giž o Pauzách powědjno / genž
sau znamenj odpočívání / nechajž hned přitom
také dočknu y těch znamenj / kteráž někdy mezy
notami se nalézajj / pročej znáti ge potřebj ge.
A gsau tato.

Best zn
amenj.

Opětování / a nebo gals gij
latinské slovo požajeně 309
legněto Repety. y.

Storonání se vssech hlasů / a galdoněga
tě shledání / a společně s galdausy libostj se
požastaroenj / y cyle kněmuj zpřovanj měř
to se podobčenj.

Finálu gals obyčej řskaj. t. Končného křj
li přigrej / a dořonání zpřewu.

Snad tuto náležitě toho dořknu / že wúbec
mezy Zpřewáky prostými českými toho slova re
petycy zle vřjwagi / Ne tomu řřkagje Repetycy
což se opětuge podwařrát / ale tomu což se zpřwá
potom opětowání. Jako w přřkladu / w tom prw
njm Werřsi Pšřnickj té: Weslele Bohu zpř=
wepme / čest chwáku wzdawagje. Těch slow
Nota repetuge se t. opětuge jinými slowy. t. tē=
mito: Moc y maudrost geho zneyme / řřdceim
wřky geg ctje. A za tau repetycy / neb opětowá=
njm / přřdá se ořstatek noty neb werřse tento:
Widauc řřworenj wřřelike / ř geho cit chwále
welike / wčiněné od něho. A to ge teprw celý werř
gehož částka prwnj se opětuge / ale druhá nic.
Něstowa prawjm že se opětugi / ale nota / neb
galo řřkagj Latjne Melodia, totij zpřřsob hlasu
Než býwát někdy w některých Hymnách / togest
Přř=

O Taktu.

Snickách repetycio /kraticky negaký Berssjeel /
gimž giny werssowé velmi slusně prowigini bý
wagi /gako wté Pssni: Diky giž nynj wzdá-
weyme /ten Berssjeel gehož slusnj chwáliti s An-
Děly zc. *byl / Kantů* *mi* Tucten Berssjeel vlastně slojke

Repeticio /byť pak někdy y wněkterém slowě ně-
tco proměnně se pokládá.

Kapitola VIII.

O Taktu.

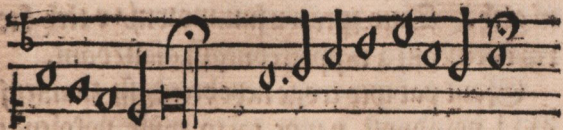
Slusně (widj mi se) má giž tuto
zmjnkla učiněna býti o Taktu. Ne
gednau giž napřed to slowo gest po-
loženo /a gessťe musy wjce geho wjswáno býti.
Gestťe pak Cechům nesrozumitedlně /poněwadž
nenj české /ale Latjnské /ať požkážení /Protož tu-
to oněm /gať mu rozumjno býti má powjm.
Latjně práwě řká se *Tactus*, což tolikéž wžnj ga
koby český řekl dotčení. Zdržuge pak slowo
to w sobě (tať gať geho *Muzykowé* a *Kanto-
ři* wjswagi) slusnau mjru neb odměření něga-
ť času /wněmž hlas neb mlčení se koná neb pů-
sobj od *Zpěwáků*. Kterěžto měření y vně-

tých a zvyklých děje se neznámě / myslj toliko.
 Ale vpočjnagjých a nezvyklých / činj se Rassi-
 gj nebo praučkem / geho pokynutjm / hnutjm / vde-
 řenjm / dotčenjm se / Řnhy / Pulpjetu / a čeho koli.
 Ddcehož y tak slowe Taktus neb Takt: a mně
 se také proveliký wtom giž zvykl / newidělo mē-
 niti toho slowa.

Ten pak Takt / nebo dotčenj ač rozličné gest
 a může býti / neb to gedno vdeřenj / neb pokynutj
 Praučkem / někdy gedné / někdy několika noz
 čas w sobě zdržuge / a někdy gedna nota / něko-
 lík těch Taktů / gakž napřed může toho příklad
 widjn býti / wssěsté Kapitole. Wssak může ta-
 ké ta wssěcka rozličnost pro počjnagjých wskrow
 ně zawřjna býti / ato wtěchto třech rozdiľjch.

Geden Takt gest (a ten gest neywýborněg
 sji / genuž některj řjlagj krátčj) / gesto tak dław
 hý času kus w sobě zdržuge / gakby tu notu
 (genj slowe kratšj *Semibreuis totiž*) O a neb O
 wyzpjwal / rozwláčitěgi neb spěšněgi / gak kolt
 chceš.

Druhý Takt
 gest / gesto slowe dławhý / neb w sobě zawjrá
 prwněgšj dwa / totiž / tak mnoho času gakoby
 wyzpjwal neb wymlčel pauzowánjm tu notu
 kteráž slowe krátčá *Breuis totiž* A

Kapitola IX.

Dněwadž při notách a kljích g:²
 -stě znamení některá býwagi/ buď
 na počátku řádku/ buď y ginde zw-
 lásse w zpjwání Figurném/ čemuž
 Latjnjej říkagi/ *Proportiones*, nanichž nemáo
 záležj Kantorům. Nebo ta znamení rozlič-
 ných proměn při notách přjcinau býwagi/ času
 gich buď přiwěššugjce/ buď w gjmagjce. Náz-
 ležitěc gest tedy aby y otom také oběššně něco
 powědjno bylo: Což prostě a krátce učinjm.
 Rozděl v Latjnjských Muzykůw gest mezy třemi
 slowy/ *Modus*/ *tempus*/ *prolatio*, nebo v nich prwnj
 slowo .t. *Modus* zdržuge zpráwy neb *Regule*
 náležitě k notám/ genž slowau nepřwěššj / a třem
 genž slowau dleuhé. Druhě slowo *tempus* zp-
 rawuge noty / genž slowau krátké. A třetj .t.
prolatio k těm kterěž nepřkratšj nazpřwáme přjšešj
 Však těch hlubokostj / a subtylnostj pozaz-
 nečage/ y mnohých a rozličných znamenawá-
 nj

O Znamených. 60

ni gich. Zuto zprávu summowis/ o těch lte
raz obecnějši a nepotřebnějši gsau/dám.

Osauť pak tyto troge nepobecnějši znamenj
gici z pořadnost y moc tatto může položena
a vřazana býti.

O Znamenich. 25

Dupla		Dwa		Dupla
Dwo	Skdež	frát.		
gita.	to wēt			
Tripla	Si po			
Tro	čet ob	Tri	Dna	Tripla
gita.	řahow	frát.	mená	
	wari o		nač	
	byčeg		pač bž	
Sesqui	mámě	Wuol	wá.	
altera	Si.	Druhě		Sesqui
Polo		frát.		altera
wicát				
ná.				

Smysl této Tabule gest tento: Je některá znamení sau/gesto zpěw magičy ge, slowe dupla/to gest dwogity/a ten gest wšem neyziw= flegši/neyprostěgši/ a obecny/ totiž aby noty počna od neywěšši až do neymenšši/wšdyckly ge dna wěšši/dwě menšši w sobě obsahowala.

Gaž dole nad takowým znamením C. spátiš/ a gaž noty na počátku Kapitoly ssestě/w swém pořádku sau postaweny.

Druhý díl znamení/ slowe Tripla / když wěšši nota některá / tři menšši obsahuge.

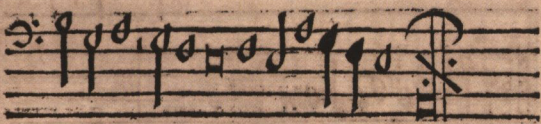
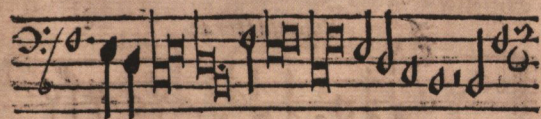
o Znamenijch.

Zaf- to.	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="border-bottom: 1px solid black; text-align: center;">2</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">1</td></tr> <tr><td style="border-bottom: 1px solid black; text-align: center;">3</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">1</td></tr> <tr><td style="border-bottom: 1px solid black; text-align: center;">3</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">2</td></tr> </table>	2	1	3	1	3	2	A ne- bo ta- kto.	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="border-bottom: 1px solid black; text-align: center;">4.</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">2.</td></tr> <tr><td style="border-bottom: 1px solid black; text-align: center;">6.</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">2.</td></tr> <tr><td style="border-bottom: 1px solid black; text-align: center;">6.</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">4.</td></tr> </table>	4.	2.	6.	2.	6.	4.	Dwz Třt. Dvoj- druhé.
2																
1																
3																
1																
3																
2																
4.																
2.																
6.																
2.																
6.																
4.																
		Y má w ged nō ta- kto/Se mibre ues to tjz kra tšj no ty.														

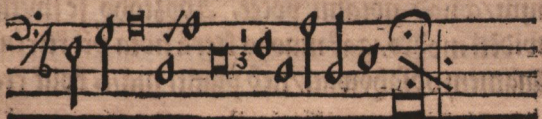
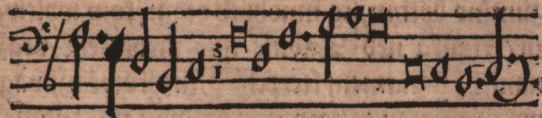
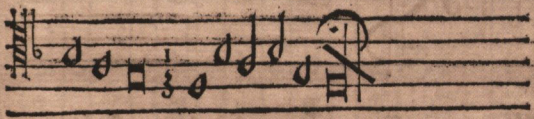
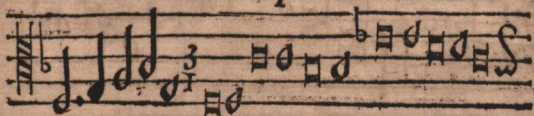
Třetj dje/řdyž gedna wěššj nota w sobě pŕt
druhé menšj ťdrjuge.

Přjkladowé toho což swrchu powědjno
Dupla.

The image shows two staves of handwritten musical notation. The first staff is in G-clef and 6/8 time, featuring a sequence of notes with square-shaped rhythmic flags above them, illustrating the 'Dupla' concept. The second staff shows a shorter sequence of notes.

Tripla.

Dij.

O Znameních.

Sesquialtera:

Ale tomu všemu aby mohlo lépe a snáze poro-
 zumno býti/místo mnohých otom skow wplétvá-
 ní/ Figúry neb Tabule tyto předložené v káží
 naných y znamení kterýchž Muzykové užívají
 položena jsou y noty nad každým tím zname-
 ním/a nad notami počet. Abyž toho se světle
 widěti mohlo/gať mnoho která nota při kterém
 znamení obsahowati/neb placiti má/ť. Kolik krá

O Znamenjch.

ffych/krátká kratšj:ch/kratšj kolik neykratšjich/
 wjobě zdržuge/podle rozdšlnosti znamenj.

$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	1	1
Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	3	3
1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
3	3	Z	Z	3	Z	3	Z		
3	3	Z	Z	3	Z	9	6		
3	Z	3	Z	Z	Z	Z	Z		
9	6	6	4	6	4	18	12		
3	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z		
27	12	12	8	12	8	36	24		
O3	C3	O2	O2	O	C	⊙	⊙		

o Znameních

Některá pak moc notám přidávají a neb
 vginagi/ta znamení onichž již praveno. Ale
 také gessť v ginyim obyčejem to se působiti může
 Jako přivěšeni moc not/děje se skrže. Půň
 tku přiloženi k notě/ kterýž gj. polowicy přidá-
 wá wáhy neb mocy.

O. Beden také malý prostý w sobě držíj obecně
 bez puňku.

O. Půl druhého taktu obecného.

¶ Za wsobě dvě černé drží/ bez puñktu po-
 O stavená.

¶ Stjm pak puñktem tři černé zdržuge.

◊. A takž o gupých notách.

O bartwách not. t. bílé a černé/netwidj mi se
 mnoho psáti: Poněwadž se wtom ani Muzyko-
 wé nestrownawagj. Neb gednj prawj/že černá
 býkaliby nota/čtwwrtý díl z své platnosti potracu-
 ge/gako: nota gestto slowe kraessj když gest čer-
 ná. ◊. tedy čtwwrtau částku méně wsobě zdržuge
 nežli kdyby bílá zůstala. ◊

Ac y to také newewšslech znamenjch gednosteg-
 ně se drží/a zachowává. Ale nalézá se ta-
 ké y wněkterých zpjwánjch/že černé noty též ga-
 ko bílé platj bez rozdílu/ Wšak proto skussj toto
 wěděti / že když wewšslech třech nebo čtwwrech hla-
 sých/černé noty se pokládagj dvě neb wjc/a neb
 y wšslech přes celý zpěw: tedy takowý zpěw tě-
 mi černými notami položený/ slowe *Hemiola*,
 a gest drobět spěšněgšj neb rychlegšj zpěw/ než
 liby byla prostá *Tripla*, bílými/ totiž obecnými
 notami nanotowána.

o Tonjch.

Kapitola X.

MEstuffné by bylo (podlé saudu měs-
ho) aby znamenitý Artykul w *Deu*
zpece de Tomis, měl mlčeným tuto po-
minut býti. Protož opět požane-
chage té šířokosti / přišli mnohých rozdílu / při
zprávách o každém *Tonu* / něco skromně otom
napsiti.

Toho stowa *Tomus*, *Muzykowé* vštwagje /
mjnj gim zpráwu / neb řeholu, neb reguli / kteráž
konec kterého koli zpěwu / anobří wsecken zpěw
rozřizowati / a odtud gako neb způsob geho w-
některých věcech poznáwati včj / gako w tom /
kterého způsobu zpěw byleby / weselého, či smu-
tného / žitwého, čili powtowného *ř.* Podo-
bně gako při krogjch šťastwa / powlastuli / či po-
polsku / či po německu / neb po staročesku vsit gest
Kabát, suk ně *ř.* Nebo podlé rozdílnosti *Tonů*
rozdílnost gako neb způsobůw při zpěwých
bějí.

Tonů gest *Osni* / kteréž po-
řád položim. A přidám k *Notám*
Text

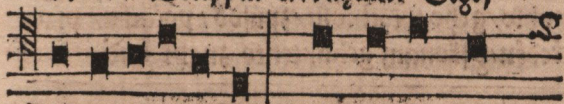
Tert Český/počet každého Tonu vsobě magický

První Člověk Adam. Druhý bý

Noc. Třetí pak Abraham. Čtvrtý

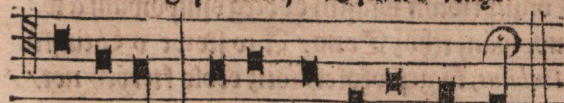
Evangelistové. Pět má Člověk

smyslů. Šestá postaveno.

Šedmero gest omění. Dsměro blaho-

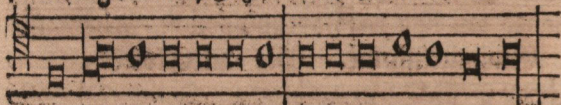
slavenství. Devět Křivů Andělských.

o Tonjch.

G vlastnostech přirozených každého Tonu obráštěně.

G prvním Tonu.

První Ton hodně a náležitě nepředněžší
činí zpěvy veselé / živučně a krásně se rozvíša-
gich / a plynauč / genž mjrnuu hřimocnosti / mysl
člověk a ospakau / a gafo vstalau t. k radosti pro
buzugj / Ale aby celegi / a lépe porozumjno býti
mohlo / geho vlastnosti / způsob / počátku / pro-
středku / y skonání geho / tento znám buď.

Počátek.

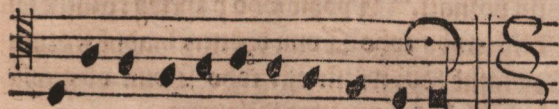
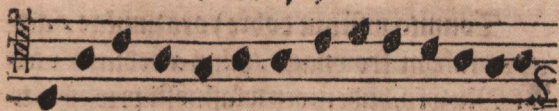
Prostředek.

Konec.

Všy věřám Amen.

Gestě pro lepší srozumění způsobům toho
Tonu / přidám vlastní obyčej sstupování a w-
stupování těchto Tonu / A to slove v Latinskú
Ambitus, to gestě okolek / totiž okolo kterých not /
a okolo kterých rozdělí gich / první ton nejvíce
svůg provedj běh.

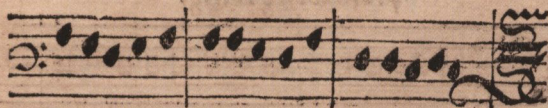
Také zdá mi se /ženebude nasskodu y to přit-
dati /což v Latjnskú slove, *differentia Tonorum*,
to gest rozdílnj způsobowé /točení neb naklono-
wání sem y tam hlaholu /wgednom wssak tonu
se zdržugjýcho / a kgednomu cýli měřjýcho.

Tito sau pak rozdílnj způsobowé w přiwajm
Tonu.

1.

2.

3.

4.

5.

o Tonjch

Tomuto všemu dobře porozuměge / ged-
nos druhým srownage / pilný a bedlivý včedl-
ný Muzyky / bude mocj vlastnosti prvniho to-
nu poznati. A podle toho y zpěvy rozličné sau-
dē / kterýchby toho Tonu byl nenesnadně srozumj
zvláště když vlastnosti toho Tonu od jiných
dalších bude uměti rozdělovati.

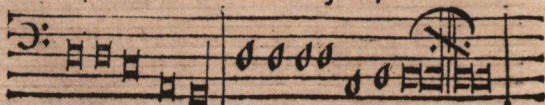
G druhém Tonu prvniemu
odporném genž gest sklad smutných
neb truchlých / a pláčivých zpěvůw / k zámuts-
ku a myslj ponizené wedauctých / a vtvodj-
cích způsob gáčés smutné vstakosti / a
gako opadenj rukau.

Způsob pak Tonu druhého w počátku
prostředku y koncy.

Počátek.

Prostředek.

Konec.

Wěky wěkůw Amen.

o Tonjch.

Ambitus, neb okolok neb okolkování toho tonu.

A tomu Tonu Muzyklowé žádných diffe-
rencij neb rozdišnosti nepokládaj.

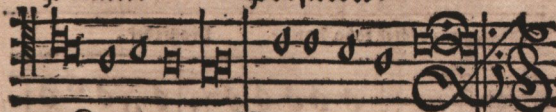
Třetí Ton / gest Studnice

neb špižirna zpěwů přisných/
twrdých / ostrých / trpkých / bogow-
ných / mušských: Gehož tako
wý gest.

Počátek.

Prostředek.

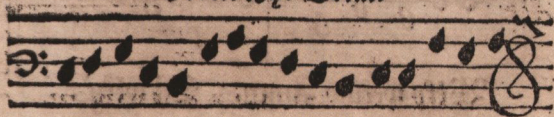
Konec.

Wěky wěkůw Amen

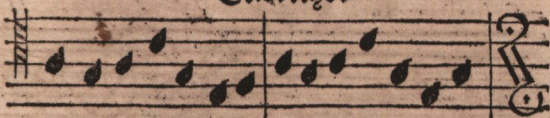
o Tonich:

33

Dělel toho Tonu.

Způsobové rozděluj Tonu
Čtvrtého.

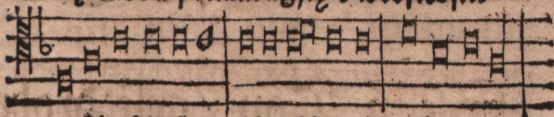
1.

2.

3.

Waty Ton / zpěwy má libé
bystré / lahodjcy / rozkošné bez burty a
hřmotu / ponaučajcy k weselosti.

Počátek. Prostředek. Konec.

o Tonjch.

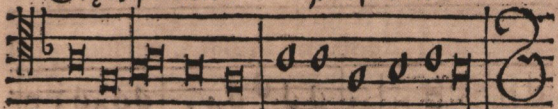
33

nařkawých/lisawých/ a gako nevpřj-
mých a štivých/meb lycoměrných/zpěwů

Gehož počátek.

Prostředek.

Konec.

Wěky wěku Amen.

Těž wěky wěku Amen. Způsobowé roz-

dělnj téhož Tonu.

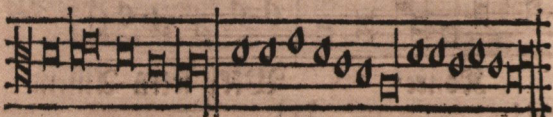

^{1.}
Sedmého Tonu Zpěwové
drobet křiklawj gsau/Přijnost/hněwi-
wost/a žitwost myslj wřazugjch/ gako býwá
E.

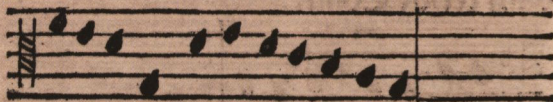
o Tonjch.

při zpěvich o věcech něgakých hrozňých/hogoz
wňých/ a hurtowňých.

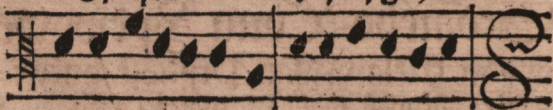
Zakowý gest pak způsob w tomto Tonu

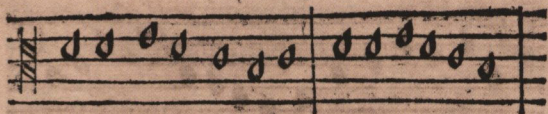

Opolek:

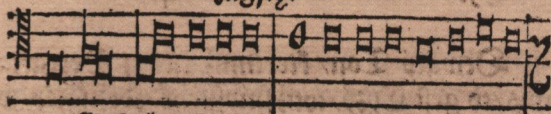

Způsobowé rozdiľnj geho.

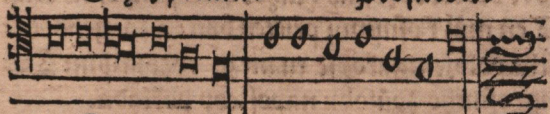

3. 4.
Osmý Ton s swými vlast
nostmi / gest poctiwých a slechetných
žen způsobůw .i. velmi milostných. K němuž příz
ležej zpěwowě / gsau velmi přigemnj a
vřessenj / poslucháče své kněgakému
spokogenj se dobrotiwosti / a krot
kosti y licoctiwosti / přitwo
žugjch.

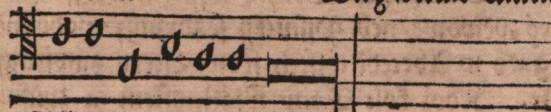
Gehož počátek.

Prostředek.

Konec.

Wěky wěkůw Amen

Tež wěky wěkůw Amen.

O kolek toho Tonu.

ten každého zpívání vlastnost každby ge vstý-
 ssal/ neb na notované spatřil/ y hned pozná/ a
 frozumj/ dobrěli zpěwák a náležitelí neb uměle
 zpěwá/ neb zpěwy skládá / čili nic. Sam ta-
 kě bude zpěwage uměti hlas swůg formowati
 náležítě: y smutnému, weselému / přisněmu/
 powolownému/ y zpěwu neb notě hlahol přislu-
 šný wyppauštěti. A owšsem w skládání Pissni-
 stowa notě/ a neb Tonu noty přiležitá/ w mista
 skusná dáwati. Což obě/ y tak uměle Pissni-
 ky složeni/ y náležítě gj zpívání / tepruw činj to
 aby posluchač tam pohnut nakloněn y přiweden
 byl/ kamž chce zpěwák/ aneb kamž vložil Pissně
 skládatel.

Alle že pak zpěwák těmto zprawám gesset
 neobwyšlý/ ne tak snadně hned pogeďnau pozna-
 ti může zpěw každý/ kterého by Tonu byl který.
 Protož pro počínagjch/ zprawy tyto se dáwa-
 gj/ podle nichž saud činen býti může/ o každém
 zpěwu.

o Tonsch.

I.

Všelich zpěvo prosty / kterýž i- mezi zpřáv ne vystupuje / sko návagje se. na	G	sol re ut.	} gest
	F	fa ut.	
	E	la mi.	
	D	sol re.	

To = ni.	} A nebo	Sedmého.	} Dsmého. Šestého. Čtvrtého. Druhého.
		Pátého.	
		Třetího.	
		Prvního.	

II.

Všelich zpřívá ni nepodlé oby- čegné způsobu gdauch / skonás wáli se na	} c sol fa ut } b fa □ mj } a la mi re	} gest 	
			E faut.

o Tonjch:

36

vij. neb viij. tonu / gestli že na b fa H mj,
 gmenuge se fa, pakli se gmenuge mj
 tedy gest v. neb vj.

{ Pátého Třetího. Prvního. }	} a nebo {	{ Šestého. Čtvrtého. Druhého. }	} Tonu.
--	------------	---	---------

Wssak gestli že na be fa H mj, gmenuge se mj.

III.

Těž neobyc- né zpívání sko- náwa koliby se na	{ c sol fa ut.	} 7 } 5 } 3 } 1
	{ b fa H mj.	
	{ a la mi re.	
	{ G sol re ut.	

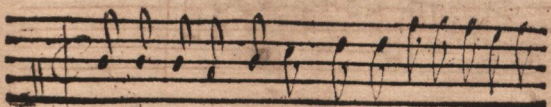
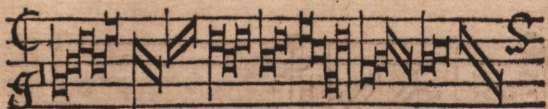
A ne- ho.	{ 8.	} Tonu { Gestli že na b fa H mj gme- nuge neb zpívá se / fa.
	{ 6.	
	{ 4	
	{ 2	

Zawjčka:

Wšak samy tyto zpráwy nejsou dostatečně
kuzpoznány / kteréhoby Tonu který zpěw byl / ale
neplépe gest wlastnostem, okolkům, způsobům,
y rozdílnostem Tonůw dobře wyrozuměti / a
w paměti sobě wložiti / potom y tyto zpráwy sa-
my přigdau kuzpaměti / a Ton při zpjwání, neb
Přiti snadnice seznán bude.

A již nechť gest ale dosti naten čas / o wěs-
tech k Muzyce náležících powědjno. Ač pak
mohloby gest potřebně / a zpěwákům užitečně
nemálo býti psáno / buď o ozdobjném zpjwání
buď o náležitém a stussném zpěwůw w notách
neb w textjch sformowání zč. Ale nyní natom
to zawjčno buď. Gestli je tato sprostná a krát-
ká Knjžka pobožnau wděčnosti přigata a dobře
wžiwána bude / Potom časem giny
můž něco wjce Zpěwákům / náleži-
tého k tomu přidáno bý-
ti / když se toho potře-
ba spatřj.

Příklad not vázaných kterých se ney-
obecnějí vjívá.

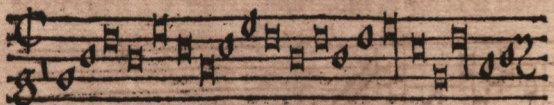

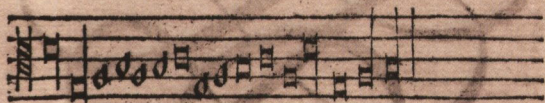
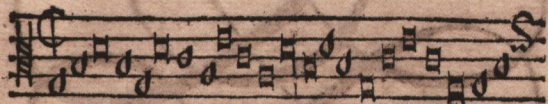
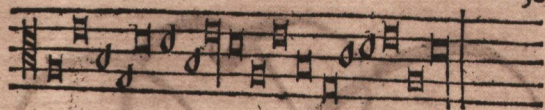
Congregavit Deus aquas super terram

G v.

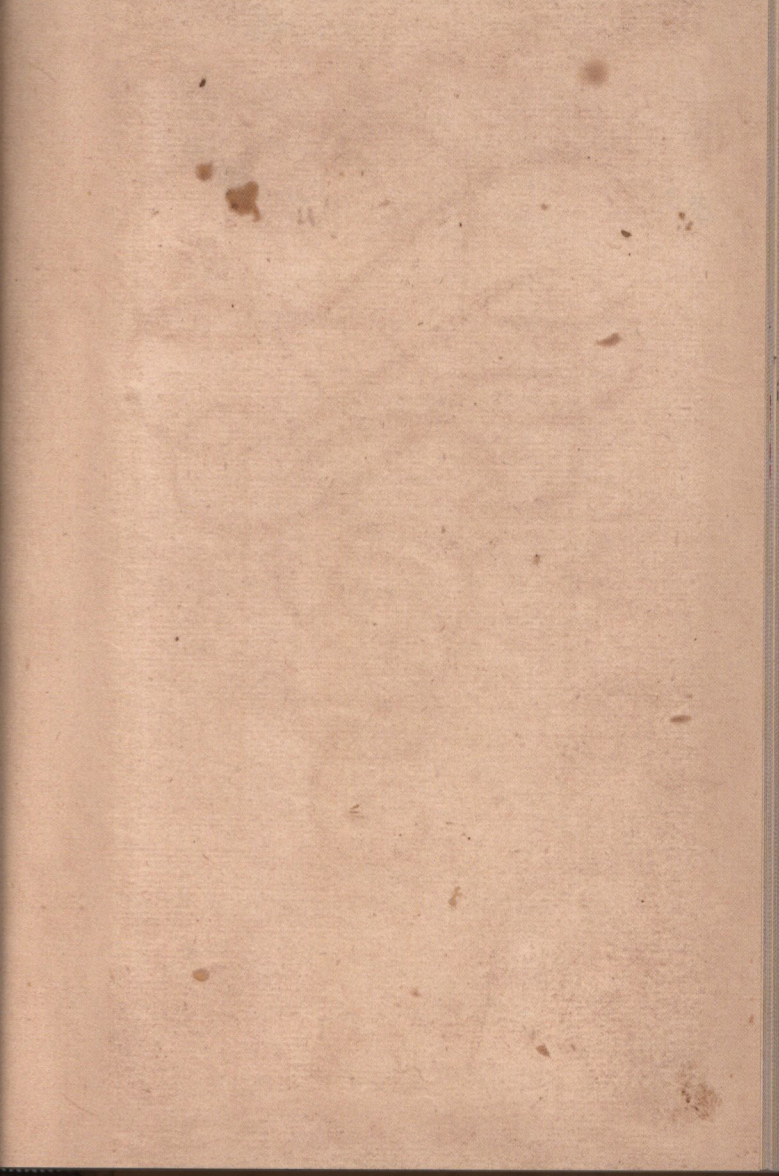

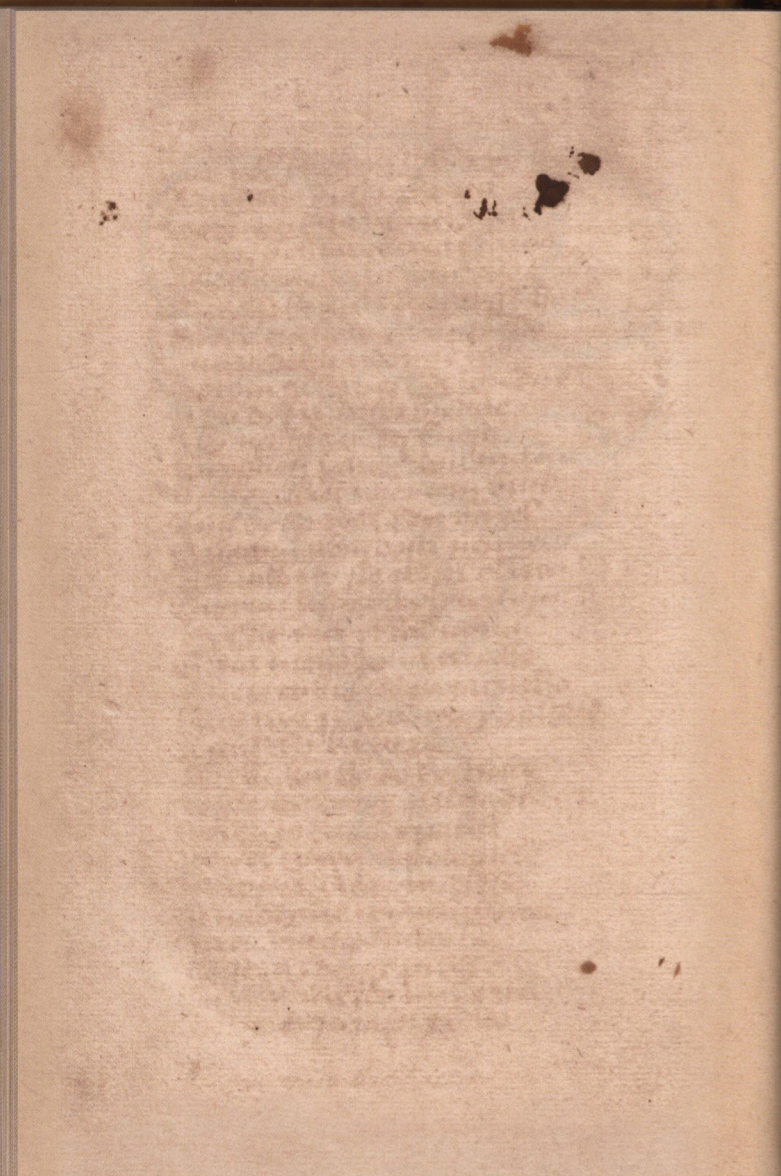
Rozdělení vázaných not/eo která pľasj.

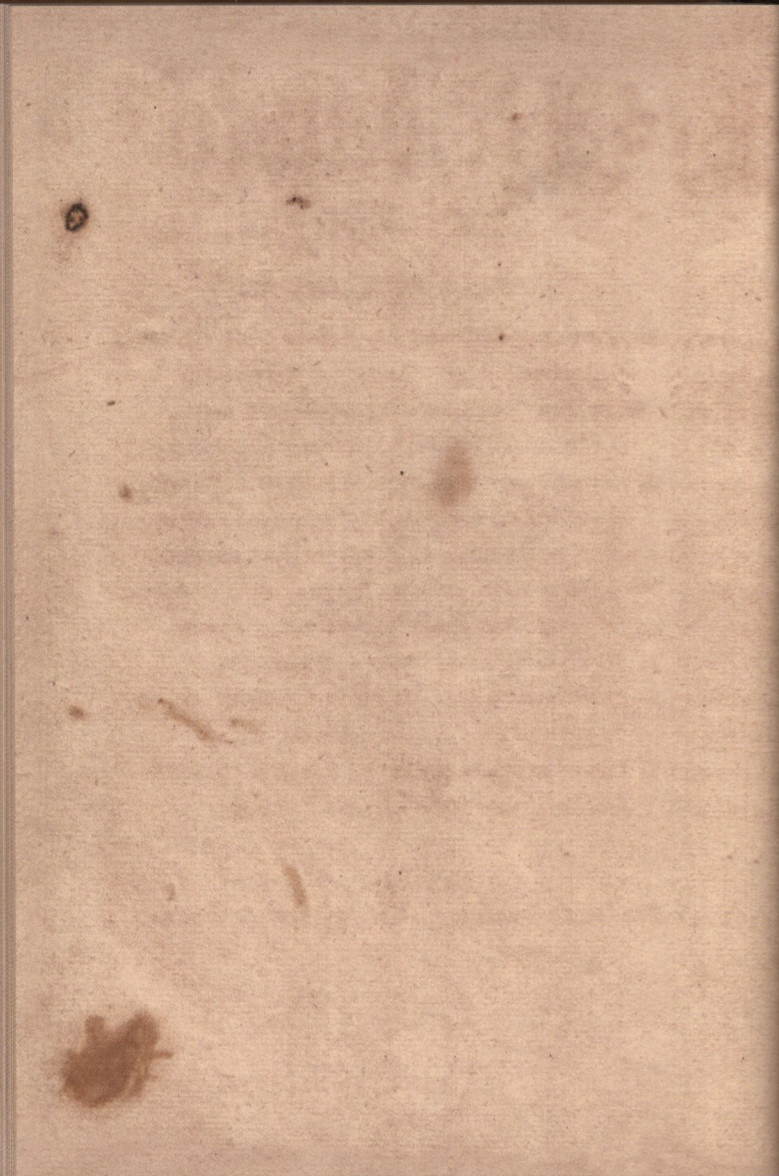

Wridawto= wé t Duzyce.

AD LECTOREM.

Sunt qui magna ferant facili duce dona Minerua,
Ut reddant grato Carmina docta sono.
Sydere non fausto veniunt ad munera tardi,
Quêis doctæ datus est improbus artis amor.
Musarum labor hinc insomnis limina quærit,
Quæ Dea dira negat, doctus Apollo daret.
Dotibus instructus doctorum respice normas,
Ingenij disces crimina magna tui.
Munere priuatus studio rimabere Carmen,
Solliciti voti post modo compos eris.
Quæ facienda monet liber hic sint munere cassis.
Ingenio clavis quæ fugienda docet.
Est liber exiguus multam sed continet artem.
Lectori grato commoda mille dabit.

Psalmus 46.

Pfallite Deo nostro psallite. psallite sapienter:
seu erudite.

Zprávy některé potřebné těm kdož chtějí dobře zpíwati.

z Ctenáři.

Slychal sem ně-
kdy wübec říkawati / při pří-
činách tato slowa / Každý
Přák tak zpíwá gakož gemu
wprostě nos. Címž mjně-
no bylo gakož toto / že ge-
den každý takový býti musí gakož geg Wáh
stworil / a neb (gakož říkawato Pohanstwo)
kterakéhož geg učinilo přirozenj. A toť by se ar-
cy prawé býti zdálo wzpíwánjch / gako pak kde
ginde / ano wje něžli kde ginde. Pročež y tu pra-
wý může býti onen werššik Latjnský.

Tu nihil inuita dices, faciesue Minerua.

Zakž také wtom powěděnj zawjralo se y to /
že gest weliký rozděl mezy zpíwánjm gedného a

I ij.

a dru

Předmluva.

drubého/nebo třetjho zpěwaka/byť pak gednu a
tauž zpjwali Pisseň. A odtud

otwsem ta třetj wěc gde/ že gest weliký rozdjel/
mezy zpjwánjm tať gať notowáno gest / a
mezy zpjwánjm skussným, ozdobjným, a libým.

Wno ztē mohau tať zpjwati/gať nanotowa
ná gest Pisseň/ale nehned každý ten může zpj=
wati ozdobjně a pěkně: Nebo to což k ozdobj w=
zpěwu přináležj / netwse může notami/ a gich
rozdjety wymalowáno býti: ale musj k dožby
to vměti chēt/skerze náležitě k tomu prostředky
vměnj toho nabyti: W bude tedy tať neměně
prawé přjstowj toto/ že se žádný s vměnjm ne=
narodil/ale kdož koli co chce vměti, učiti, a nau
čiti se tomu musj. A tať ono s počátku připo=
menuté přjstowj / nic lenochůw, a nedbalcůw
stewfflowati nebude. Nebo ať prawé gest/ že
přirožensj nemůže proměněno cele býti/ nenaučj
se gistě k tomu tať zpjwati gať drozd: ale wssak
že opraweno/ a k swého způsobu dosti daleko wy
wedeno býti může, pilnostj a prach/ toť w Přj=
stowj jawřeně prawdě nic na odpor nensj / čehož
skutek nebo zkussenj mocně potwzjuje.

Wjdáme často/že člowěk y ždatilého přiro=
žensj/něčemu (kterému koli dšku) se naučiw/
když

Když to dělati chce / a gestli drobec nestydatý /
owšem pak chtělby wšetečně y giné naučené
neb vmělé mistrowati a straffowati zc. Napo=
hledy posměch zplá. Nebo ten genž se tomu dj
lu naučil / třebas mnohém gsa přirozenj nez pū=
sobně gšijho / lepšij dšto nad onoho wdělá. Wp=
horně žagisté powědjno gest.

Solus & artifices qui facit usus erit

Gistec tedy také gest / kdož chce vměti zpřiwati /
že se tomu gako y ginému učiti musy / a to w té
naděgi že se naučí / když pilnost gen přičinj. Ne=
bo říkaj / *Diligentia omnia potest*. Slawny
onen Demostenes. gak gest škody (*vicia*) přiro=
zenj swého napravowati wšylowal nenj newě=
domé: až y to že chtěge aby mohel skussně literu, r
w přřnauti / kamenty w austech drže / gazyf so=
bě sformowal / až se y naučil a přitwpl. Item
Damasceus Rethoricus co učinil / gak se literě k. l.
gimenowati učil / nenj neznámé. Nestussje tedy
žádnému tak mysliti / Wych se y učil wšak
se nic nenaučjm: ale takto y sebe skládati / a
wtom se twrditi má / buduti se učiti / gistá gest
wěc že se naučjm / nebudeli wšsemu dokonale /
ale wždy negaké částce. Staré a gako dáwno
přřlucené přřřlowj gest / *Spes alit montanos, gestio*

Předmluva.

ge často y žklamává: neb ne geden chřew mno-
ho miji / a gistého pro negisté newážiw, owsscko
příffel: ale tuto owssem slusji naděgi miji gi-
stau / a to bez bázně škody. Nebo y neymenssi
počátkowé tu negsau / bez něgakého aužitku / ško-
dy pak nenesau žádné. Ale kdož se má učiti
tent musí miji toho odkohožby se učil / gakož na
swrchu řečeném Drátoru příklad gest / kterž ne-
gednoho Wistra dobře vžil. Ale že se k této wě-
cy nynj nedostává Wistra / a owssem gich na-
žbyť nenj. Y tau příčinau Já při některých
mladých a počátečních Kantorch / žádost něga-
kého wrom vměnjčka spatřiw / wmyslil sem / po-
kudžbychž to býti mohl / něgakau gim přitom
zpráwu napsati / wpláštěť poněwadž sem byt pře-
delle w Muzyce naposledy toho dotekl / a poně-
kud to připowědět. Rozuměg wšak Čtenáři
že takowým Kantorim / genž prostěgšji gsau /
w Jazyku Latinském nedospěli / a s zpjwáním
figurálnjm řidko / obecně pak schorálnjm se o-
bjragjch. Nebo Kantory ty / genž naněkolik
hlasů spůsobně zpjwati chtěj / a Latjně vměgž /
odsylám k onomu věcdlnjku slawného Muzyka
Yosquina / Adriaňowi Petitowi, a nebo snad
k věcněgšjmu Hermannowi Finkowi / ti tam

nagiti mohou něco sobě náležitého.

Prostým tuto Já prostých podávám všech
 nic této své práce kterauž sem w spisování toho
 měl nezveličuge / neb také není welmi co. Ale
 když mnohý práce své s oněmi kozými srstmi /
 kteréz některý chudší děláni stánu Páně obětost ^{ut sum}
 wali / srownáwagi, a počítagi / necháze se Já ^{erit}
 aspoň k nim také připogim. Zdákaliby se
 pak komu gestě špatněgši / a neuzitečněgši
 tato má práce / nežli aby mohla natom místě po
 stawena býti / tedyby mně se také zdálo / že ten
 soudce nato zapomněl / co se někdy stává / kterak
 k čistému wotwsu také w selaniny přišypagi / těm
 netak nádherným Koňům obrok dáwagjee:
 a wssak necháze gi sobě pokládá kdo chce za ga-
 lau chce / oto pokog.

*Quod si cui Ideam Pla-
 tonicam describere, aut Helenam pingere videbor
 is merito, amufos habendus erit, aut ad Midam
 mittendus, ut cum eo non distinguens sonos utrem
 pro cybara habeat.*

Já co sem
 mohle naten čas z hodných příčin dobrým vmy-
 slem učinil sem / chtěliby mi se kdo třebas y pos-
 máti / wsse to odněho snesu / takowým duchem
 gako onen swatý Král Dawid od své wlastní
 manžekky / když se geho wesselému s huslickami

Předmluva.

Ti fele
před archau Boží / naodituy deer Izrahels
ských plésání posmjwala. **Ei** kteržž této

mé maljšké práce wčem vžiti budau mocp

žazlé mi bezpochyby mjeti nebudau / a gi

nj pobožnj / byt pať toho ničimž poži

ti nemohli / pro dobrý vmyšl wšse

w dobré obrátj / rozmnoženj

chwały Boží / a oslawo

wánj prawdy / kudy

foli wěrně a v=

přjmě žádo=

stiwj sfau

ce. *V a =*

le pie

lec

tor. Ex hor

to Calen

dis Fe

brua

rij.

Anno 1 5 6 0

Jan Blahostaw.

Wšec

Wšpeco to což sem tu pomocy Zpěvákům napsati vmi-
nil/na dvě mi se widělo rozděliti/
Geden dje toho aby w sobě obsah
wal / zprávy wšsechněm Kantorům wúbec y
začínatelům / y pomocníkům náležite. A Du-
hé to což by oblaštěně předním Kantorům / neb
začínatelům wlastněgi náleželo.

Zprávy pak wšsechněm Zpěvákům ob-
bně/napřed proto postawim/ ab ch toho pře-
dním Kantorům nawrhl: že každý ten gen-
začjnati má/ prwe pomáhati giným naučiti by
se měl/ aby potom vměl a mohl/ giným zapři-
klad / k zprávě wtom postawen býti: A zase
každý pomocník také že se má učiti y začiti Písni-
čku/ aby potom/ buď když sám doma neb kde ko-
li zpjwatiby měl/ buď w nepřítomnosti Kanto-
ra w Kúru geho místo zastati/ nebyl zahánben

Naposledy prostějšsim těm Kantorům ně-
které wěcy před oči aby aspoň toho nětco chopili
což powrchnějššho / a snadnějššho gest/ před-
ložim.

Kždý Zpěvák chceli dobře/ to gest
pěkně a posluchačům přjgemně zpjwati/
ma

o Hlasu sstřeni.

má pilně sstřiti těchto níže položených věcí.

Neyprvé/potřeba gest weliká Kantos-
ru každému / sstřiti swého vlastního
Hlasu/gakžby byl/dobrýli či zlý/způ-
sobnýli čili nezpůsobný/a Deuociánům podob-
ný. Gestli že p přirození gest hlasu nezpůsobné
ho/a pakli prostý Deuocián/tedy netrřiti se wto
aby zpíwal gínými předními/a owšem mezy
gínými hlasem rehowal: byt pak y umění Mu-
zky dosti, a neb y nazbyt třebašy bylo.

Jakož sem gednoho wčeného mládence widěl/
kterýž pěkný a ozdobný zpěw naněkolič hlasitw
složiti uměl /ale zpíwati gakž počal s gínými
tak hned wexprowým hlasem nemotorně po no-
tách běhage / wšse pokazyl: nebo nekžděmu
wšse dáno. Ale tak welmi zly hlas magje-
mu/neylépe gest zůstáwati za gínými zpěwáky
a sobě sam wswém způsobném, a nábožném du-
chu/gíných obogjní wšsuma postlauchage/zpí-
wati: Pakli k tomu nauze žene/toho kterýž ani
hlasu dobrého/ani umění mnoho má/a wšsak
když není gíného řdoby pomáhal /tedyby měl
aspoň na druhého pozor mjeti /gak on zpíwá/
aby zanjm ssel /netáhna ho wokus twrdossig-
ných

ných obyčejě doſtú/a neb newyražezé z způſobu
noſy. A že pak býwagj tu mnohé myſlky / neb
někdo doſudž toho w ruce newezime /a nezačne
ždá mu ſe že nemůže s to býti / a že k tomu žádné
ho daru od přirozenj nemá / a potom někdy žlu-
ſſenj ginál okaže: Protož máť býti y práce y be-
dlivoſt / a giné což y wyſokomyſlnoſti, y nevyſtuz-
pnoſti / neb žarputikoſti / owſſem nepracowitoſti
odporné geſt. Mnohét a doſtí ſškodliwé wa-
dy přirozenj / ſkrže bedliwau práce býwagj na-
prawowány / y z Deuociánůw některých zpjwá-
nj přkné miluſgicých / proſtřednj Kantoři býti
mohau: kdýž gen pomatu s pracy hlas ſobě
ſformowati uſpluſj / uwěřiwſſe přiwé tomu / že
Deuociáni ſgau. Ano některj někdy ždadj ſe
žakýs rozſtjpený hlas mjti / tať že djſ geho bude
tluſtý, neb hrubý / a druhý djſ neb tenký / a neb
chřapawý: gaťo příkřad natěch liděch / kterě wj
no rozumu na čas žbawj / ať okazowanj weſe-
koſti / neohbitým Jazykem ſkrže nezpůſobných
rtůw hlas připuzuge / že gaťo nemažný Wůž
zpjwagj / ano djſ hlasu wrěj / djſ bečj ſ. K celo-
ſti přiweden má býti hlas aby bez nekřtaltowné
ho žadrhowánj ſel. Kterjž takowý nezpůſob-
ně z dráſtawého hrdla gdaucý hlas mnohým

O Hlasu sstřenj.

a welikým/w saukromné místo wegdauce/řiče
njm opravugj/nezle dělagj: ale wssak nekaždé
ho nezpůsobu gednostegným naprawjš lékař=
stwjm. Někomuby mnohém wjce střednost
w gdje a w pitj, nežli mnohé řičenj pomohla:
Někomu pak rozmarilost, a nepracowitost/řdy
by odgal/hnedby lepšj způsob k gadržnému, a
čerstwému zpjwánj/přiněm spatřil.

Protož mášli hlas dobrý/ vsplůgž bedliwě
tak geg sobě w moc wvesti /s sformowati/a ž =
ohybati/aby gjm dostatečně wládnutí mohē/
podlé potřeb a náležitostj. Nebo y welmi do
drý hlas/ž přirozenj magicy lidé/řdyby cwice=
ni nebyli/ a owšem cwíciti se nedali / mohau
welmi žj a nepřjgemnj Kantori býti. Jako
může třebasj ž nepřjstěho sřladru/welmi nekř=
taktowná, a pohrdnutj hodná řiče býti wdělá=
na/a též naodpor ž dřewa nepřekněho řřtaktow=
ná.

13. Kdožby pak mage přirozenj hlas nezšj/ a ne
bo hned dobrý/a pakli lepšj nad jiné / owšem
wyborný / nechťel ho sobě žkazpiti / alebrž geg
13. zprawiti, neb sformowati/ten k pilného, a be
dliwého dále položených wěcų rozsauzenj/nema
kauby mohē mjeti pomoc.

Dru:

D Ruhe/ Na péci mjeti má každý Zpěvák
 aby hlasu swému werteck, neb wzubjcky
 a y whrdle, překážky nečinil/ buď nena-
 ležitým zadřowáním hlasu zubami, nebo rty/ t.
 pysky, a nebo hlaube gazpkem. Což býwá kdýž
 někdo mage nezlý hlásek paussti, a gako cedí
 geg skrze zuby/ neotewra potřebně a skussně aust
 y činj geg tcnssi/ nehladky, a téměř chrapaný/
 a tak nelibý. Těž pausstěním hlasu drobet skrze
 že nos/ tak aby přibyhňawati se zdál gako sau
 někteří Křozylí dělawali k Regálu: (kterýž
 téměř k kacířjmu nápodobný zwuk wydáwá) 10
 se připodobňugje. A zasse naodpor tomu/
 aby nenechá wal hlasu swého tak giti, gako bez
 wzdného Roně kamžby chtěl/ nic ho sobě ani
 whrdle ani wstech zubami, a pysky/ nefformuge
 atby gel co zpytle/ a nebo se líl gako něgaká wo-
 da z kade přewrácené neb žeděbanu: gatz slychá
 me někdy lidi opile činiti/ kterjž netoliko gazpkě a
 tak ani hlasem wladnauti nemohau/ ale ani
 ginyňi audy hrubšjmi: A protož geden ga-
 ko kosa mečí/ giny gako heran bečí/ a giny k gi-
 nyňi howádkům/ neb žwjratům, w hlasu se při-
 pogugje. Máť tedy a musy tu býti něgaká
 bedlivosť a práce/ aby hlas přjhodně býl ffor-
 moz

o Hlasu pauštění.

mowán: zvláště pak kdož má hrubý, a neb
 tlustý hlas / gestoby velmi nezpůsobně vzněl /
 kdyby geg měl tak nepečlivě, a lenivě bez skuss-
 něho geho požadřowán / tam hned whrdle pu-
 stiti: a gako iřfagi u šim (neb celým) hrdlem
 zpjwati / a neb raděgi wolati, nebo křičeti: by-
 loby to posluchačům rozumným protivné / po-
 mocnjšům pak y Kantorowi umělému velmi
 protimyšlné.

wjnal A co pak kdyby k tomu gestě y rsta nekřtactow-
 ně / wje než skussj od ~~wšel~~ / gai ž se někdy od někte-
 rých činj nepřipadně / tu by giž tepř w rozumné
 mu posluchači spisse k smjchu / nežli k gakému
 náboženstwj postauženo bylo.

Potřebje gest y tu opatrnosti / aby snad ně-
 kdo chtěge sobě hlas fformowati / y nepokazyl
 ho, a neb nezpotworil.

Gako ged-
 nomu se tak tressilo / že chtěge hlahol hogný /
 wolně wypanstěti / a tak pomáhati wěrně zpj-
 wati / y rozpanstěl sobě ten hlahol velmi nezpů-
 sobně / a geg y dalšim pootewřenim aust zmoc-
 ňowal / neb ztušowal / na každé syllabě zvláště /
 wylmi mrzutě kdyžkoli žref neb syllabu hlasem
 wyřel / tedy k nj k každé přidal gakyš rozpášaný
 a prostopassný ffinál / tak že se posluchačům zdá

tože k každé syllabě přidává literu /a/ a to tu-
hým buřowým hlasem. V příkladu řdyž zpj-
wak té Pissně / Ach ach auwech / ona slowa / Wi-
owce y swé Pastýře: tedy hlahol ge° takto wzněl
přes wšecky gine / lepši nežli on byl. Kantory /
Wiza owacea y sawéa Pasatpárea. Ale taz
kowému sformowánj hlasu / snadby se y prostj
sedlácy smáli.

Než zase wyda-
řit se někdy někdo / třebaš pachole některé dosti
špatné / že swým hlasem tak włádnauti / geg sku-
sně sformowati / někdy temněgi / téněgi / někdy
gasněgi / neb tlausstěgi a mocněgi, wy-pausstěti
bude / až se býwá čemu podiwiti: *Sed hoc est ra-
rum maximè ubi deest exercitatio, noui tamen ta-
les pueros.*

o Rozdijle mezy zpěwy.

Z Ktej / potřebj aby se naučil rozdjsty mezy
zpěwy znáti / y hlasem gich zpjwage pil-
ně sřciti. Zpěw měkký hlahký / lahodný
genž b mollis stowe / aby pěkně měkce / a gako o
střchawě a nesměle wšak přjgemně a libě zpj-
wak. Nebo podobný býti má Kantor wtoni
zpjwánj nehurcownému / tuhému, a hřmosen-
mu

O Rozdílu mezy zpěwem.

Výkagj
muzyckj
mu chodu/ale powolnému, tichému / bážlivě-
mu/ a estychawému: gafo naněgakém místě
bahniwém/neb wrchowisseném choženj/ kdežby
se tak lehčiti bylo potřebj/ ažby téměř gafo nedo-
stupowal nažemi / a čackého kroku bezpečného
wčiniti nesměl. Nebo b mol gest gafo půl stu-
pně noty gen/ a neceť stupěň, což nahudebných
nástrogjch swětle se spatřiti může. Příklad
zpjwánj toho wiž / O Pastýři Izrahelský.
Item/ Křyste spasyteli wykupiteli. A na od-
por tomu zpěw ostrý, genš slowe □ duralis/s=
zwláštěnjm hlasu zwostrěnjm zpjwati drobce
tuššjím hlasem/ a neb k ztuženémn podobnjm:
a wšak tak aby twé zpjwánj nemusylo slauti kř-
ćenjm. Příklad toho zpěwu/ & xv. Wšsemu
swětu zkorečenj/ wšsemu lidu. Třetj zpěw
prostřednj/ slowe naturalis, To gest tak gaž dá
wá přirozenj/ aby bezzwostrěwánj, a bez změ-
čowánj zpjwal/ wšak pěkný a slusnjý hlas sffor-
mewánj wppausstěge/ gafo slowe notnj/ a tak li-
bý/ Piseň k takowému zpjwánj přjhodnau wiž
Gsa Bůh w bytu wždy gednj. A že býwagj
w gedně pšit někdy rozdjlné klausule / gednj k
měkkému/ a druhé k ostřemu zpěwu přjstussegj-
cý: o: Pročež toho pilně sstřiti slusj/ tomu kdož
nechce

o Rozdílku mezy zpěvem.

49

nechce melodie to gest / noty z ohyzditi. A je se
 b molowé zdadj býti podobnj / k galemus lenj-
 mu způsobu / a gako nečerstwému / protož někte-
 ři tak obwykli wšseccko nečerstwě a ljně zpjwati
 až pomalu přišli wto aby mrzutě doklā lezli w-
 zpěwých / táhli se k zemi hlasem / co negaké olo-
 wo: tēm pilně potřebj odwykati. to ~~lll~~ / a učiti
 se práwě a wlastně hlasy hrāti, w wstupowā-
 nj / neb w s stupowānj. Ale welmi gest nez-
 snadné otom zprāwu psanau dáti / samým hla-
 sem nejlépe by se to mohlo wklāzati: Protož ne-
 žleby někomu napomohl nástrog některý / gako
 pisseala, neb husle gaké kolt / nebo nástro-
 gowé tilyři wstupowānj, a s stupowānj nemo-
 hau chybowati. Jakož pak p ty lidi wydat
 sem / gestco vměwse nětco s těmi nástrogi / sami
 bez mistra po notách dobře a welmi wlastně, a
 gako řklagj notně zpjwati se naučili / když hlasu
 huslj / a neb giného nástroge / swým wlastnjm
 následugjce hlasem / to přiwypkli gazypem a rty
 činiti / čehož na nástrogi prsty dowoditi obyčeg
 měli. A gest wžitečné k dožby mohē to mjet / aby
 mu s gedné noty nadruhau / celē / skuffně a libe
 wstaupenj / nebo mistru / a neb nástroge negaké-
 ho hlas / wklāzal.

1 fo

Nebo treffuge se počj-
 Gi. nagj-

*T dyž yfau zowāni nagnowāni
 w nystrowāni,*

O Rozdílu mezy zpěvem.

nagjčjm že dobře gmenugj noty / ale hlasem než
dobře gich tressugj: gako kdyby wstaupils pr=
wnj nassestau notu a gmenowalby / ut, la, ale
hlasem / z toho ut / nedosáhely k la: než neb na=
poky noty ssesté, neb na pátau přisselby / a nebo
třebas wíce než napoky k ssesté: ale wšak wždy
necele by přissel nassestau / tož hned chyba. Než
b molowée swau zwláštnej wlastnost magj/
gichž zwláštne ssetřiti skuffj. Počemby pak
které zpjwánj mělo býti poznáno / otom wiž w
Muzyce / tuo se tjm nebudu zaměstknáwati.

Ac pak wewšselikém zpjwánj / má se nato
snažiti Kantor / aby posluchací hlas geho spa=
třowali býti sforemný / a gako Kůň pogatý
w mezecch způsobů dobrých se gako potok w bře=
žech zdržugjch / čistě křepce aby sse / giž pak bud
on tenký nebo tlustý / gasný neb temný. Ac ne=
může chřaplawý hrnek tak wzniiti wtěšně gako
zwońček něgaký zdatitý / ale wšak přece pečliwé
a mysliwé zpěwáka / a též lenjho a gako jde říka
gj negápneho pozná / měg on gaký hlas měg.

Ac musyt wšak y tu také mjra býti / aby ne
překřepčil / a nebyl podoben k koni / kterýž ppsně
gsa howado / a zwláště když wycwicený gest /
hůzný / syty a y ozdobený pochwam i z. newj
gak

o Rozdíle mezy zpěvem. 70

gaf má stápati / a nohy stávěti / vzrjš aně se
 diwně kobj / bočj / lomj / nohami mece / a miřta
 téměř / k deby chwiřku postáti mēř / nemá. K tomu
 podoben by byl Kantor kdyby byl būgnj / wy=
 sokomyslnj / a vměnjm neb ľjbořj / w ždaritostj
 hřasu swěho naduty / žebj rozprostjral hřahotu
 swěho byřrost. gako páw perj swěho vřazuge
 křásu / a žby podobně gako konjček řechtal / *cris-*
pante sono, (gako piřse *Celius Rodignus de Oracu-*
lo delphico,) a to rozuměg newčas. Nebo
 wřsecky wěčj čas magj gakž dj Eklesiast: Než
 žet to na nábožné, a wážné muže nenáležj / a ne
 pobožnj, ani včiti, ani trestati se nedadj / žwřá=
 řtě připlichiti ľby se kto^o také y studu nedostatek
 gako se nachážj někdy v některjch nepobožnjch
 zpěwáků / žnjchž některj toho lépe nežli čihář lepu
 vřjwati vměgž. Protož otom lépe gess mlčetiř
 a také toho nemáľ djl / žwřářřtě což někdy sama
 byřrost ždaritěho přirozenj dělá / muže na do=
 břem a nepyřřněm Kantoru řnesen býti. Tu=
 to toľiko nemjřnost žaumyřřlná, a bezpečľwostj
 gako naodpor y křozpřľta se tupj / poněwadž ne
 wřsechněm wřsecko řlussi a přjpadně gess.

Nečž přitom y tohoto doložjm / ti řdož ma
 gj miľost ř žpjwánj / a řak ř Muřyce / dobré gess

G ij.

aby

o Rozdile mezy zpěvem.

aby oblaštěných zpívání doma sami / neb s to-
 |
 warišsi swými pilni byli / tam se učili wěcem
 Kantoru potřebným, a náležitým. Nebo w-
 Zboru, neb w Kostele / a kdežkoli před mnohý-
 mi posluchači / neteprw se učiti skusí / ale prwé
 nabytého umění všíwati / t. zpíwati uměle.

Doma tedy sobě gaž vniš okorug / a hlas ob-
 lomug / třebaš w nesnadnau některau Piseň
 wlehna / zwláště kdyžby měl toho / kdožby tě po-
 učil / ~~wady~~ / wady twé saudiť / tě napravowal
 tu kossig y sám sobě začeti / finál skusně wděla-
 ti / proměnití zpěw / wepsse neb nje brati. A ne
 třebať welmi tuze zpíwati / gačo spolu s ginyimi
 w obecném s gij / ale powtowně hláskē mjrnyim
 hladkým poždržuge ho naschwál / a někdy ztužu-
 ge / aby tať gim wladnauti / a kwili swé potom
 w potřebě ho všíwati zwykať. Takowého ob-
 laštěnjho domáčjho cwičení / kdož pilni negsau-
 gisté je Kantori dobřj nebudau / neb něčemu ne-
 srozuměgj / něčemu nezwyknau / mnohč^o nezkušj
 a chuti k nabywání dalšj ~~u~~ umění nenabu-
 dau: ale zůstanau zářskowé nepřjgemnj / tať
 je y w domáčym neb oblaštěnjm, a gačo domo-
 wnjm zpíwání nebudau wědēti gačē skusnosti
 zachowati / y w obecném před mnohými / neb

T *uzginsb swiny sobi schizel, u* 83
lud

O Rozdile mezy zpěwem. 51

mnohými. Jako se některým přibáží / že do-
ma tuže křičí / nesformowaným hlasem / ma-
gice powlovně / a jako polauhlasým způsobně
zpívati / a s ginyými kdež tužšího třeba zwuku
a mocnějššího / zpívají lehky až ge sotwá co sly-
šeti / a tak maličko a téměř nic nepomáhají
někdo pak z hlaupa horlivý swým wřesklawým
neb neofrauchaným / a gakž soli nezpůsobným
hlasem / a nebo křikem mnohé zastíní / a zpěw
z ohýzdí / zwlastě když na žádného nedbáge pře-
dce tuže křičí / y giné a neb wšsecky přewyššuge.
Toho wšseho vgsti tomu kdož cwičení oblaštíní
ho nezanedbáwá / není nesnadné. Nebo
z částého se w zpíwaných cwičení srozumíš to-
mu kdy gest / a gak potřebí tobě hlasu twého /
mnoho nebo málo wypustiti / aby byla wšsech
stebau zpíwagjých dobrá *Simphonia*, *Harmo-
nia*, neb *proportio*, Jako dobrý Lékař wí když
traňk skládá / kterého Kořenj, nebo želiny / gak
mnoho se wžiti má / a kterého / a kdy méně: a ga-
ko též y Malérj když barwy skládají / ginať by
tento nepřeknost / a onenno gístau škodu způso-
bí.

O Ukorowánj:

Gij.

Ćwir:

Tu mienim to najs to zwmis skurawujer.

O oforowánj.

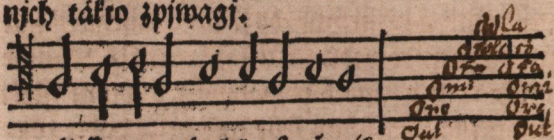
got. 12. 13.
Szwrté/třeba gest warowati se oforowá
nj: nebo některj tomu gakby sobě hlas
zfformowati měli / wprozuměti nemo-
hauce / a neb. tak mnoho na to mysliti / a stjm
se zaměstknáwati nechjece / y dáwagi se (tjm
swé zpjwánj ozdobiti a neb sobě polehčiti myslj-
ce) woforowánj / kterěz gakz newzdycky může
a nepřikáždem Kantoru hanjno býti / tak také
owsssem nepřikáždem může býti schwalowáno.
13 Kterj Kantor gest welmi vměly / rozuměge
konfordáčim někdy wpřjstusných mjstech klau-
sulj některých / může to učiniti / buď máli zdár-
ný hlas obcauzně aby y gini skusili / a zpjwánj
se ozdobilo / buď gestli newelmi způsobného hla-
su tisse / sobě sám k swé libosti / wěda dobře co
kde na kterých mjstech / a kdy skussi. Tohoť pak
nehned každému, a neb leckomus následowati
směle skussi: neb někomubj se to tak treffilo
gako onomu Szopowu woslu / kterjž psýk a má-
lého w pochlebenstwj a kážozemj Panu náledo-
wati ehyže / nemaudrého předswzeti hodnau
něsti mysl od platu. Surtiau kdož concordanci
nezná, a gim nerozumj w zwylu, a w mocy
hlasu swého cele nemá: a krátce / Muzjky má-
to gest powědom / neplépe gest zústawati při
pro-

prosté notě obecné: a zvláště před vmělejšími i sebe/owšem *præsente in scena Roscio*, raději wči ti se prostau notu dobře, a notně gať řikagi wlastně tak gať nanotowaná gest zpjwati / giné sebe vmělejší ku příkladu sobě bera / a gich wčemž skusj následuge: y na toto pama- tuge / že někdy a často vmělym Kantorům se nahazj / aby toho něco samo gich l' *Muzyce* způsobně přirozenj učinilo / gesto ani nato ne- myslj ani potom pamatugi / čehožby ginj tak přískusně, a přijemně / by se nato naschwal sna žil / stěžkem dowede. *Wšak* y vměly Kantor mjsťa / času a giných případnosti, y wtom štetí ti vmj vš. K tomu sebe také přiwé dobře roz- souditi gať má hlas / gať libj / aby snad chtěge ozdobiti nezohyzdil / a sobě posměchu nevcinil. *Neb* slychal sem někdy zběhlé w *Muzyce* Kan- tory z přirozenj *kdeuocianstwj* nakloněné tak oforowati, že se bylo y zač styděti / a kdyby pro náboženstwj skuselo y čemu zasmáti. *Zvláste* když slabj, a tenký hlas mage basowati chtě / *Tu* a nebo ginj tlustým / hrubým, a drsnatým hlas- holem *discantowati* neb *altowati* a neb přes ty y ony wrechnj y zpodnj *concordanci*. se prosla kuge nezpůsobnj působjti *Vagans*. kterjž se tak

O okorowánj. *zvidl. vbrutis*

připadně mezy giné tressowak / gako ~~gij~~ ~~člaga~~
gij / tvoj ~~wibec~~ / páte koto mezy čtyři.

Alle magj někteří tuto wýmkuwu / když zpj-
 wánj které gde welmi wysoko iže gest gim těžko
 dosahati sginými / a nebo žasse když přišli nžko
 gde též nesnadné / a někdy nemožné / a protož že
 tu někteřau nižší / wssak konfordantem musš
 wzpěti / nechtili wmlknauti: gako v příkladu w
 té Pissaj / Bože můg dárce dobrého / někdo mi-
 sto toho způsobu / kterýž wiž notowaný w Piss-
 nych takto zpjwagi.

vstřs mne wswětě s sauzeného.

o tertij došl sstupugjce / natom místě kdežby ney
 weyffe býti mělo. A netoliko tu na té klausuli /
 ale y dále na giných téhož werffe sylabách neb
 notách gako na těch / shledmž milostiwě: Item
 těsnau bránau dey. A takž často w mnohých
 zpěwých / někteří sobě přefformowáwagi / přidá-
 wagjce mezy tím negakých okolkow / totiž / ž ged
 né noty dvě, neb tři dělagjce / aby se takowé sni-
 žowánj nelsuffné / okorowánjm býti zdálo,

A to wisse negwjc pro polehčení sobě činj. Něk-
 kterj

T w polsku v Swantě

kteřj nemohauce bezekšně dosahowati / wšak to ho nečasto činice / a když wčiniti magj / sšetřice aby tehdaž hlasu netužili, ale radšse po zemědli / aby od giných wtom nebyli slyšáni tak swětle / jako polauhlašým to kdež gim nelze ginák dělagic. A téměř není co za zlé mjeti / nýbrž lépe činj toho se dopauštěgice / nežliby s ginými dosahowati chtěje / nemotorně se natahali / a jakož přjškowj gest / co kalendry se nadjrali.

Některj pak pro lenost, a nepracowitost / to činj / a to nepřjzemanně / nic nessesřice giných / mněgice že gest to tak wšborně / nýbrž že oni tímž spjwánj / jako něgakým mistrwšským oforowánj / n oddobuzj. A to nespjš wšrostkowé činj / když w měněnj se gim hlasu / aniž Pacholečjm / ani muššským hlaholem spjwagj. Ale ti kteřjž žadoštwj gsau potom mjeti dobrý hlas, když mládenčj způsob čackj, a potom y Muššský přigde / a kteřjž negsaw sami v sebe nymudřegšj / ale mohau poslechnauti / giným wice než sobě wěřice / ti řku / měliby přče y násylně spjwati (wž, wž / aby se powyřiceli) wšplowati / s ginými spjwagice / aby přčt z řadu nezůstawali: a takčby sami sobě byli přčinaw toho aby potom čistj wolný hlas měli. Než kteřjž nezwykli posleuchati

G v.

Pany

O oforowánj.

ti / tiť se w ten čas naučj oforowati / potom toz
mu přiwěknau / a když se w tom posstaragj dro-
bet / giž pánkům žádný nic neřkej. A nechťe y
toho mlčenjm nepomjgjm / že některj radi ozdob
ně zpjwati chtěje / y místo oforowánj wněž tressi
ti nevměgj / gakýmś mistrným heleťánjm po
Dworjku přeměšowati obyčej magj. Gako w
té Pjssni / Ját sem w tom rozweselen: tak to oni
pforugj / Jáhadawat sem w tom rohodohozwe
sehedebelen. Ale té wěcy snad netřeba široce
rozbjrati / poněwadž takowé zpjwánj / a neb bez
poroka oforowánj / když ne mezy ginými / ale
oblašťně se činj / wážným lidem gest nepřjgem-
né / a kdyby se činilo w kúru mezy ginými / y
smjchuby hodné bylo y potupenj.

O Nedořtatkú doplněnj

Dalé / Pompcwícenj a vměťj Kantor / y
na tuowěc nemá zapomjnatj / a zwa-
šťe když ne s mnohými / ale sám nebo
sám druhý zpjwá / Aby y nedořtaty w Pjssni-
čách zanechané swěho hrasu byřtostj, a ohbitostj
doplňowal / ale šlěs třeré nedořtaty:

Naháňj se Komposytorům, nebo
škladatelům Pjssnj y nevmělegšjim / že magj-

ce některau klauzuli pěknau/ noty magjch rozdi-
 lné totiž/ krátší y delší/ nemohauce slova tako-
 věho nagiti/ kterézby se y pod noty přislušně / y
 k ginyim slowum okolo stogjchm připadne trestti
 ti mohlo: buď pro nehognost w něčem gazyku
 nasseho (kterýž nemůž se wssudy Latjnskému ro-
 wnati/ ale často z zadu zůstawa/ ac zase také ně-
 kdý wněčem geg také y předbývá, a přewyssu-
 ge) / buď pro nedostatek času k dlahému přemy-
 slowání / a lepšjho slova wyhledávání: y
 musej dáti slowo takowé/ gehož některá sylla-
 ba/ třebas w znamenitém a welmi patrneni mi-
 stě/ notě bude nemálo odporná/ krátčostj, neb
 dlahostj. Toe bude náležeti aby ty hlasu swé
 ho způsobilostj dosadil/ a jako prostředek me-
 zy dlahostj, a krátčostj učinil/ tak aby poslu-
 chač zvláště nepřjliš gemných a saudných wssj/
 a nebo rozsuzováním pilným toho co se zpjwá
 zaměstknany/ téměř nespatrik/ a neb nehned po-
 stihnauti mohl/ gestli tu také *vitium*, nedostatek
 čili nenj. Příklad toho wiz w Djsnych G ij.
 b. wté Djsni/ Kadugme se wssickni nynj. w-
 werssi tom/ Zoldněri penjze wzali/ To slowo
 penjze má syllabu dlahau prostřednj/ totiž nj,
 a té syllaby nota gest krátá: a naodpor téhož
 slo-

o Nedoostatku doplnění.

Stowa prvni syllaba pe/ gest frátká/ a nota ge =
gi gest dlahhá: Budešli tedy tak práwě a ce =
le zpíwati gah noty vřazugi/ stowo bude zřaje =
no/ a ty za Srba spřs nežli za Čechu vměteho
gmjn budeš/ a pakli nie nesserě not / stowa wła =
stnost zachowáš/ tedy notu gistě zřazpřs: Pro =
tož muspřs tak mudrowati a hlasu swěho spřsobi
lostj tak temperowati to spolu/ aby ani w ged =
nom ani w druhém weliké ohyždy se nedopu =
stie. A takowpřch mįst gest wie Pšni weršich
wřce/ Gako wtom weršu/ Męř to dobře opa =
řime. Item/ To zřewstowal Anděl slaw =
ný. Item Kač nám odpustiiti winny/ A y w =
gınpřch Pšních takowpřch mįst gest nemáto.
Gako wté/ Krystus Geřs nazarětský/ Z dob =
rých wěcy Bohu chwalme: Tento čas nýněg
šj weselj ři.

Než něřterj Zpěwácy netoliko wššeho toho
nie nesserěj/ ale gestě na odpor tomu činj/ že třř
y třř Pšničku něřterau zpřwagi netau notau
podmį gest složena/ ale gınau něřterau řterářby
gen počtem klauzulj/ a w klauzuljch počtem not
se sprvni srownáwala/ o zpřsobi not řratšřich,
neb delšřich/ na řterých mįstech wřteré notě sau
postaweny / a třřřugli se wtom obě noty/ ma =
gice

O Nedostatku doplnění

55

gice dobrý pokog. To kterých činj wěech písniých
 neb notách/ neb melodiých gesso magj rozdielné
 noty/ totiz gedny krátké a druhé delšíj/ welmi ka
 žď zpěwy: tak podobně činj gakoby někoho we
 líkého a wysokého muže obkáceti chtěli w Kabát
 neb kterýkoli giny šat kterýž namalického, a
 nižkého člověka připrawen byl. A nebo za
 se do hrubého a širokého kabatu malického člo
 věka wprawiti. Gako při té Písni/ Bizmež
 wěrnj Bohu milj/ kterať mnohá. N. xv. a
 tak gest při několic a Písniých obecných/ ale žá
 dost nowinek w lecos se dá. Než při těch no
 tách/ kterých práwě prostě gdu / gednostegně/
 wšsecky noty magjce gednostegně / což wlastně
 slowe *choralis cantus*. tuchy to bez škody bý
 ti mohlo: gako wěechto / Tobě předobry Bo
 že náš buď. Kryste spasiteli wykupiteli. Sta
 še Matka žalostiwá u.

Až potud na ten čas dosti buď o těch wě
 cech zpráwy dáwáno / kterých každému z Zpěwá
 kůw prostých náležitě widěky mi se býti.

Dále giž něco těm powjm / kterých mezy gi
 hými zpěwáký přednj místa drží / giny m zpjwá
 nj začínagjce .

Vřednj Kantor / to gest /

ten genž začjná
giným.

O Hlasu zprawowánj

N Exprivé / má swúg hlas náležjtě vměti
temperowati nad giné: gestli že má
geg z přirozenj přjliš tlustý a hřmotný /
tedy při začjnanj newšseho tak pogednau pau-
stěti / aby co spatra spadl s nelibým hřmotem /
ažby se někdo z posluchačů vlekl: ale prostředně
a powtowně wžyti počátek písne nebo werše / a
potom zpjwati gakž potřeba káže. Gsauli žj
Kantori ginj / mdlé hlasy magjch a neb y vmě-
nj špatně / wšsecky ge hlasem swým močným /
mášli geg a gestli že sto býti můžeš držeti / gako
děti na rukau / aby nebo nezkažyli / a nebo došli
neslezi nestušně / a neb zpjwanj nebylo gakeš
nenotně. Ale wšsak mášli ty gen tak čacký hlas
a mužesli s to býti bez škody. Neb to není
než samých těch genž y vměnj magj dostatek y
hlas z přirozenj zdařily / a hřmotný, Pakli
by hlas newelmi močný, a hřmotný / nybrž ten
ky a k ženskému nápodobný měl / tedy vsylúžj so-
bě zprawiti pomocnjky způsobně / kterjšb y nená-
les

o Hlasu zprawování 96

ležité / to gest / dále než stussi ffinálu nedrželi / w ná-
 ležitých místech odpočívali / totiž při koncy klau-
 zuli: ale ty předtím a neb za tím / a též aby ne s
 tebau neb hned za tebau na prvním zřekú neby
 y druhém počínali zpíwati / ale tepru na tře-
 tím zřekú / neb syllabě / a neb notě / a nebo bytali-
 by první nota nekrátká / tedy nadruhé: aby tak
 twůz hlas dobře mohl slyšán býti y na koncy
 při wydržení ffinálu y spocátku werse a giné^o za
 četj. **W**age přitom napéči aby tenkost a mdlouba
 hlasu spůsobivosti geho nahražoval / a proto gep
 sobě / pokudž možné ztuzuge / nemásti pak mnoho
 slyšy w bocích a pysech a hlas též není přiljs gashy
 a tuhý tedy pomoc sobě takto obmysleti můžeš
 aby newždycky přece s giny mi za gedno zpíwal
 ale toliko počátku a koncu werse, a též y klauzuli
 byl pilě naginých notách neb syllabách můžeš sa-
 bě odpočívati / nechť ať giny zpíwagi: **A** to žwlá-
 ště měkliby dobré pomocny byt w hlasu / buď w
 w měni / žeby se žaně nebál ať by hned tak snadně
 žida žabili / a neb ginau ohyzdu něgakau učinili
Ale někdye pomocny bywagi špatně wyvě-
 ni / pročž Kantoru téměř nelze odpočinouti mu-
 šy ge gako woditi, nosyti, gako chůwa neb pěstau-
 nka djě / swým hlasem když gep dobrý má a slyš-
gest

O Sprawowanij hlasu.

gest/wssech giných hlas ozdobowati / a w me-
zech vlastnosti noty zdržowati / aby se zpěw ně-
kam nevwssinul a neb došli nesležeł:

Uměkému a mdký hlas magickýmu Kanto-
ru / někde býwá přidáwán pomocny / kterýžby
hned spolu s ním začínal a dokonáwal / y wer-
sse y klauzule: ale to měkoliby býti / tedy ten po-
mocny / musybyby rovně takowy hlas mjeti jako
Kantor / aby kdyžby spolu oba zpjwali / ne dwa
hlasowé / ale dwau osob geden hlas se býti zdál
Kdežby to býti mohlo / welikéby polehčeni kan-
toru bylo.

T. 2. Ac špc přde gest skuffněgi, a způsobněgi, y
zvolněgi Kantoru když sám geden začíná wsse-
chněm giným / (gedné neníli welmi mdký) než
liby druhého přidaného k sobě měl / zwlášťe ne
přjliš šetrného a pilného. Protož dobré gest
kdyžby gedné sto mohl býti / aby sám on byt pak
bylo trochu y obržno / konal powinnost swau /
bez náležitě ano škodně sebe lstosti. Ale ně-
kdo / slychaje od giných / rčbas znamenitých / kte-
říž wědij co proč činj neb nečinj totiz buď zpjwá-
nj / buď y začínánj tiché / to gest nehrmotné / bla-
sem mdkým nebo tenkým / y hned sobě také swug
hlas dobrý řazp / moha čacčěgi zpjwati / a lépe
po-

O Zprawování hlasu.

57

pomáháti giným / y nechce / proto že tak od gta
 ných spatřil / *(sic plurimi vitia pro virtutibus imi-
 tanda suscipiunt, ac sunt cacozili.)* nesaudjce to
 ho že onen neb nemohl magé zpřirozenj hlas tē-
 ky neb tichy a mdlý / neb způsoben nebyl w ten
 čas / a nebo k ginému se způsoboval / protož
 zpěw giným pausšel / sám obogjmu dosti činiti /
 pro nedostatek slyšy nemoha. Veliký gest ne-
 rozum ano škoda nemalá toho což přirozenj da-
 lo / nýbrž Bůh / netoliko sobě nezprawiti / wtom
 se nezmocniti / ale gestě sobě to nevmělym, a
 nenáležitým koho koli následowáním kazyt / a
 tak daru Božjho k sláwě geho y k wzdělanj gi-
 ných nevjíwati.

O Zácjnánj.

Druhé / Piseň kteraž začjti neb začjna-
 ti máš / mělby nejprwé přeběhnauti /
 buď (gsply gj prwé powědom) myslj / a
 paklis nebyl powědom / a muzky něco vmjš /
 přehlédniž rychle kljče přes wšsecko zpjwánj / a
 spolu s tjm wycházení, na horu neb s stupowá-
 nj not: A to proto aby wěděl gak máš wysso-
 ko začjti / atby nebylo potřebj hrzy / buď powy-

H i.

no =

O Začínání.

řowati, nebo ponižowati. Nebo toho totiž po-
 wyssowánj, nebo ponižowánj, což se neyměně
 děje / to gest nepřipadněgi: nýbrž umělym
 Kantorům neměloby se to přiházeti / zvláště sni-
 žowánj / neb by to sesšlo nevmělym Písně začé-
 tjem / a neb něgakým omykem / neb přehlednutjm
 se. Powyssowati musy někdy y uměly Kant-
 tor / ne zpřčinj swého nevměnj, nebo mylky při-
 začeti / ale wje z přčinj pomocníků / kterjž ně-
 kdý pro swau rozmaritost / lenost a neb owssem
 pro zwyklost giž wtom / táhnau se doú: Nedo-
 bře / totiž necele a práwě nečerstwě z noty na no-
 tu hlasem wstapugje / (podobně gako něgaký
 opilý sedlák kterjž plete nohama a wssecten se
 sem y tam kydá a klade) / a leckdes kdez nenále-
 žj welmi nezpůsobně b molle dělagje / gimiž se
 zpěw (*Melodia*) náramně z ohyžduge / tak že
 umělym posluchačům těžko poslauchati / gegich
 nestaného a wohyždného zpjwánj / ani se wleka-
 co wono mlezywo / neypodobněgšj sauce k něga-
 kému wospakému a z zhwagjcmu lenochu:

Takowý každý kdyby měl zpjwati s ginyimi Kā-
 torj řřigurně zpjwánj tedy wssectu toho zpjwa-
 nj wsslechitost wsskřpenj obrátj / by neypřjso-
 legšj byla *Melodie* a neyvmělegšj ginj Kantor-
 ťi:

ti A ten/bylby nevstupný a nenaprawitečný
potomby gméno hodně obdržel Deuociā / což
česky muž skauti Russihlas a nebo Razynora.

A takovýmě zpěvákům byloby potřebj
Kantora s splným a hrnotným hlasem / aby ge
zdržowal / léztí dolů nedal / a tak ge k lepššimu
ž wyfu přiwedl / aby každý potom tak galk nále-
žj w vstupowánj / y wstupo wánj prawau mjr-
nosti zachowáwal / a pořáždé gako w spieku tressi
ti hleděl / cele, čerstwě, zohybáným hlasem galk
skusnost káže / to gest / notně vlastně / gako by no-
ty podgjal hlakolem swým: gesto kdož tak
dělá / ten nikdy onic nesleže / aniž mu třeba potw-
řowati / když gen dobře spocátku začato gest / čes-
muž dobře rozuměgi ti kdož vměle napjstakp
a y giné nástroge Muzycké hra gi.

Alle přihází se tu že některý Kantor z těch
Zpěváků nevmělych, a nečerstwých (a zvláště
když kterj tu mezy tím hauffem sau gesto tomu
by nedobře zpjwali rozuměti nemohau / a wě-
řiti giným nechti, ano gestě naswém nevstupnj
sau) nemoha zdržowati / a když w Pjssnj té gsau
wersšowé dkauzy: gako / Powstaň Pane o po-
wstaň. My wsticni wěříme. y pozdwihu-
ge nakáždem werssi / o dvě neb otři noty wyšše be

O Začínání

ra/a tjm wsecko zpjwání velmi hzdj. A ně-
kdo pak chtěge nepatrněgi swých pomocníkú / ne
vměnj napravowati / y dělá naopak b molle /
to gest / pomaličku se nahoru táhne o půl noty / a
někdy gessě méně než o půl / newstupuge / ale le-
že gakoby se kradl a wiskl to had / a to nawsech
téměř klauzulich / a zvláště nassínáku weršůw:
Ale to gest gessě mnohém neskussněgšj nápra-
wa než ona prwnj / totiz / na koncích weršů toli-
ko powysšowání wtš. Nebo wsecku wlast-
nost Tonu kazp: Pomocnjcy pomaličku došli
se gako přes b molle táhnau / a Kantor též / po-
malíčku přes b molle se nahoru bezděk táhne /
a protož wsecko zpjwání nemůž gjeti hladce /
když se eak na wyššj / y na nižšj stranu s prawě
cesty naprawo y nalewo zpěwácy chylj. Podo-
bně gakoby podsobnj Růň na lewo a náručnj
na pravo táhnauci spolu magice wůž / fet-
hli: a nebo gakoby se pišťalky hlas dwo-
gí / nigaťžby dobrého a notného (unisonum) ž-
wuku gedné noty prawě nezpůsobil. In summa
gest to wěc velmi nepřjpadná a škodliwá.

O Powysšowání.

Děti/ Gestli že gest pak toho potřebj/ aby
 bylo zpjwanj powyssheno/ totiž gdeli zpěw
 přjliš nžko tak že gest/ giž nesnadno do=
 tí not wšlech hláholem dosahowati/ tedy počniž
 tím wyšše/ / totiž oněkoliť not wyšše nežliby měl o
 byčegně začiti werš/ coby gen dosáhnutí mohł
 nahoru/ kdež wstupuje zpěw bez nęgakého se
 opět nezpůsobného natahání: tak aby se mo=
 hlo bez powysshování opět drahně weršuw/ a
 neb celá giž do konce Pjseň zpjwati.

Než žet takowau mjru wtom wšdycký zach
 wati není snadné/ a zwlášť tomu kdožby málo
 Muzyký uměl/ a těch šesti hlásů wstupování/
 a sstupování onichž w Muzyce se píše w do=
 brém zwýfku neměl. Nebo když má tak náho
 dau tress se gak tress powysshiti newěda okoliť
 not/ tedy se nahoditi může/ že málo powysshjš / a
 tak musjš potom opět znouwu powysshowati:
 a nebo powysshjšli přjliš wysofo musjš žasse po
 nižowati/ a to obě gest hanba/ poněkud y škoda
 Nebo by mohł tím některý posluchač z způsobu
 nábožnosti býti wyražen: Ano uměge/ y w do=
 brém zwýfku mage rozdjly těch šesti hlásuw/ te=
 dy gestte musjš uměti wywoliti opatrně/ gak
 wysofo/ to gest okoliť not wstauřiti neb s stauř

O Powysshowanj.

piti totiž powysshiti neb pomjiti by měl: K tomu
ac známost Tonůw (onichž wiž chcessli w Mu-
zyce) skauj / wssak proto y přirozený saud zwyz-
šnému Kantoru to wšaje.

Přístup k dalšim.

S Tvrčí / O obecném pak wsselikém pro-
stých Zpěwákůw začínánj Písnj neb wer-
šůw / měhliby se zprawy / nebo Regule / ně-
gaké klasti / gimžby nebylo snadno rozuměti / a
takby gich maš byti mohl vžitek / raděgi se na-
lewo obrátim, a některé škody, nebo wady to
gest gakž žacy řiř agj *vitia* předložim / a wysvě-
tlim: gichž když se Kantor warowati bude /
nezohyždi swého začínánj / ale wprjgemnosti ge
zachowati bude mocz.

O zlem začínánj.

S Edno *vitium* gest gakás wahawost a ma-
látnost, při začeti Písně / a tolikéž y wer-
še každého / některj nezpusobný wppausstě
gi hlas podobně gakoby hlas gich wh: dle potre-
bowal negaké^a rozkoljbanj gak o nawěži žwō tak
že

o zlem začínánj.

že každá nota dělá se podobná zvonowému vde-
 ření/ negde hlas přece gednostegně po stupních
 not/ než gakoby se na každau notu gen natwo-
 wal/ gakoby měl říkati/ hey, hey, hey, wränge
 tak kwácj: *uocem articulatam*, hlasu gednosteg-
 něho, a zpřehybáněho, neb ohbitěho nemagice/
 y musegji se tak natáhati/ hlas lidský nemá tak
 giti/ a owssem hlas začínatele: Ale má přece
 gednostegně wzjiti/ bez těch pořádků syllabě sst
 náklůw dělánj / a na každau se gakó rozbyhánj
 sem neb tam. Velikáť gest to ohyzda/ a gisté
 znameni lenjšo, než ohybáněho, a tak newycwi-
 čeněho hlasu/ protož se toho wystrjhati náležj.

T²

T²

o škodliwém pospichánj.

Druhé *uicium* gest přislissné a škodliwé po-
 spichánj. Negedni domnjwagice se
 tím wsslechtitost / zmužitost, a bystrost
 hlasu swěho prokazowati / při začínánj několi-
 drahně syllab / třebasj někdy celau klauzuli / ká-
 tkých wdělajj. Začne gakoby před ginyimi
 Kantory přehl wtjati chčge / a potom pak roz-
 mysle se y zústalby s ginyimi řdyž oni wezmou
 také: A někdo pak to gessně sfaulawě wdělá /

N iij.

(gakó=

O Škodlivém pospichání.

(gafoby se na řetěže trhal: a nebo podobně gafoby Pán na svého chlapa tu swobodně křikal nadma se) a swůg nepokorný, a wysokomyšlný duch / a neb přilís nad míru wysoký prokazuge nesaudi takowj zpěwácy, že gest to giným Kátořím, a owšsem wážným Posluchačům welmi nepřigenné / anby to někdo nábožný, a horliwý za lehkomyslné sšastkowání počete: hogně gest dosti dvě syllaby owšsem tři, a nadto čtyři před ginými Kantory začínage Piseň neb werš wyřknauti / na třetí, neb na čtvrté a owšsem páté / at ginj berau také swými hlasy / lečby spěšnost not předních nedopauštěla: ale málo gest takowých Písni wnichž by to bylo. Pochází takowé začínání nepřekně / nejwíc při některých mladých *ex caco zilia*. Všeysi některého vmělého Kantora / že někdy něco podobného tomu učinj / y nuž on také / newěda ani příčin / ani toho swěsti vměge / ani času k tomu zna ge. A gestť sobě dobře odměřj / wdělacli to kdo znamenitý natřech neb čtyřech notách / neb syllabách / wděla tento na pěti neb šesti.

Přičiny takowého někdy pospíšení s počátku / tyto mjwagi vměli a opatrnj Kantori,

1. Ze toho býwá potřeba / aby zpěwáctwo

nežj

O Škodlivém pospíchání. 61
neživých / a co maucha & pomýgi se wlekauchých
ponukl / k něgakému té Písni zvláště gestli ob- 13
dělní / a neb času nedostávali se / gakož spěšněg-
šsimu / tak y živěgšsimu / a tak y poslužitelněg-
šsimu zpívání.

2. Ze někdy některj ztěch genž zpívati po
máhají / rádi prvé nežli čas gest berau / a tak
gako Kantoru na paty slapají / nečekajce /
ažby třetí, neb čtvrtý žref wypowěděl, neb wy-
zpíwal: A to gum gde někdy z nepaměti / neb z
nedbalosti / někdy z horlivosti opravdowé ně-
komu / a někomu snad *ex philautia*, a Kantor
nerád chtěge zahambiti takowého / y vžiwie sfor-
tele / aby wždy práwa swého vžil / když nelze gi-
naš / aspoň poprchnutjm napřed / aby wšel sforiel *uragn sil*

O Nepřípadném ztužování začátku.

Třetí *vitium* gest / nepřipadné žwostřowá-
ní, a ztužování začátku Písni. Což
tak býwá / když Kantor prvé nežli prvníj
notu neb syllabu Písni té neb wersse kterjž za-
čítí má / negaký hlahol wydá a gako negak au-
stoličku sobě vdělá mysto *intonaci*: ano se také
H v. toho

O Zlém zvoštěnj začátku.

toho y w mluwenj některých newelmi wýmku-
wých lidí částka slýchá/že prwe než co powě-
dj gednau neb y wjc gmenugi a, a, a nebo y, y,
gako něgaké stolicj swému mluwenj kladauce
nanichžby potom swau dalšj řč kladli / a zw-
kážte kdž zapomene někdo giž sešleho gsa wě-
ku/co měl mluwiti: ale na Starých lidcech
tohodné gest snášeti. D gakéms prawjže
mijwal obycęg prwe nežli začal *Rorate*, či *Gau-*
deamus, misto *intonac* i řcey / au ba nuže tudy tã
a pak hned zatjm tepruw wzał zpjwánj.

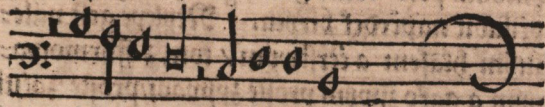
Ti genž s trubami neb nástrogi *Muzycký-*
mi se objragj / obycęg magj to bystře a řcece a
tak y slusně, a slibně činiti / gakoby *mordent* to-
liko / to gest tu nepřatšj notku napřed wěmili /
o geden stupeň nžje, nebo wýsse nežli *Piseň* po-
čiti má. Gako:

Wšemohaučj stwo: a nebo Wšemohučj.

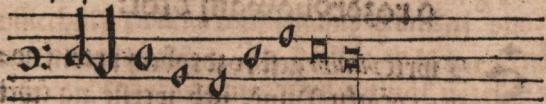
Ale Kantoru té bystrosti následowati /
tak ažby patrnó bylo / při zpjwánj w Kůru / ne-
slusš / než doma, a oblaşte kde koli / kdo má y vne-
nj, y hlas bystřj nenj na škodu. Kdož pak to

ho následowati přede chťj/přihazý se gim/že něz
 kdy tuto nestuffnost věini: Na před místo mor
 dentu, a neb černé noty vdělajgi bjšau s ocašem
 a dadj podni tere literu/a, takto.

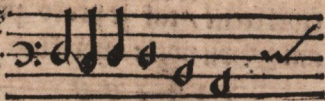
aniž byto. a Trugs w osobách.

Z tužiti pak a nebo zmocniti někte-
 řj začeti Dšně chťje/opět ginau stoličku nemé-
 ně nepřigemnau dělawa gi takto: že rozdělj pr
 wnj notu na dvě/a tu druhau frazy doľu o ge-
 den stupeň takto:

Wšsemohauchj Stwořiteli.

Ginj pak gestě
 hře rozdělugje pr
 wnj na tři takto:

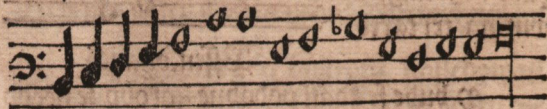
Wšsemohauchj

y bude se zdáti podobně jakoby se někdo
 gednau rozběhe / a zase se nawrátě k místu y
 tepruw znouu běžek: A tyme se zpjwánj wel-
 mi

mi obyduge/a Kantoru před rozumnými po-
 sluchači/zvláště literáty/weliká gest hanba/
 neb geho sami tehdaž hlas wzny/řdyž tu stolicu
 hned na před dělá / gako by nepřiný Knofflř
 přisadil napředek biržtu. Neplépe gest nále-
 žitým hlasem a čerstvým / totiz s sformowa-
 ným a gako živým prostě zřívánj/prostě začiti
 tak gakž Dissen gest notovaná /lečby řdo weli-
 kau bystrosti hlasu swého co toho přvé/ wssak
 způsobně, a libě učinil /nežby to sám spatřil .t. : s
 zapomenutj neb znedopatřenj se.

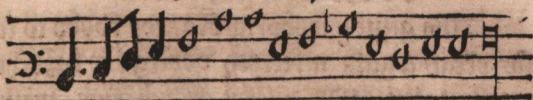
o rozdrobowánj Not:

S tvrté vitum gest rozdrobenj prvni no-
 ty s počátku Dissen, neb werffe na čtyř
 mensšj noty: gako o krauhlé gedné na-
 čtyři černé / tak je proto přece nekazý se takt/
 ani zpěwu nota: Příklad toho tento

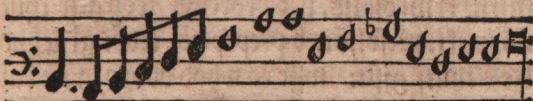

O předivné gest opatrowánj swé:
 A nebo někdo vmělejšj takto.

A ne-

A nebo, gessť křepčegi takto:

Prostě bez těch čtyř černých napřed stogje
 eých gaf gest notován ten wers wiz w Písničk
 P. vj.

Tzud

Takové pak rozdrobowání not w mjs-
 tech skusných/neni ohawa/ale znamenitá ozd-
 ba/wssak tak kdyžby dobrý Kantor genž y hlas
 wsslechciky/zwučný totiž a gasný y omění spo-
 třebu má/včinit: Ale dále se w to ten genž
 drsnatý hlahol má/neb tupý/a ginák nezpůso-
 bný, neb nefforemný/tedy nic lahodného neswe-
 de/nastrojje mistrné hohotání/až se třebas y ně-
 kdořtomu y zasmáti musí/y mysl Kantorowu
 l oné žabě Ezopowě podobnau/y hlas neffore-
 mný křem ozdobám/a nadto bylliby y nedosta-
 tek gessť w omění, saudě. Nesnadně se wra-
 bec skawjčkowi připodobnj/a neb žluwa, a wl-
 ha drozdu přitowná.

Trvzímny

Ano

O rozdělování Vlot.

Ano gestě y vyborný Kantor kdyby to často dělal / a každých některých obyčej / w každého werse začeti / tedy *vilescit quotidianum*, místo vsslechtivosti w: sstlivost bude: podobně když mírně krmi osoljš, neb okorenjš / tedy gest chutná / pakli přesoľjš neb přepeřjš, tedyť gi nebude lze s chutj gisti: wsse co vhod dobro / a ne každému leccjš sstorně se třesj.

O wydržování Sínálu.

Daté pak *vitium* gest / při wydržování sfinálu. Mnozí téměř nic delší sfinálnj / neb konečné syllaby neb noty nečinj než jako ginau / a hned kwapi k začeti dalšího werse: to rado při sstlivých, a gestě neobvyklých, neb mladých Kantorjch bývá / a zvláště kdyžby se k tomu nedbanlivost, a nebo zpau ra připogila: Gini syllabu předposlednj delší delagj / nežli notování vřazuge / a téměř gi s sfinálem rovnagj / zvláště w wsech to bývá. Někteří pak začinatele sstlivj / neb nevmělj gestě / zvláště kdyžby měl powššiti zpěvu / tedy nic sfinálu nedrj / než nechá po-

pomocníkům / a sám když oni gessce nedodrží
 galsby skuselo toho ffinálu / y začíná předce
 hlasem svým giny werš / powyffuge hlasu / a
 w tom giny zpěwacy vmlknau. A některj se
 nehned pagednau srozuměti mohauce vmyšlu
 Kantorowu diwj / co se to děge: ba některj pro
 stěgssj pomocnj / domnjwage se že se Kantor
 zmýlit / a chtěge gako wěrnj retowati ho / y zača
 ne sám podruhé tak gals přwé zpjwání byl
 přednj weršowé: A tu se někdy nahodj sfo=
 dliwá mjchanice / kteráž někdy Kantory k mlčez
 nj / a posluchače neb k hněwu / neb k smjchu přiz
 wodj. Gessce kdyby byl sám Kantor přce
 gals přwé při ginych weršich tak y tu wydržel
 ffinál / a pak hned w myšli sobě / to galsby powy
 ffiti měl s fformuge / začal wyffe neb nje / gals
 potřeba káže / nebyloby se stalo takowého nez
 způsobu.

Ac někdy z ginych příčin Kantorům vml=
 knauti se přtháží / buď když Kantor myšlénky
 zbirá / neb lefky kápá / a w tom se skoná werš / a
 on zapomene začnauti / a neb nepomnj který
 werš má začjti / a neb kde na knihách gest naz
 psán / nemůž tak rychle spatřiti / y powrtě se sem
 y tam vmlkne / a nebo kdyby žádnému nebylo

O wydrżowánj *Finálu.*

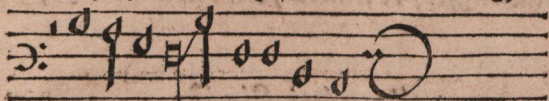
poručeno zpjwánj w nepřjtomnosti Kantora přednjho zprawowati / y takžby geden nadruhé kó čekat / ažby někdy oba tak nechali. A to též býwá kdýž se kazatel tře w začjnanj mage se k ginému strogiti / a giným zpjwánj poručiti / léčby nebylo komu: nebo že nauze wúle nemá wúbec známé gest. D odporném pak tomuto *vitium* newidj mi se mnoho co mluwiti / nebo *ffinálu* nemjrně dlahé drženj / gest též ohatwa / (gako y přjliš krátke) podobná k tomu: gako kdýby gonák deššj meč měl nežli šuššj / totiž aby na čtyři lokty / aby přěpásse geg nemohl ho ani dohyci / a chodit co bažant s ocašem:

O pozdwihowánj *Finálu.*

S Se *ffé vitium* gest gakešy ššeredně *ffinálu* w dokonáwánj werše pozdwihowánj. A to se přiházy tak / Kdýž Kantor *ffinál* wydržeti mage prostě gednu dlahau notu / nikam hlasem netoče / y z wede kónee *ffinálu* na horu / co někaký poklopec / a odtud špěšně potom žáse hlas pustj dokú / začjnage werše giné:

o Pozdvihowání Fínálu. 6

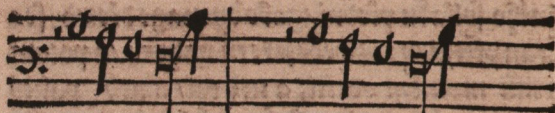
gineho syllabu přednj / gako by mage dřewo se-
 terau přetjti / y rozwedl sekeru nahoru / a potom
 gj tim mocněgi vderil, a neb kal / a neb palicj
 na kůl vderil / a neb gako by sobě kule naddal /
 kterauž potom by tjm lépe a dále zalistil. *Ga^{by} volu*
 to w ffinálu prwnjho werse / a začátku druhě
 swrchu připomenuté Pjssně / tak to dělawa gjt:

aniž bylo. Trügs w osobách.

Takowé ffinálu gako ocasu nahoru po-
 zdvihowání / a gako stoličky opět vdělání dru-
 hého werse prwnj notě / wěc gest welmi nekřtal-
 towná / posluchacům se zdá gako by to ne Kan-
 tor / ale někdo giný zanjm sedě a genu přeláže-
 ge činił. Má to poručeno býti trubacům /
 gimž takowé ffinálu zaostřowání welmi se do-
 bře tressuge / zwlášťe kdypž na mēdennau trau-
 bu geden sám některau notu traubj / a ffinál
 na oncy werse wydržuge / a powydrženi ffiná-
 lu / kdypž by gjž přestati měl / tedy gestě gako mor-
 dent geden vdělá quartu nebo quintu nahoru we-
 zma takto:

o pozdwihowánj Finálu.

aniž by lo/a neb: a niž by lo.

A také y trubačj nedělagj toho pokaž-
dém weršsi/ale po poslednjm giž/a zvláště do-
konáwagjce swé traubenj ten den neb tu chwjli.

o ponižowánj Finálu.

S Edme vitium Kantorowo: Gest též
ffinál na koncy geho dolů s saditi gako
gezdec s koně/a nebo makowicy zdomu
srazyci: A toč gest též gako něgaka stolička/
nanjžby Kantor po dokonánj Djině odpočinu-
ti swé posadil. A to se takto děge/ že takowý
Kantor wydrže ffinál gajž dlaho náležj/y po-
tom geg dolů strhne až na quartu, gakoby ko-
nec praporce neb ocas něgaky roztáhna geg
privé/potom stáhl drobce dolů/a přibil geg k
lawicy nebo k spalku: Ale to nejwjc duff-
ným, a tlustým Kantorům se přiháží/ (a ně-
kteřj potom tomu zwyfnauce dělagj tak často)
kdžj wstanau a wdychej se w zpjwánj/y potom
chtj

Opomíňování Finálu.

66

chtí sobě wydechnaviti / ano gessť plná téněť
vsta magi sfinálu / y strhnav geg s duchem spo
tu do ků / tak že ho dole gessť kus zavaznj / totiž na
čtvrcém stupni takto.

aniž by to.

D takovém může řečeno býti / že koncem
zkazje. Podobný gest onomu směšnému či-
hři / který Práci na píšťalku pískáním dra-
hně svolav / potom sobě oddechnaviti chtěge /
y tak hrubě zastonal / že ti Práci všickni vstý-
šse a vlešse se ho zletěli / a on nic nepo-
padna svého jeletí musje tak grobiánského od-
dechnutj.

O Nevnělém Taktování.

D Smě viciem a nebo wada: Gest ne-
mělé taktování / totiž praukem nad
zpěwáky křwání. D taktu co gest, a
koliker w Rusyce powědjno gest.
Prauiku vjswagj někdy y dobrj Kantóri pro-

Jij:

pomo-

o Nevnělém Taktování.

pomočníkův nedospělost / a nebo pro mnohost
gich / když zvláště wtom y w onom kautě zpj-
wagj. A někdy potřebj na některém wersti /
bud spěšněgšsijho, bud rozvláčitěgšsijho zpjwá-
nj: u z kautůw a genž opodál gsau / hlasem
Kantora zprawiti se nemohauce / zvláště když
nehřmotný / ale tenký, neb temný gest / zprawj
se praacku neb rassiky pokynutjm. Ale pro
samy okolo stozicj pomocniky / měloby nebyti
potřebj vžjwati rassige / nebo y domněle vmě-
lj Kantorj stydij se zato. A gakož vmělym ne
17 / njtoho potřebj / tak Kantoru neb začinateli
taktům nerozuměgjcymu / lépe gest někdy sne-
které částky nebrati w ruce rassige / leč pro mno
hě giné zpjwagjcj po stranách wěš. a neb pro
Pacholat též newyvcených zprawenj. Ne-
bo když Pisseň magjcj noty rozdišné / gako triplá
neb giná gj podobná bude zpjwána / newmysliť
podle zpraw w Muzyce otom daných několik a
not do taktu wžjeti / wjce a méně gals kde ná-
ležj / tedy bude swým taktováním wjce plesti
Kantory a gim překážeti / nežli co gim prospj-
wati: zvláště mělliby některé z pomocnikůw
něco Muzyce rozuměgjcj / a giné toho nezna-
gjcj. Přetomný a rozumný literácky se za-
smál

o Uvémělem Taktowánj. 67

smál/ kdyby widěl začinatele Kantora / an ta-
ktuge zpletené / totiž každé notě dáwa takt zvlá-
stnj / to gest na každau notu prauškem pokyne /
bud ona delssi nebo kratssi.

o Proměňowánj počátku werssů.

D Swaté *vitium* nebo wada / ac mámlj gi
wadau nazwati / to což negedni za opatr-
nost, y za ozdobu pokládaj; Gest ně-
kterých werssůw slova počátečnj, proměňowa-
ti bez welikých potřeb.

Což tedy býwa činjwáno když po kážanj
nebo po Čtenj něco krátkého chwálu Božj ne-
bo modlitbu w sobě zdržugjého / zpjwati chtě-
ge Kantor y wezme z některé Pjssně dwa neb
tři případné wersse / a proměnj toho wersse geyž
začjti má neyprw slowo neb dvě pro negakau
lepssi případnost / bud smyslu doplněnj / a nebo
werssůw těch tam kamž náležj obrácenj / totiž
ku Pánu Bohu a neb k některé osobě z Trogi
ce swaté: Gako w one Pjssni / Nuž wsticel ni
wesfele G iij. ta slowa / Geyž y my milúgme
předěláwaj takt / Krysta my milúgme.

J iij.

Item

o Proměňování počátku weršů.

Item / Z xviii. w té Písní / Chwalmež nyní /
werš poslednj předělávaj takto / *Ex nuñ Krys-
te: A nebo / Pane Krysťe tvé milosti.*

To ac nemůžbe wsseligat a w každém
místě hanjno býti / wssak proto není dobře mno-
ho toho neb často dělají / zvláště kdež weliké po-
třeby není. Nebo prostějši Kantori pomoz-
enci twogi a zvláště pro nepilnost nepowědo-
mí Písní hledajce toho werše tak gatž ty
geg začneš / dlouho se wertugjce neb po wer-
šich zrakem hledajce / někdy nic nepopadnau
ať se ten werš a tak wssecten zpěw dokoná / y
bývá jim to nelibé / zvláště bykoliby často a
owssem od přípssného Kantora kterýž že tím
hbitost wtipu svého vřazowati chce domněnj
by bylo.

o Nepoznání wad.

Dělaté *vitium* (nechat y to přidám / aby
bylo sudau) toto gest: Když Kantor
gja gessťe mladý / neb netak welmi zvy-
klý / nepecuge oto aby swým škodám kterýchby
přiněm byly porozumjwal / gíným ge sobě vřa-
žati

304
 Jati dopaustěl/ vřázané přigimat bez hněwu/
 a napravowati pořudž možné pracowal.

Kdož gest těch tak škodných obyčejůw a sám
 se sobě libě/ ginému nemůže wěřiti / ten dob-
 rým Kantorem býti nemůž. Nebo poněwadž
 se žádný s vměním nenarodil/ tedy kdož se vči-
 ti nedbá/ neb nechce/ ten vměnj ~~dosahnuť ne-~~ *Trubý*
 můž. ¶ Pakli by se kdo domnělým vměním na-
 dýmal cum sua philautia, přigde giným w po-
 suěch a hodně.

¶ *výřek mój zůstane*

Přopotud/ což sem na ten čas za potřebné
 vsaudil Kantorům ku pomocy sem na-
 psal/ tak gažž býti nynj mohlo/ snad ne-
 wisse tak swětle a přigemně gaž sem chčel/ mysl-
 nato abych tjm wždy někomu prospěl, a ne-
 škodil žádnému.

Ale že wjm o ně-
 kterých Kantorůw nemalé prostosti / pronjž
 obáwám se že mému tomuto sepsání newew-
 sem srozuměti budau mocy/ a bože se toho kdýž

by něčemu nerozuměli / aby snad wššj man pra-
cy nepohrdli: Z té příčiny sebral sem někte-
ré prostějšj a obecnějšj věci w krátkau sum-
mu / tak podobně jako prvé něco toho newjm
kdo byl učinil / ale méně: Aby toho aspoň
od někoho kdož giněho širšjho a hlubšj
ho chopiti nemůž mohlo býti vžito
a Kancori prostějšj vždy ně
jaké pomůcky zřaweni
nebyli. Z to přj
gmeli kdo o-
demne
za w
děk
budu tomu
rād.

Regius

Regule Zpěvákům do Kuru.

1. Zpěvácy vsickni zpívati magſce w
hromadu ſe ſhlučnēte/neobracegſce ſe ſem ne=
bo tam naſtrany/at ſe hlas netrſhá/ale po ſpołu
gde: gini genž opodál gſau na wětſſi počet w=
zpívání mēgte pozor.

2. Vsickni pak genž zpívagſ / a zvláſtē
tu přiſtogſch/na Kantora pěči mēgte/a gcho w
začínání hlasem ſwým nepředſtſhagſce/na dru=
hé a nevwjč na třetj ſyllabě neb notě wezmauc
zpívati wěrně a přiſluſſně pomáhejte.

3. Hlaſu Kantorowa neb raſſiky ſſetřte/
abyſſte tať ſpěſſně neb neſpěſſně / gaťž Kantor
(potřebu znage) chce a příkřadem wkažuge/
wſſať čerſtwě a žiwě zpíwagſ/newlekauce ſe za
gřſými/ani mjmo gine chwátagſce.

4. Po Kantoru kterýž začíná ſſnáti ne=
wvdržugte: gemu aby on to ſluſſně zprawiť
y gini werš začal/poraucgſce.

5. W Zboru mjrným hlasem gaťž kdý po
třeba a ſluſſnoſť káže zpíwagſce/roho každý ſſetřte
aby pomáhať a nepřekážel zpíwati/mage hlas

Regule.

kerstivý bez lenosti / tak aby ginych wšech swým
hlasem / zvláště bylliby nefforemný nepřikř-
wal.

6. Wessekau Piseň wesele a wšak wáž-
ně / smutnau nábožně bez marného a nevměle-
ho okorowánj zpjwecte: tak aby spatřjno by-
lo / že nesamými ryt bůgnými / ale srdcem po-
Forným Pána Boha ctjte.

7: Kdož nemůž wolně a prostranně zpjwa-
ti a owšem gestli Deuocián / začjnanj byt y na-
tě podáno bylo a ty tjm byt poctěn / ginému po-
ruč / lečby přinucen byt z hodných příčin.

8. Prwé než začneš / znameney buď vmj-
šli po kljích neb gináče / gať Piseň wysoko neb
nizko gde / aby potom buď ponižowati neb po-
wyššowati nepřipadně nemusyl:

9. Před nábožným / modlitebným neb zna-
menitěššim zvláště pak poslednjm wersš dwo-
bet delšj wydrž šfinál a ten wersš maličko rozwla-
čitěgi nežli giné mjzným wšak hlasě zpjwecy.

10. Kdež se klauzule dokonawagj / owšem
wersš / tu odpocjwati začjnatel nemá / ale ginj
totiž pomocnjcy: Kantor pak předtjm sylla-
bu neb dvě y tři: šyc ginať treffikoby se někdy
že by Kantor y pomocnjcy wšickni vmšli / a po
flu=

sluchacíby začínatele a neb y pomocnjky za ne- *Trýnfo*
 dbalce saudili / a někdo by o nich pomyslil / že sau
 duchownj nebo tělesné lekky kapali wten čas.

11. Nevmysli pak / ty genž giným začj nás
 mjstně regowati a negyli zmocněny noty. Dís-
 ně / owšem neznášli taktůw / tedy raffige w ru-
 ku neber / leč kdyby přes tebe tu vmělegššho ne-
 bylo / pro zprawenj Bacholat / a neb těch genž
 daleko od tebe sauce také zpjwagi. Než takto-
 wánj hlawa a neb nohau gakoby kalkowal /
 pilně se warig.

12. Naposledy dobré gest Kantoru pama-
 towati aby gakož giných wssech moey ducha
 swého a audiw těla / tak y hlasu swého zwrásste
 mělliby geg nad giné způsobny / kecti a chwále
 Božj y k wzdělanj bližnjch vžjwal / w wssechti-
 losti a zpanitosti geho sobě se ani bližnjm swým
 nerádně nezalibuge.

VERITAS ODIVM PARIT.

Rarus amor veri, falsis mendacia grata,
Et dedecus verum dicere, turpe volunt.
Impatiens veri, curiosus at artis abibit,
Focdum si crimen commemorare vales.
Hinc ardens odium, conuitiaq; aspera surgunt,
Sæpius insano prælia Marte ruunt,
Huic decus est vitium, hic rectis parere recusat,
Et crebro melius uictus amare negat.
Dicere uera licet rumpantur ut Ilia Momis,
Aut odio aut furijs, dicere vera licet.
Iudice nam iusto veris falsissima cedunt,
His etiam in minimis quæ liber iste notat.

Knížecím

potřebná těm
kteříž Písničk
dati chtějí.

Psalm: 46.

*Carmina docta Deo mortales psallite regi,
Psallite Mortales carmina docta Deo.
Docta placent illi, placidas his admouet aures,
Præmia pro tali digna labore dabit.*

AD LECTOREM.

Quisquis amas factum præclara carmen ab arte.
Et cupis ingenuis subdere verba tonis:
Quemq; mouet placido dulcissima Musica cantu,
Arte quis aut hymnos composuisse cupis.
Huc huc ser cupidus celeri vestigia gressu,
Sic etenim paruo tempore doctus eris.
Vnus opes tantas monstrat retinetq; libellus,
Quem tibi nunc Iani docta Minerua dedit.
Exiguus licet est, breuibus sed maxima tractat,
Ambages longas nec vaga multa canit.
Pluribus omisissis ipsam festinat ad artem,
Monstrat & vt rectam possis adire viam.
Cantibus & plaudat quid, discrepet atq; sonoris,
Ostendit certos carmen habere modos.
Discipulos pariter, pariter iuuat ille magistros,
Instruit hos, illos sæpè leuare potest.
Huic igitur grato capias iam pectore lector,
Nec te pæniteat ferre laboris onus.
Vtere dum fas est, fructum nec spernito dulcem,
Accipe docti sonæ dum datur artis opus.

Bředmluwa k Ccenáři.

Děna a neposle
 dnj ratolesti Pezechy gest/
 Zádati od mnohých známú
 omšem také za něco wtipné
 ho a rozumného gmjnu a
 proto y wáženu býti / ačkoli
 w ctnostech a gíných k tomu podobných wěcech
 předčení žádost chwalitebná gest / ale gisté ne=
 maudrost gest / pro příliš marnau twěc a k=
 dymnj páře podobnau / w nesnadné se wydati
 práce a mnohá wěsti wšplowání / Nybrž mnozí
 z těch k onomu Herostratowi připodobněnj by
 býti mohli / kterých welikého gměna dosáhnutí
 chtěge / Chrám Dyány weliké zapálil / nebez=
 pečenstwjm žiwota kteréz za tím býti znal / so=
 bě nedopustiw překazpeti. **W** mnohých pak
 a rozličných wěcech wěššich neb menššich to či=
 nj lidé / gichž šširokosti pomina / o samých těch
 gmjnkú wčinjm / kterých těchto dnůw naššich kni=
 by

Předmluva.

12
by vydávaji w gazyku Českém / tjm weliké-
ho gména sobě dobývati chtějí / (nebo těch genů
skauziti bližním z lásky vprjme a zřjzeně hledj
tjm čjmž mohau / nedočkám / ale gegich předs
wžeti pobožná y swatě práce (schwalugi) z nichž
mnohé k tomu ta swrchu řečená psychy ratolesť
wede a trápi / že y k tomu se býti nemohau / ge
připuzuge / aby y to činili čehož nevměgj / dosti
na tom magjce / že učinili: Ale gak? toho ne-
bo nesaudj a neb nedbagj. Mnozy z dobrých
knih Latjnských neb německých zle české činj / sna-
žně k tomu skauzjce / aby vslechtitá česká řeč / gž
prwé nemálo pozkažena / wždy wice kažena by-
la: až snad k tomu přiwedau aby Echowé
právě český mluwiti / ano y české řeči a zpřiso-
bían gegjm právě rozuměti nemohli. Gak
se stalo Blechum / kterjž tak sobě swau řeč zpra-
wili / že nynj kdoby knim přissli Starj Wlassi /
totjž Latjncj / Cicero a ginj / snimiby se smlu-
witi nemohli: A gakž se děge w wykládání
knih do gazyku nasseho z giných gazyků / tak se
podobně y w skládání a wydávání rozličných
Pisnicěk působj: a zwláště odtěch lidj / kterjž
netjm wynskem se wto dávagj / aby sami se y
giné k prawé pobožnosti a bohomyšlnosti pro-
buzo-

bužovali: Ale lidské chvály a neb kterakého
koli tělesného zplaku a neb Blížných svých y nez-
winných zahánbenj ba y zkázy ztoho čekali y
žádali: lecgakýmjs Pjsněmi y neuzitečnými
y nezpůsobnými/ba y oplzými/mysli lidské za-
neprazdnugje. Takowj k tomu nerozumně-
mu Herostratowi přičtenj/a za tjm posměchu
a pohrdánj/wjce nežli pochlebné chvály hodnj
je sau/ kdo newidj.

Pro takowé nepobožné lidi/ Já nechťelbych
pracowati/aniž gim toho gest potřebj. Nebo
k marnostem samo přirozenj člověka klapotá/
swět má hognost příkladů a pomocj k tomu/a
Satan takowé sám cwičj/a gim přisseptáwá
coby kde a gal děkati měli. Jakož otom onen
Naso wyborný Satanowa djetá mistr / pěkně
napsal řka:

Est Deus in nobis, agitante calefcimus illo,

Impetus hic sacrae semina mentis habet.

Pozahřjwal ho Sataš a wtip mu zwostřowal
aby takowá carmina gimawá a pronikawá o
wěcech sfregijských strogil/gimižby potom mlá-
dence nato gako čihar nalepké wěgice sýfory ka-
pal.

Ba y wnassem gazpku přede-
šlých let/dokudž dabel byl swěta w těchto na-

Předmluva.

Nub. 1. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Něch Lautech gestě do takových howadných
ožránj se a vyjgenj newwedl/nemálo toho by=
w notách bud w textjch mistrrowsky skládané za
nasse^o dětinstwj slycháwali sme/že ge se bylo če^o
podiwiti. Protož těch prawjm netřeba učiti to
mu magi oni dobrého mistra/genž ge zahřjwá.

Alle že pak některj sprostnj a vprjmnj ž
přirozenj způsob k tomu magjce/w duchě Krysto
wylásky wraucym obdařeni odepána gsauce/w
ejmby se zaměstknali pobožně/aby někdy písnič
ku některau složili/ Nedostatek wssak magjce ten
že se newědj w tom gať zprawiti/ kterak to žpü=
sobně a přjgemně učiniti/ když ani mistra k to=
mu magj/ani gaťých zpraw/a w gjných gazp=
čých toho hledati není gjm možné: Pro tye
lidi a na žádost některých takových vložil sem
tuto něco otom napsati/pokudž mi wděleno/wě
ře že to přjgato odemne bude wděčně/ komu bu
de potom a neb gest ngnj wjce dáno y w tom
nežli mně/ten wjce aby dal/powinen gest a bu
de: Pakli kdo tuto mau prácy maličkau w=
smjch obrátiti chtěby a gaťo newžitečnau haněti
ten nech se posmjwá mnohým Latjniskům / kte=
řjž o takových podobně wěcech/to což se gjm

za dobré vidělo / y před několik a sty lety nemalo
psali / a za nasseho ted wěku slawný muž Do-
ktor Georgius Sabinus, a ginj. V ale pie lektor

Jan Blahoslav.

S Edomé gest wsechněm téměř zpě-
wákům / y těm prostějšim / že sau
negednostegni / ale rozličnj a od
sebe mnozý welmi rozdílnj zpě-
wowé / některj kracičy: ginj ob-
dělňj / některj přes wsecko zpjwánj wždycky
proměnnau notu magj / každý werš ginym se
zpjwá způsobem. Ginj pak magj mnoho
wersšůw / a každý první se zpjwá tak potom wssi-
cknj týmž způsobem. Ti kracičy také sau wso-
bě rozdílnj některj stowau Intonaci, což gest gen-
gako negaké několik a stowý vložanj každý bu-
de budaucy zpěw: buď s strany noty aneb s stra-
ny wěty těch o nichž se má zpjwati, Některým
Antiphoni řkagj / což není giného (každý y stowau *Antiph.*
toho řeckého vlastnost vložuge anti před fonin *my*

žavňjsti / než něgala předměluwa zpěwau po
 tomnjch / což gich tu koli wjce býti má. Gako
 s počátku Pjssnj wjž *Antiphonu*, *Prozpewug* =
 mež wssickni wesfele rč: Z těch pak del=
 ssich giné sau prozj řečené / galk v Latjnřkúw taf
 p v *Sechúw* / genž přes wsscko zpřiwanj wždy=
 cky proměnnau notu neb *melodij* magj přece ka=
 ždj wers ginhm se zpřiwá způsobem. Giné
 slowau *Hymni*, kterěž ac též drahně magj wer=
 stáw / ale wssak neměnj způsobu noty / než galk
 geden ten prwnj wers zpřiwá se taf p wssickni až
 do poslednjho: lečby byla nota dwogitá /
 neb trogitá / gako w té Pjssni / *Nawstěw nás*
Dusse swaty: A neb žebj ze dwau not gedna
 Pjssěň wdělána byla / gako ta *Děššeny* nám
 hod nastal: Ginhch rozdělú ngnj (abych něšřřit)
 nebudu připomjnati: gako *Responzory*, *Inuita-*
torij rč. Než směřowati Já tuto mjnjiti ney=
 wje k tomu / aby wsscky zpráwy k *Profam*, *Hy-*
mnam, a *Cantilenam*, kterěž wlastně v nás slo=
 wau Pjssně / náležely. Nebo kdož *Cantilemu* a
Prosu nebo *Hymnu*, wdělati dobře wnj / taf o
 giné menšj wěcy snadno mu bude. A protož
 neyprw powjm.

Co gest to Piseň.

Př málo tussim lidj gest: aby newěděli
 co gest to Piseň neb Pissnicka/wssak po-
 něwadž někdy tak tressná Piseň býwá/
 ažby téměř gméno své potratiti mohla / a ne
 Piseň ale rozprávka / a neb helekánj a nebo
 kus traktátu něgakého slauti: **Y** žté přičiny za
 potřebné mi se widj tuto nepprw dořknauti toho
 co má gmjno býti za Piseň.

Gestie
 pak Piseň o které koli věcy / zlé neb dobré / smysl
 plný / gádrnými / summowými / a by bawými
 slowy / w gistých werssich / klausulich / rygmich /
 a syllabách / krátce nebo dlauze zawřenými slo-
 ženy / podle vlastnosti melodie gakežkoli: tak
 aby zpjwánjm gakž noy té způsob gest / wypra-
 wowán libě a přigemně býti mohē.

Tyto wssECKY věcy kdež se koli naléžagj/
 gakž neygruntowněgi možné gest / to hodně slau-
 ti má Piseň / tak aby mohla k swému cpli / nebo
 koncy injštnému a gistému směrowati y přizjiti
 to gest / při poslucháčjch / a nadto zpěwáčjch / to-
 to tré činiti:

1. **L**ibost zplozowati / a gako vssi y mysl
 lektati / tak aby twé zpjwánj poslucháčiw a ow-

Rij. **w**šem

o Wlastnostech Písně.

sem tebe nemrzelo / ale aby rádi poslecha-
li přece až do konce.

2. K weselí k žánutku / potěšení / lhosti /
a neb jiným těm podobným / neb žních pochá-
zejícím věcem / totiž k některé žních hýbati / po-
naukati / a jako připuzowati / wjece nežli prosté
mluwení nebo čtení knih.

3. Máť také o něčem wyprawowáním něčemu
wčiti: jako Písně některé wywůgij gať Boha
chwáliti / z čeho / čeho odněho žádati zc. *et in
summa sunt cantica de varijs articulis christiana
religionis.*

Alle toto wsecko máli zpí-
wáním způsobiti / musyť gisté netoliko wywůče-
ný a wměty býti zpěwak / ale y Písně neb zpěw
wměle wdělán, a jako do něgafé sformy stie bý-
ti. / Neb gaťžby text Písnický byl nezpůsobný a
nebedlivě neb nwměle složeny / tedye gest wje-
něž půl pře pře.

Tyto pak věci gsau potřebné znáti kaž-
dému skladateli Písní / kteréz níže předložím /
pro snadněgší gich zwláště od prostých pocho-
pení / wsecku summu toho na patero rozděle.

1. Dje zpráv potřebných skladatelům náležjť k
samým těm věcem onichž sau Písně: 2.

k samým toliko slowům. 3. k Rygimium 4.

k klau

k Klauzulim.

5. k samým Syllabám.

Zprávy k samým věcem náležité.

N Eppro ten genž chce Písníčku učiniti/
ma pomysliti nato/ kterau věc wnj chce
zawřiti/ totiž očem ta Píseň býti má.

Neb sau Písně o rozličných duchovních neb
swětiských věcech/ jako o negakých příhodách
osob/ měst/ neb zemj kterých koli: Item někte
ré o věcech poctivých/ žalostných/ radostných/
wytwoliž tedy sobě pilným saudem co chceš za
summu toho mjeti. Nevčinissi toho/ může se
přihoditi/ že počna Píseň dělati/ zmateš sobě vě
cy w myslí/ y vděláš místo plátna pěk něho (ať
příkladně powjm) z rozličných chamradj setka z
nau směššnau rohožti: posluchači pak když po
tom přeslyšši té milé Písně se zpjwánj (zwlastě
bykliby takowj Kantor/ jako Kompozitor/
zpěwák jako skladatel) budau tak mnoho čitedl
nj toho cyle k kterému zpjwánj přigiti mělo/ ga
ko kdyby motowidkem střelil/ a chybil se netoli
ko cyle na stodole postaweného/ ale hned y wššj
cele stodoly.

K iij.

A i=

Spráwy k wěcem náležité.

2. A zvláště budešli o wěcy smutné naríká-
nj a wpenj plnau Pišeň k probuzenj posluha-
čůw/chtjeti wdělati gsa sám wesel/ a neb k we-
ssekosti ponaukagjch Pišeň gsa sám žalosti pln
giž tepruw nic nezprawjš. Podoben budeš
k tomu kdoby swjčkau nerozswjcenau ginym swi-
titi neb dřiwj podpalowati chtěł. Ale w auž-
kosteč smuten gsa a serwřjn zámutek an se-
diw srdce žalosti nerozplýwá/tedaž naríkawé a
smutné Pišeň strog/tuť samo srdce tužebná sko-
wa/truchlosti plně příklady gádné a ksmutku hý-
hawé způsobj/gako sylný pramen wody wyda-
wati bude. Též na druhau stranu weselě-
k potěšenj a radosti hýhawé Pišničky skládey
tehdy/když srdce w utěšenj gako ryba w wodě
pohříženo gest/ano wšsekj mocy ducha radostj
plésagj/duch plápolá libau horliwostj/ tuť bude
pramen vslechtilych slow rozličnau hognostj z
sylný/wšsek snadně púgde/w malé chwylt gen-
at gest místo bez překážek a hluku způsobné/wj-
ce a bystřegi učinjš tedy/nežli gindy w mnoha
hodinách. Tomu gest naswědečtwj Da-
wid wyborný Pišni skladatael genž w Zalmu dj
Wyřihlo srdce mé slowo dobré: Ano sám
Pán Krystus dj/ že čímž srdce gest naplněno
otom

otom vsta mluwj. A Geremias to wymas
lowal rka/ Bylo (pry) Slovo Páně wemně
gako oheň/ tak že musjel nemlčeti. A co Hora-
tius mists skladateluw Písnj a wersšuw in arte
Poëtica prawj:

Verbaq̄ prœuisam rem non inuita sequentur.

A nechť při této příčině/ y toho dočknu/ Za-
lož rozličné gsau připadnosti při lidech/ nebo ně
kdý weselj/ někdy y smutni/ někdy wjc někdy mé
ně býwagi / tak hned y sama přirozenj lidská
welmi sau rozdišlná. Někdó gest welmi Sa-
turnowa způsobu/ neb Marsowa gen se hněwa-
ti/ ssaufati neb reptati / formautě se co moře
něgafé/ ten nechť se nedává w dělání Písnj we
ssekých/ k radosti a potěšenj wzbuzujecých:
ale raděgi nechť skaužj swými Písněmi kupoá-
nj/ k strachu pekla neb smrti rč: A takéby ten
mohl dělati *in uelmas totiz* přemítawé a dráždi-
cý/ neb swádu a hněw zbužujecý Písně/ zwlášť
kdýby takowého Satan duch lži a wraždy zapá-
lil proti bližnjm geho/ aby gegich obyčejge neb
skutky býlé nebo nebýlé malowal/ a lidem ge w
oskľiwost wwesti vsplowal práwě nebo neprá-
wě. A někdo zase naodpor (gakž býwá po-
waha *Sanguineum*) dobrotiwý gest/ dobromy

Zprávy k wěcem náležité.

šný/ nestarostliwý/weselý zč. Toho kdyby wě
ku mládosť/swěta marnosť/a přičinilby se Sa
tan pozazhnuła/welmiby způsobný byl mage
wrip wssak a wmenj/k skladání weselých zpěwů
A pakli by ho sobě Duch Páně pozprawil/ w
šlechtibymby nástrogem byl / k děláni radost
ných a potěšitedlných Písnj: smutné, žalost
né, přjsné skládati chtěliby/netaľby se mu ne
darilo / Takowý (*Philip Melanchron* říkával
při přičině) že byl *Eobanus Hessus*, skawný Poěta
předesských let: t. že nemohł pry psáti *inuedti
uas, vnam inquit scripserat, sed & hac fuit venu
sta ac elegans elegia, nec inuedtiua rigorem habuit
to tam.*

3. Aby také snáze a bezpečněgi mohł Píseň
děláti/ nenj zle proklestíti sobě prwé cestu/ aby
potom mnohau rozličnostj wěčj/ kteráž se tu
odwjrati bude/ nebył sem neb tam t: ginam než
šj byl prwé vmyšlil obráčen: Což takto mů
že býti učiněno/ Napiš sobě to prwé wšsecko pro
stě bez werssůw, wšsech těch wěčj pořádek / y od
čeho a gak počíti/gak co a čjm rozšitřowati/ kte
rak y zawřítiby měl / gako tak prawj se o *Ver
giliowi Knjzci Poětůw* / že knihy *Aneidos*,
neyprw sobě složil/ sporádal/a tak prostě sepsal
a po=

a potom tepru w weršůw práwě mistrůwských
 podiwenj hodnau udělal knihu. Než kdožby
 paměti wšborné a wtipu bystrého byl / mohl by
 by mu té pomocy neb byti střebk / sic ginat přišlo
 by nato z čehož Horacius winnij některé sklada- [g] / j
 tele weršůw / nebo knih říká: *Amphora capie*

Institui currente rota, cur vrceus exit?

To gest / hrncjř chtěw udělati děbán / potom tak
 se s ním dlauho zprawowal a páral / až proti
 wloženi udělána byla pánwicek k vymýwání.

4: Nemalá péce má býti y oto / Aby wšsecko
 to očemž Dissen býti má bylo čistě pořádně zpra-
 weno / a gako stawenj / neb gako strom postawen-
 no / aby každá ratolest wěcy hlawnij / na swém mi-
 stě stála / a nebyly neb nenáležitě přestawowa-
 ny / neb opak obráceny: owšsem aby nebyly
 gako rozšekany strom na kusy a sem y tam roz-
 metany / tak žeby ona ratolest tamto / giná gin-
 de ležela nedržíce se w hromadě. Ale at od
 počátku wěcy gedny za druhými gdau a werš
 k werši / gako ratolest k ratolesti wěcmi yšlo-
 wy gest připogen: Gako příklad na té Dissni
 gegjř počátek / Ey nuž chwálu wděčnau wzdá.

5. Někdý také skussné gest aby negedna wěc
 gako gedn strom o gednom snětu wzata byla /
 ale

Zprávy k věcem náležitě.

ale aby několiť gich nepřijliš velikých a širokých
wzato byto / ty spolu spogeny a sgednoceny aby
byly / a každá pak ta věc aby své ratolestky po
řádě zpravené měla / neztočené z křivené neb
posekané / a nahromadu změtené smetané:

Jako tak gest učiněno w té Pjssni genž se počjna
Bůh dobrý dobroty své rč. w kteréz sau čtyři
spolu spogenj komonowé (totiž prwojni a půwo
dni / veliké ratolesti) w geden strom / dwa wěssi
dwa menši / prwnj má x. wěssi. Druhý iij.
Třetj ij. Čtvrtj iij: A každý ratolestky své
welmi pěkné / rozprostřené a sebe se držjcy má:

Kdež pak není takowého způsobného pořádku /
welmi býwá nepřipadná a nepamětlivá ta Pj
seň / wnjž wšsecky věcy sau jako rozsekány / nede
žj se spolu / pořádku mezy njmi není / tak že w
šswé mohliby proměněnj býti bez škody smy
šlu: aby z páteho sedmý neb osmý býti / z druhého
pátý neb šestý mohl / ráda se tu pamět zplete
řdyž rozumu nenapomáha pořádku přirozeného
způsob / anobřž zdá se že ani počátku ani prostře
dku prawého / ani konce náležitého není / než
tak wšse spolu nepřipadně se motá.

6. Než mohletby tu někomu někdo křiwdu vci
niti / řdyžby seyste neb zpjwage Pjseň některau
nez

nenalezl wnj pořádku přirozeného / a wšak zdá-
 laby se wšima proto dosti libá y způsob pěkný
 magický. A nemálo gest takowých Písníček /
 gakož welmi užitečných / tak welmi řemeslně slo-
 žených gako ta / Powstaň pane o powstaň.
 též Wzbud nás Pane at powstaneme.

O tom pak pořádku genž není přirozený /
 ale toliko wtipně wymyšlený / w němž sau nawěc
 šim díle *Amplificationes*, to gest právě wymy-
 šlené rozšířování wěcy / podobně gako by rato-
 lest k stromu přibíl neb přiwázał skusně / aby
 widjna byla držeti se stromu gako by tu wypro-
 sťka. Gako w té Písní / Wzbud nás Pane at
 powstaneme. ten třetí wers od počátku tak ge
 přidán a wložen / gako ratolest od ginud wzata
 mezy giné vlastnj tu wzrostlé ratolesti. A pro
 tož ne na sám toliko přirozený pořádek patřino
 býti má / ale můž také y nepřirozeného pořádku
 býti užito dobře / t. tak aby pěkně to což má při-
 dáno býti od ginud / a neb z dolu / neb swrchu při-
 hnuť / k amž třeba připogeno / a gako přilíceno
 k tomu čehož držeti se má bylo.

7. Toho též mnoho gest / že býwá Píseň ne s
 stromu s ratolestmi podobná / ale raději prowá-
 žku kterýž vsaulán a nebo složen byebý oměle z
 wla

Fig 1j

Zprávy k věcem náležitě.

wláken těch y oněch/gakžby se řemeslnjku widě-
lo/wssak proto se velmi pěkně spolu drží/a kdypž
vdělan býwá/tedy nezdá se hromada wláken
ale prowázek a nebo ššnura/tak tuto nehroma-
da roztrpaná wěc/ale pěkně a mistrowsky slo-
žená řeč/gakoby se gedno s druhého rozwigelo/
a gedno druhým wázalo. Příklad na té Pissni
Kdo chce w dobré naděgi.

8. A wssak podobně gako na tykwách aby kaž-
dý kwět/y s swého listj okolkem / celý oblaštenj
a od druhého oddělenj byl/ne aby od gednoho
vrhna přilepit k druhému. Tak y weršowé
Pissně/každý sám aby celý byl/a swüg zdržowal
šnyšl nesáhage do giného/ a giný též do něho/
připogen wssak k druhému prowázkem pořád-
ku wěcý gsa gako wté Pissni: Znamenage kaž-
dý člověk /mladý starý rć ano y wté kteráž že
dwau pramenůw čistě gest spletená: Lidé wssit-
ekni pozorugte rć.

9. Nestuší mlčenjm pominauti y těch Pissnj
genž sau širšimi slowy složeni Zalmowé/a ne-
bo rozloženi a wyswětleni/budžalmůw neb ně-
kterých Prorocwíj gako: Gakožto gelen k wo-
dám rć. Kdož pod obranau nejwysššiho. D
pasypři Izrahelský rć. Pláč Jeremiáššůw ia
giné mnohé Pissně.

Tuc

Tak skusně gest toho pořádku sstřiti kterých
 w sobě má ten žaln neb Kapitola ta na kterauš
 Piseň složiti máš. Gako / Až gať sau mli
 twogi přibyt owé: Ač y tu také může to býti
 což kazatele činwagi wkažaných na čenš / že we-
 zma ty wsecky wěcy genž se zdržugi w té Božj
 řeči / gináť ge z sumuge zpořáda podle přito-
 mné potřeby učině / buď podle přirozeného pořá-
 dku / buď podle toho gaťž geg wtip naležti a wy-
 mysliti může. Ty pak tak složene wěcy / potč
 podobnými slowy / z toho žalnu neb té řeči ozd-
 biti / aby widjno bylo / že gest ten žaln a neginš
 Gestliže se o to přičinš / aby y pořádek wěcy a
 sentencj zachowal y slowa ta bral (ač to gest ne-
 snadné) tedy ta Piseň mohľaby a měla předce
 slauti žaln: pakli samých wěcy sstře / slowa
 dáš giná podle swé libosti / tytul mjtiby měla
 že gest na žaln.

Gestližepak y ne
 budeš sstřiti pořádku wěcy y newsech wezmeš
 než gednu neb dvě a gi podle swého zdání roz-
 šírowati budeš / tedyby měla ta piseň mjtí gine-
 no / že gest z Žalnu / gen toho sstř pilně aby m-
 jsto wyswětlenj nezatemňowal / mjesto perel hro-
 mádky smetj a nebo plew nenahrabal / owšsent
 smyslu nezšfalsowal / a neskusně leckamš proti
 wla

Zprávy k věci nálezité.

vlastnosti Písma svatého nenatahoval / aby
snad naposledy Píseň twá nebyla podobná / ku
pám y nemašným y neskápným / a nebo dobrému
něčím gedowatým zkaženému wjnu.

10. Ano y to býti může / aby byl sobě toliko v
tože kněmužby se měřilo místně / buď aby byla
Boží chwála neb modlitba / y nazbjralby z ps-
sem pěkných powěděnj / sentencj a slow / a zto-
ho s sformoval Písničku: podobně gakoby
natrhal rozličného křstička / a z něho mistrowsky
vivil wěneček neb korunku. Tak ~~vděti~~ veliké
wžáctnosti a pobožnosti oni dva muži / Ambrož
swatý / a Augustyn / při skládánj té Písničky /
wšem téměř křesťanům známé: Te Deum lau-
damus, Tě Boha chválíme. Ale k složenj
takové Písně potřebj zkussenau pobožnostj w-
raucyho / w Písnich zběhlého / smyslu Cyrkwe
dobře wědomého / ostrého wtipu a bohaté pamě-
ti muže

11. Také y nato skussj pamatowati / Gakby
kterým koli z těch obyčejem složená Píseň ozdo-
bena byla / ne z strany slow / ale z strany wěc y mj-
ním Amplificationes, Poctové nejwíc rozlič-
ných příkladůw wžíwagj kteréž berau buď z kro-
ny / w nichž rozličné příběhy sepsány gsau / a
množ

mnohé lidem velmi známe / jako v nás křesťanů to očemž v Bibli psáno. Také y navěcech stvorených / zemských neb živých / živých neb neživých dáwagi se příkladové: gaž wi-
děti se může w té Písni / Jakožto Helen k wo-
dám. Srdce čistých choti Kryste / Srdce mé
skládá Piseň. D pastýři Izrahelský. a wgi-
ných mnohých. Než že pak někdy gednjm slo-
wem celá Hystoria připomenuta býwá / a wsse
ozdobeno jako y zloženo slowy / protož o sa-
mých slowích obléstně hodně něco napsati:
wssak až prwé toto dokonám / že příkladůw opa-
trně potřebj vžiwati a miji saud při wywoleni
neb wybráni příkladu / nelegakhs dáti / ale z
mnohých ten wybrati / kterýž se mjimo jiné tres-
ffuge: Deb příklad gest / jako meč ostrý s o-
bau stran / a protož někdy sám sebe ten genž gim-
ssermuge mohelby vraziti: takž tuto nepřipad-
ného příkladu wzetjm a neb třebas gen dotce-
njm mohelby wssacken egl Písničky ginam pře-
westi / nežliby seusselo / a nebo nežlis vmjnit.

12. Naposledy y toto můž ozdobiti Piseň /
kdýž gest mjrně dlahá / zwlásse máli werse
krátké / a gestli Hymna nebo Proza / naděka-
ssli mnoho werssů byč y dosti mistrowský byli slo-

Zprávy k věcem náležitě.

zeni peribit gratia, steskne se poslouchacim.
Příklad na té syc pěkné Písni ale dkaubé / Verá
nef Krystus newinný: Cix. Lepe gest dvě
kráské Písničky vdělati / nežli gednu dkaubau /
quia amant alterna camoenae. Tak gest učině-
no té Písničky / Duž wssickni kdož se žijitwj:
na dvě gest rozdělená / y gsau obě Písničky miz
né a pěkné / gesto prwe ani ta hladkost rytmu
ani vlastních a wyborných slow hognost / odgi
ti gs toho nemohla / aby nebyla teskliwá pro
dkaubost. Pakli nelze na dvě roz-
trhnauti materie / tedy aspoň rozdílkly patrné
zděky y bude se zdáti / gakoby w gedné té Pís-
ni / dvě, tři, neb y čtyři malé byly / aby kdožby
chtěl mohl přeskociti některau částku Písni té / a
neb někdy některau částku samu kromě jiných
zpjwati: toho příklad máš w té Písni / Chwa-
lmež Boha Dce wssemohučého / B xv. Zecni
D radugtež se wěrní Cxi. A též D Gezu-
kryste Králi zc. na témž listu.

Tzn
Gestliřpak materia (totiž wěc ta okterěš
má býti Písni) gest široká welmi a nechťelby
gž roztrháwati / ani něgak špatně odbyti / ale ně
co částého vdělati / tedy pomni sobě wžiti notu
(melodiam) obdělau t. gestli hymna neb fanti-
lena

léna / at gest / několik klauzulj / a obdélnejch / y bu
 det mocy býti nemáto textu / weršů pať nepij-
 liš mnoho: Gako gest ta Píseň / Pro tu miz-
 lost: B xvij. Item Aby Církwí křestanská /
 Itě / Přislissná vzkosti sroce. A neb wezmi tu
 genž má repeticij: gako gest ta D spasitelí náš
 ty sám B xvij. Item Wažmež wěrnj:
 Fix. Item D Bezukryste králi: B xi.

T w u j

o Slovjch.

Překli stow y w spisých / nebo w psánjch
 y w Písníčách téhož gazyku / gedněch /
 gako y w mluwenjch na wěššim díle se
 vžjwá / wšak proto nemáty wtom může býti a
 má rozdjel. Nebo poněwadž Píseň má nebýt
 tak dlouhá gako Spis něgaký / hýbatwěšši
 pať a žiwěšši wjce probuzugjcy nežli prostě psá-
 nj / y musyt tedy y tu pilnost skladatele býti:
 A to při těchto wěcech.

1. Aby stowa dáwal do Písně wlastnj signi-
 ficantia kterážby wlastně náležela k té wěcy onž
 Píseň / a neodnassela myšli posluhace odtud /

o Slovjch:

Famž ho chceš zpříváním vvesti / buď k litoſti /
k radoſti, k žaloſti, k bážni, přizní, naděgi. Ga
ko příklad vte Piſni / O Paſtyři Izrahelſkſh.

Item / Pán Bůh ſtowo otcy rovné: wnjž
gako by malowal bezbožné / dj: hned vtekau
přec ſe wlekau / nechť ſe. Item wjž ty werſſe na
žalmůw způſob wdělané: J j. a Jix.

2. Těž at ſau ſlowa ſumrownj mnoho wſo
bě zawjragjch / wſſak což náležj: gako ona /
Proč žřivě ſe hněwáš / na owčičky paſtyw twé
Nebo poněwadž nemá býti welmi dkaup Pi-
ſeň / y kterak wnj co čacěkho powjſ když gen w-
ſſecko ſlowy naplnjſ y bezpočřebnými.

3. A budauli ſumrownj a neſrozumitedlná
těž opět nic neſwedeš / bude gako by kuňák létal
pod oblaky / a nic na zemi nemožha vžoniti kač-
ný žuſtáwal. Protož tak ſumrownj budce ſlo-
wa / aby jim proto mohlo rozumjno býti. A
tote ſau ta gichž lidé vžjwati obyčeg magj / rozu-
mněgſſj a čacčegſſj / kteráž třebas y wkažanjch
ſlýchána býwagj / a neb y wſwětlowána / a giž
lidem přiſſe w něgaký žwyl.

4. Slowa wžatá od rozličných gimých ſtowo-
řených wěcſ, *metaphora*, welmi ſau pěkná a přj-
gemná y ſwětlá / gimjž wěc gako malowána bý-
wa

wá na myšli posluchačůw gako wiž w Písní té
 Ach ach auwech na mé hoře: Item *Ag Eyr*
kwi křestanská. Mezy takowými slovy sau y ta
 genž hystorij namjtagj a ta gsau gako ššip / ge=
 šsto člowěku pogednau mnoho wmysl wředau
 a třebas srdce zapálj / podobně gakoby něgaké
 tabule malowané před oči někdo někomu po=
 škytel. Toho rádi vžjwagj a welmi přispadně
 ššiwé wěcy lidé ž kotřilj w ššregjřšlých Písnjch/
 gichž tuto nechcy připomjnati: než raděgi při
 klad dām na oně pobožné Písní wnjš takto sto=
 gj / Neb negšy Dawida lepššj / ani Samsona
 ššlněgššj / ni mudřegššj Ššalomauua / gichž sau
 srdce oklamána. Nemálo gest toho w žal=
 mjch / což wiž při těch ššlowjch / Geruzalém, Šy
 on, Izrahel, Egypť, Sodomá rč.

5. Nemálo y ššiwětkla y hýřhawosti přidáwagj
epitheta, ššlowa k giným připogena / genž gakost
 totiž způsob wlastnj wěcy wyprawugj / gako k=
 tomu ššlowu / wčinił / přidáššli maudře / neb wy=
 horně / důšštogně, tyransky, hrožně rč. Item /
 žemdlil, bjdně, příliš, žalostně, hrožně. Item /
 ššlib, šštědrý, drahý, hadný, gisty rč. Když přidá
 wána býwagj ta ššlowa / aby k tomu byli patřika
 kamž Píseň čeleti má / tehdy gest chwalitebné /

O Slovjch.

neb mnoho světla přidávaj. A netoliko ty
dvoř ffigúrų retorycké/ale y jiné mnohé wřbor=
ně se hodj skladataelům Pjsnj: ale širokotby by
to otom psáti. Než že gest nesnadno pěkná /
přjstusná/a gadrná dáti skowa / a wřdycky w
rytm se dobře tressugjch: protož nemalá prá
ce býti musí/nežli se gedna takowá Pjsnička sko
žj/ Ale co bez práce wtomto žiwotě? Co nesnad
no to wřácno *Difficilia pulchra*, wřak lenoch cti
nedocháží/a Kys málo nakapá kdž dále přes
tři skoky nechce. Příklad toho máš naně
kterých Pjsničkách pěkných a gádrných/ gako
Na čest Krále nebeského/ skauhy: M. xv.

Zpráwy otom což k samým rytmum a klauzuljm náležj.

Kždá Pjsněň buď krátká neb dleuhá/dě
lj se na werse/wjce gich nebo méně: a
ti weršowěsau rozličnj. dleužj / krátch y
gednostegni neb negednostegni/gakž na které pj
sni: Gachž pak koli gsau/dělj se na klause / a
neb

neb gaki newlastně řikagi / rytmu: Příklad té
 Písni / Wsemohucy stwořiteli / nebe země: w
 werssi má čtyři klauzule / to gest částky werse /
 koncowé pak těch klauzulj sobě podobnj wzne-
 njm syllab / a neb sama ta podobnost syllab / slo
 wau rytmowé vlastně / gako na giž připome-
 nutém werssi / prwnj dvě klauzule obě se na syl-
 labě, li. skonawagjcy / gsau rytm neb rytmowé / a
 druhé dvě skonawagjcy se na literu, o.

O Rytmjch.

G Akž klauzule tak též y rytmowé neged =
 nostegni sau / neb sau tito rozdiškové
 w nich

1. Gediná litera někdy dělá rytm / gako čt-
 wrtý werš w té Písni / Wsemohucy stwořiteli
 Ale takowj rytmowé sau sspatnj / a welmi chuz-
 dj. Nedbánliwj / nevmělj / neb nepracowitj skla-
 datelé rádi gich wšiwagj / wšak někdy y vmě-
 lým se něco toho přihodj: *Quandoq; bonus dormi-
 tat Homerus,* Než někomu se nahodj / že ani
 litera gednostegná bude / gako dšli kdo / s sau

o Rytmiích.

Jenjm /schuzeny. Item Pane/Páne/a tuť gē
právě djra wěchtěm zacpaná.

2. Někdý syllaba gedna gednostegny rytm
dělá: gako/Wsemohaucy stwořiteli/nebe ze
mě stawný krali. A tenť gest dobrý rytm a o
becny/ale v umělych skladatelůw to neysspátněg
šij gest v nevmělych pak a nedbalých genž nera
di w twrdém wrtagj/ wyborný.

3. Liběgšij gest rytm/ kterýž činj gednosteg-
nost syllaby /a přednj gedné litery / a zvláště
když gest *vocalis*: gako/Wslechtis nebe hwě-
zdami/oswitis ge planetami. Item/Giž pak
zewšeho stwoření bjdněgšijho wswěťe neni:

4. Neybystřegšij pak ten gest rytm wšak ne
wšudy aby byl/ale můžli at gest často/když wše
ho celého klausuli skonawagjcyho slowa/gedno
ho l druhému gest podobnost/gako z rozkossného
ráge wyhnán/a wemnohé bjdy wydan: Wy-
nikl z hrobu Božskau mocj/neprospěli geho jō
cy/střehauc ho wedne y wnocy. G iij. Item
kážen/bážen/Božskau/mořskau/zboru/poko
ru. A gako sau slowa skládaná w ymocy/ po/
mocy přemocy. Item učiniť, přečiniť, nečiniť

5: Ale nepěkný a nepřipadný gest rytm kdýž
slovo celé gednostegně geg činj: gako kdýby

řekl

žele / Gize lidská moc / ztratila moc: hned bude
lépe řícy / lidská pomoc / ztratila moc. Ti pak
rytmové / kdeby měli w kterých místech a gal
děláni býti / neysnáze se srozumj / když se zpřá-
wa dá o klauzulých.

o Klauzulých toto má býti wědjno.

E gest w nich weliká rozličnost / patrněg-
šij wssak rozdíly vkáži / příslušných subtyl-
nostj giným zanechage. Neppro-
werssowé některj bud w prozách / bud w hym-
nách neb w Kantylénách / totiž w prostých Pís-
njch magj málo klauzulj / gako některé gen dvě
a wssak obdélne: příklad / **A** gak gest to milé
R vij. Gine tři / gako **Nuž** wssickni kdož se
žjníwj. Gine pak čtyři / gako **Komuž** milo
spasenj / casu. Poslán gest od Boha **Anděl**:
A xiiij. A takových Písnj gest mnoho / nýbrž
ty sau téměř nepobecněgšij: Gine pět klauzulj
magj **Gako** **Wěrná** dusse radostně: **A** xx:
Gine šest / **Wesele** zpjwemyne: **A** xix. Item
Dtce wssemohaučj přediwňj / **A** xvij. Některé
L v. ré

O Klausuljch.

ré y wjce/gako wy/Ag Cyrkwi křestanská, Příkladná vzkosti srdce ctného.

2: Někteřé klausule gsau dlahubě hrubě/mnoho syllab magicj: gako Wyznaweymež se pánu Bohu hřichů: E xij. Giné krašši gsau a myrné gako w té Pjśni/Wšickni hřjšni k wodaťm podte/E xiiij. Myrná klausule gest 3 syllab šesti/3 sedmi neb osmi. Dsmi syllabnj sau nepoběcněššj. Giné saupak welmi krátké/ale wšima welmi přjgemné gako w té Pjśni/Z hlubokosti w své auzkosti E xvij. Item Otce mocny/Křyste maudrý: J xvi.

3: Někteřá Pjseň neb werš/má wšecky gednostegné klausule/gakž gednu dlahubau neb krátkau/tak y druhau gako/ A y noc se giž. Wmocy w maudrosti dobrého: J xvi. Giná Pjseň má negednostegné klausule/ale gedny kratššj neb delššj nežli druhě/gako: O Gezu křyste králi. G xi. Item/Přisset gest k nám obr splný: A xx. Chwálmež Boha otce: B xv.

4. W těch werššjch kterjž magj klausulj krátčjch neb dlahubčjch / sudau a ne lichem / měliby klausule spogowány býti rytmy / prvny s druhau/třetj s čwrtau. To gest nepprostějššj složeny: a takowých Pjšnj gest mnoho. Ga
fo/

to: Krystus gediny / a nás: B xiiij. Item Pa
matu gmež my wesesele: B xiiij.

5. Kterij pak magj klauzuli lichem / tedy ta li-
chá neb zbyhwagjch / zwlássé máli wers drabně
klauzuli t. wje než tři / může býti k giným dvě-
ma připogena: gako w té Pissni / D wsslechtí-
té přirozenj / wíť tak tři klauzule / na koncy kaž-
dého celého wersse / w prwnjm těmito slowy / k-
wíťku krásnému / lwu wdatnému / oděncy pře-
welmi sylnému: a neb swobodná at gest k kon-
cy / gako gest w té Pissni / Wesesele Bohu zpj-
weyme / wíť poslednj klauzuli / těmi slowy polo-
ženau bez rytmu / učiněné odněho: předtjm
gest rytím / wsseliké, weliké. Bud předkonce
gako gest w té Pissni / Chwály radostné nebe-
stému. B xiiij. Tu wíť w prwnjm werssi klau-
zuli předposlednj a geho přediwné: ta gest za-
wřjna / a gako ~~ohgata~~ rytmem s obau stran tě-
mi slowy / wzdáweyme / welebme. A gest dale
ko pěkněgi předposlednj tak zawřjeti okolnjmi /
nežli poslednj swobodně nechati / ano se zdá y
připadněgi býti / nežby wsslecky tři klauzule ry-
tm měly.

Nebo se podobně tau
před poslednj klauzuli wděla / tak gakoby
wjce natáhł kussi a potom ostatnj klauzuli zaw

w ob vblo
jmu

o Slovjch.

^{re} řek/gakoby šij vystřelený w špičku cyle tressika
 Item w oné Písni ten werš / Řekl Abraham
 žeť nelze tam / rozkossnému člověku / kterýž do-
 bré věcy bral nynějšiho věku; velmi připad-
 ně gest učiněn / gakoby třetí a pátá klauzule čt-
 vrtau mezy se pustili / a přistřeli gako otec s ma-
 tka syna. Item wté Písni / Probud se w my-
 šli wěrný / též gest to velmi pěkně vděláno.

6. Ačby mohł vměly skladatel to takto zpra-
 witi / a zvláštnj příčinu k ozdobe sobě ztoho
 wžití (ale práceby přibýlo) aby někde před tau
 klauzulj / kteráž chceš aby se tratila / w půl klau-
 zule asy giné napřed stogjcy / dělal syllabu gj po-
 dobnau aby se stau zbýwagjcy klauzulj rytmu-
 wala nepatrně: gako wiž wté Písni / Wolá-
 met z hlubokosti žalá: M i. werš xvi. w němž
 wiž syllaby dvě na koncy slow / ych / prwnj gest
 w prostřed třetí klauzule / a druhá gest w klauzu-
 li před poslední okročené / krátké.

Pakli
 gest krátký werš gestoby neměl než tři klauzule
 tedy neplepe gest aby wšecky tři klauzule geden
 rytm měly:

Gako w té Písni / Když
 to přigde přehrozný Dáně den. Nebo budau-
 li dvě klauzule se tressowati / a třetí nic / bude ne
 velmi šlussno.

7. Ti pak weršowé třetí magj sudau klau-
zuli/netoliko tak prostě magj býti skládány/aby
první s druhau/třetí s čtvrtau se pogily: ale
můž se to také rozličně překládati. Nebo ně
kdy gednoho celého werše wšecky klauzule mj-
ti magj gednostegné konce/a tak bude gako ge-
den rytm: gako w té Písni Bohu Dicy nebe
skému w milosti wlašce: xi. werš wjz) w němž
wšecky se skonawagj na tu syllabu, ti. Tako
wj weršowé gakož sau řjdy) tak také negsau
welmi libj.

Někdy litera wšecky
rytmu werše gest gednostegná gedná a táž/ale
syllab rozdišnost: gako w též Písni dolegi/řdy
tedy milostiwěgšj/půl werše rytm gest, šj. a
druhá polowice ti. takowj weršowé negsau
skaredj/mohau státi ac šyc také negsau přjstš
pěknj.

8. Pěkně pak a řemessně takto magj přestawo-
wány, býti klauzuli rytmowé /aby první klau-
zule s třetí a druhá sčtvrtau rytm činila:

Gako první werš té Písne Besfele / Bo-
hu zpjweme. A takowj weršowé
sau pěkněgšj a owšem řdyžby přeswšecku Pj-
seň po wšecky weršich a w gednostegných myštech
to bylo (neb gináče za nepečlivého býby sau =

o Slovjch:

žen skladatele) gakož wté Pjssni tak wewssech
werssich gest/a welmi řemessně učiněno.

9. Y to se přěně a řessně tressiti muž/aby ně-
řdy/zwláste řdež sau klauzule krátké a wers ob-
řelnj dvě klauzule rytm celý/giné dvě klauzule
totiž giný celý rytm okročily. Gako tak gest w
té Pjssni/ Z hlubokosti/w své aužlosti: L xvij.
wiž konec werse celého totiž ta stowa/ žámutek
a truchlenj/nebe pomocy/wedne wnocy/ wnižá
dném tworú není: a tak gest přesewssecku Pj-
seň wewssechwerssich. Ale řdež sau obřlau-
žné klauzule tu se to newelmi dobře tressuge:
gako w Pjssni D iiii. poslednj wers gehož ko-
nec gest/wěčně řralowati / byľby takto lépe
řtál/w prawdě řerwati s njm y s řřřř wj swa-
tau věčně řodowati.

10. Takěž něřdy býwa/ buď z nedopatření se
buď naschwal z řhodných přjčin proměněnj čině-
no wřpogowánj klauzulj, rytmy /wtō werssi tak
wgině ginař/něřdy dvě klauzule rytm něřdy řtí
a něřdy y řtyři: wiž to wřse rozličně zproměňo-
wáno wté Pjssni Dřslechteké přřřženi/wněmž.
wtěch werssichy/řterjž wřbec řlowau repetyř
ale to se neľpe tressj w těch Pjssnich řterěž sau
z rozličné materie řetřané/ gako wěněc z rozlič-
ného

něho kvstička vvitý. Gakož ta Piseň měla by
taková býti a druhá jí podobná / Posplítež se
w křistu wšicni wěrnj. Nebo gsau z sebra-
ných kausků z písem swatých setkané. Gest y
w té Písní: Wěčný Král Pane náš: P xvij
nezadnj příklad toho.

11. Zvláštnej pak okrasa gest když Piseň ma-
gicj šest klauzulj tak gest wewšech weršich sli-
tá/aby prwnj klauzule s druhau/třetj s šestau
a čtvrtá spátau se rytmovaly/gako gest to słu-
šně učiněno w té Písní: Národowé zpohanił:

D viij. Item w repetecy (gako newlastně říka
jí) té Písně: Z hlubokosti E xvij. wíř slowa w-
prwnjm werši: truchlenj/tworu neni.

12. W těch Písních kterěz geden werš wel-
ký zetrj weršiků dĕlagj/říkáme gíř obwykle kte-
rěz magj repetič. (napřed sem to celým wer-
šem gmenowal) také nemáá ozdoba gest aby
lichem bylyliby syllaby/gedna nakoncey gedno-
ho weršiku/druhá též na koncey druhého spolu
byly rytmem spogeny gako gest w té Písní: Z
hlubokosti w sw: auzkosti: E xvij. wíř w prw-
njm werši celém ta slowa/stwořeni/ přirozeni.
A takť gest přes wšecku Piseň w každém wer-
ši.

Způsob ten gest připadný / neb zdá se ga-
fo-

Ant. Mus

O slowich.

koby dwa rauby do gedné planě sšěpowal / a ne
bo do prstenu dvě perky wsadil:

13. Gsau pak některé klauzule velmi dlahbé
kteréž gestli že má býti pěkná Piseň musejí / ne
bo sfortelem rozdělwaný býti (čehož nahore
dotčeno) a rytimowé nepatrný / a jako postranz
nj dělání: jako tak gest učiněno w té Písni /
— **A**y Král sláwy gsa Bůh prawý **E** xviiij. wel
mi mistrowský při mnohých werssich / a zvlá-
stě wtom werssi / Pod zákonem prawdy stjnem
Jtem / w wykaupení / w zaskaužení. A nebo to
se nahražowati musý bystrosti, a wsslechtivosti
wěcy, a slow, y sfigurami retoryckými prosa zo-
wáním jako stutwerkem / takowá gest ta Piseň
Ay gak gest to milé a vtěšené. Kdož pak w-
dlahbých klauzulich nessesťj než ryemu samého /
zvláště gestli wers nemnoho těch klauzulj ma-
gicý / jako **N**arození **P**áně tento čas: **E** iiij:
tedy bude Piseň newelmi pěkná / podobněgšj k-
fusu spisu negakého než ku Písničce. **P**ak-
li w některých werssich sšetrjš negakých ozdób
a w některých nic / bude Piseň gakás zmatečná
gako ta / kdby gj sám gjí dawnj zwoyl. a starožj-
tnost nezdobowala / **A**ndělowé ti postowé: **E** j.
Pod takowé noty / dlahbé magicý klauzule / sna-
dno

dno gest dělati tezey / a mohau býti teztové nez-
přijemný a nebystrý / by pak y rytmy dobře dě-
lal. Ale kdež gest dlouhý werš / a klauzule ro-
zličné / negednostegné / a mnoho krátkých / tuť ge-
těžko a nesnadno.

14. A protož bytliby werš obdělaušný mno-
ho krátkých mage klauzuli / můž rytmi potřech
býti / a nebo vždy dvě klauzule třetí w se po-
giti. Taková gest ta Píseň / *Ay Pane můž /
Já ač sem twůg. Jsem / Z wječštwj Gešisse
Pána.* A wšak vždy což w prwnjm weršu a
gak strany rytmi uděláš / to a tak aby bylo we
wšech do konce Píseň té weršich vsylug.

15. Než w prozách se to rozličně proměňowa-
ti a mistrowati musí / kdež weršowé nerowní
sau / klauzule též nerowné / wšak tyto zpráwy
giž dané / nemálo wtipu y přitom zosřiti budau
mocy: aby buď pěkná pořádnost rytimůw / buď
předkládanj gich skussně učiněno bylo / a též y w
mensšich řeč zpěwých / Anepšsonách a gimpých.

16. Gešicě y natoto skussj pamatowati / že
klauzule každá mělaby mjet by možné bylo /
swau sentencj mensšj neb wětšj celau. Wšak
někdy slowo gedno k předěšlé klauzule smyslu
přiležitě / býwá welmi skussně s počátku hned ná-

o Slovjch.

ſledujcjh klauzule wſazeno: gaſo příkřad toho
wiz w Piſnj / Budiž tobě Křyſte přecíſtý berán-
ku chwála / to ſlowo chwála ge počátek druhé klau-
zule / též y wée Poſpělněž ſe w křyſtu wſticeſni / wto
werſſku / Znage je to newſwé mocy má / to ſlow
ce, má / geſt počátek dalſſi ſequentis clauſula.

o Syllabách.

Dſti neſnáze ſkladateli Piſničky geſt s:
těmi wěcmi giž předloženy / a wſſak
máli lahody a byſtroſti Piſničky nekažy
ti / muſy geſt y na ſyllaby wſſecky a ne na ſamy
kragnj w klauzulich křež rytmowé gſau / patřiti
a ge ſauditi. Neb newcínſti toho / nechtě ſau ney
lepſſi ſlowa y rytmowé předce čaſto w Piſnjč-
kách bude ſkřipěti / a ſe zadržowati hladce giti
nechtěge: podobně gaſoby na hladké a rowné
ceſtě tyž tyž kámen byl / a kolo naněg přižda ne-
pěkně ſebau trhlo a drklo. Protož nechtě y
tuto něco málo powjm / a zpřáwu křaticce čeho
by tu ſſetrjno býti mohlo y mělo dáti.

Syllaby aby ſe pod noty treſſowaly / a
hladký činity nebo ſladký zpěw magj býti kolau
hým

hým notám dlahé a k krátkým krátké syllaby.

Dlahé noty natomto mýstě mjnjm ty/naz-
 kterýchž děle stoji Kantor nežli na giných w-
 témž werssi/nebo w též klauzuli gako w té Písni
 Wzkříšsenj spasitele svého: nota té syllaby
 swé/gest delší nežli ho/a neb nežli noty těch syl-
 lab čipř spa sy te le/kteréž wšecky krátké gsau/
 Item konec werse toho/wsse k geho chwále té
 syllaby chwá/nota gest dlahá. Syll-
 aby pak kteréby byly dlahé/nepotřebj o to m-
 mnoho psáti/a Profodij w řeči nassj česté wýmý-
 sleti/poněwadž samo přirozenj druhé/genž gest.
 z wyl/nás tomu wycúge: wšak aspoň nawr-
 hu pro ty genž latjnské profodie neznaj.

W které syllabě gest *vocalis* dlahá/tedy ta syl-
 laba dlahá bude/a takž y naodpor/krátká *vo-*
calis krátkau činj syllabu: gako w těchto slo-
 wjch/máme, djme, pjme, běre, púgde, móg, tu
 gsau přednj syllaby dlahé/nebo *vocales* dlahé
 gsau. A zase w těchto skowjch/prawj, činj,
 dělá, běhá ř. přednj syllaby sau krátké. W-
 těchto pak skowjch/Pane, Beneš, Jene, pivo,
 kotr, dusse, smysl, ř sau obě krátké a giné sau
 g im odporne gako/mjgj, kaudj, bkaudj, pjšj ř.
 Ze gedny a též *vocales* ano y syllaby w někte-
 M ij. rých

o Syllabách.

rych slovwjch sau dlahé / a w ginych krátké / to ne
 bud nic nasskodu / zwyk snadně naučj rozeznati
 kdy dlahá / a kdy krátá gest / bud litera bud syl
 laba:

Také y to což slowe y Latjnjku *positio dlahá*
 hau syllabu činj a nesama dlahá *vocalis* / totiž
 když dvě neb tři *consonantes* stogj w syllabě / po
 wofálnj litere: gako wtěchto slovwjch / otče, chod
 če, na mlátě žito, po straně běžj: A takowé syl
 laby sau přjshodne k notám (*ad melodias*) skočněg
 sijn. Nebo ne na té syllabě wofálnj se prota
 huge nota wlastně / ale wjce na těch dwau / kon
 sonantjch gaks se pěkně wyzdwihuge slowo / a
 gako samo se skanduge gakž rjkawagj: Příklad
 toho wiz w Pissnjch nowých N v. w té pi
 sni / Zwjčjstwj Gejssje Pána / w werssi sed
 mém osmém y dewátém / při těch poslednjch a
 před poslednjch syllabách / wzkosti / nedostatečno
 sti, mloosti: Ač se to také někdy gako y Latjnjku
 z rozličných přjčin měnj / a zwlássě při literách
 kterěž slowau *liquide*, tak že někdy gedna a táž syl
 laba / wtom slowě dlahá / a w gíném krátá bý
 wá: gako na mlátě *in area* ležj žito / na mlátě
 piwo žústalo / na wrsse / nawrže / potwrdil / pod
 wrtky / ano y ta někdy diwofá ginyjm gazykō sto

o Syllabách.

91

wa gednosyllabná bez wolash/ také gednáf dkaui há/ gednáf krátká býwagj: gako/ wrch, wrz, wlk, plch, mrch, foliks wrsij/ nawrch, zawrch.

Neplye tedy zwoyf dobrého Těcha wtom zprawiti má/ aby se regulemi bez potřeby tuto neshřitko: radše doložim tohoto/ že owšem ty syllaby za dkauihé počitagi se/ kteréz *diphongi* w sobě magj: gako/ dauffánj, maudrost, půgde, důwod z. A nebo též dwogité syllaby w gednu se pogich někdy/ gako setrwánj, Jzaiás, wy ník z hrobu. **G iij.**

Znage tedy způsob *melodie* nebo zpěwu/ totiž gakž řikáme prosté noty/ kde w které klauzuli a které nota gest dkauihá nebo krátká/ a též znage které syllaby w slowjch dkauihé gsau nebo krátké/ y hlediz při wkládánj textůw pod noty/ toho pokudž možné pilně šetřiti a by dkauihých syllab pod krátké noty nedáwal a neb na odpor tomu. Nebo nebudessli toho šetřiti tedy Piseň ta / by byla plná nepřistějch slow a sentencj gakyimi kolistfigurami pokropených/ předece w zpjwánj wkaže se drsnatá / nelibá: zwlášť když Kantor gest prostý a newmj zdatilostj hlasu swého/ newmění přikřýwati skladatele: gako příklad w onom wersti/ w iz w Pissnjch **G iij.** **S**tau no

M iij.

wi

o Syllabách.

winau když běžety/pána na cestě potkaly. Zpř
sobněgiby bylo pro syllab k notám se tressowá-
nj takto/ Na cestě pána. Item dále wtěz Pí-
ni/ Hned welikau bázeň měly / hlázeby bylo
hned bázeň welikau měly: protu syllabu, bá.

Item G iij. Také mnozý pro korist činj / lépe
by bylo/ Mnozýť tak pro korist činj Item K vij
Byť tak rostl Chrám swatý / připadněgi: Byť
tak rostl swatý chrám. Item G vij. Náš
králi milý / lépe a způsobněgi / Králi náš milý

Zasse pak kdež se toho sstějí/ Píseň bus
de w zpjwánj libá a hlada bez těch zadržlúw
snadná zpjwati / by y nepřjlis dobyť Kantor byl
podobně gako w dobrém písmě y špatný čtenář
nezle čte. Příklad toho / ac snad netak přjlis
wewšsem dokonaly na Písnj J xij. b. Chwáty
radošné nebeskému otcy.

Toť wšak znáti slusjže se toho wšudy
naskrže wstěriti nemůže / tak gako w Latjnského
Zapřku weršich genž slowau *carmina*, pročež
náše wšecky Písně ne *carmina* ale rytmové sau
aby což nemůže býti gakž slusj spraveno cele /
gakošti slow sstěrenjm / aspoň podobnosti konců
klauzuli nahražowáno bylo. Nebo lye ginať
stěriti těch konečných syllab nebyťoby potřebj
gakž

o Syllabách.

92

gafž w Latinských weršich příklad. Někol i
 poně w fragině Bosenské wnjž též náš gazpř
gest / alia tamen dialectus také carmina Latijn-
 kům podobná magj: ale weliká by musyla s=
 tjm práce býti a téměř marná. Nebo my sine
 giž přiwypkli na rytmičej skusných přestáwati:
 než pokudž kdy gest možné / y toho zamjstati ne=
 skusij nýbrž štetiti pilně. Nebo ac pro nehog=
 nost nasseho gazpřa / neshadně gest wššudy na=
 skrže tjm se zaměštkn áwati / wššak pilnost mno=
 ho může a práce wššlná, *labor improbus prawj že*
wšše přemáhá. Quia difficilia quae pulchra,
 Nesami my na nehognost a gestě nezpraweni
 gazpřa nasseho narjškáme / ale y Latinjcy na Re
 ky hleděwšše hľadkosti a bystrosti řeči gich gim
 záwiděli: nebo tak napsal Horatius in arte poe=
 tica, *Graijs dedit ore rotundo Musa loqui.*
Martial: lib: 9 Epig: 12, Nobis non licet esse
tam disertis, qui Musas colimus seueriores.

Obláštěně pak toho štetiti skusij
 (poněwádž nelže wššudy naskrž) w těch místech
 pilněššich / gako w syllabách (*penultimis*) před
 poslednjich na koney klauzulj / když sau dkauhé:
 gako wiz příklad / *G xv. Kwjtjéko prof witá=
 wá / zelená se tráwa / ta syllaba, tá: Item trá.*

M iiii.

obě

o Syllabách.

obě sau před poslední/a dleuhé galy ta nota dlanhá. Protož slušně připadá/y hlahol, y wlastnost syllab: A takž y při některých Písniach/gako triplich: a owšem w wyškočněgšsich notách (notu minjm gednoho žřeku hlahol/a newšsecku celau gedné Písně melodij) kterěz se cos oblašněho býti zdadj/slušj pilně toho šteriti: podobně gako šperkowný člowěk pilnost má aby hlawa (kteráz gest wyšse a znamenitěgšj nežli giné částky těla /boč, ruka, rameno) způsobněgi a nějm dražšim a kražšim ozdobena byla.

Příklad toho oběho/totíž štereni y místa wyškočného a patrného/y předposlednich syllab w klauzulich wiž N v: w Písni té/ Š wjetežstwj Gežisse Pána: w prwnjm weršji to stowo/ Plešey/ Štem/šwého/w ij. weršji: šwázal pře pyšněho: w iij. Bůh geg Anděškému/w iij bral se radostnými: w v. Pánem/rowného/a tak wiž powšsech weršsich/gest také příklad dosti patrný na oné Písni/Gežukryšte špasyteli náš/ B v. fdežto napočátku toho čemuž newlastně řižagi repeticy/gest galyš wewškol a gako wyšknil nutj y w notě, y w wěcech, naschwał špilnosti k tomu šfformowaných/a gadnými stowy wyřknutých:

tých. Než w zpěvích proz-
stých chorálních kdež sau noty gednostegné dka-
hé nebo krátké/nenjsřebá se sserčením toho zamě- [20] 67
stknáwati/lečby kdo chtěl pro ozdobu zpěwu w
wázaných notách toho co ssetřiti: příklad wiž [20]
L xiiij. wprvním werssi té Písně / Otce ne-
beský rač pomoc dáti / káti u.

Zawjčka.

Nž potud dosti buď powědjno / ano radě
gi nawrženo tak gafž wminěno bylo / ssi-
ře toho předkládati y času nebylo / y po-
třeby a aužitku se neznamenalo. Nebo tak
žato mám / kdož zpřirozenj něgafau chut má k-
skládánj Písnj / a gest něco powědom těch věc-
onichž Písně skládatiby chtěl / že nemalau po-
moc mjeti bude tohoto mnohých věc-
a když prácy skutečnau powede / gisté gest že čím
dále tím wyce bude wtom růsti,

Než widj mi se tohoto naposledy na zawj-
ku dotknauti což mnohé gakož při giných wě-
cech / tak y při skládánj Písnicef rozpakuge a w
dobré prácy překážku čini .t. že nemohau hned
pogednau brzy se wrownati w mēlým a slowau-

Zawjčka.

tnyjm skladatelum: ti nechci býti vcedlnscy/
 kdyz y hned w skof mistri býti nevměgj: A ne
 gedněm toto na mysl přichážj /poněwadž dosti
 až přjls gesc Djsnj rozličnych gjž privé skože-
 nych/gaká gesc potřeba s tym se mescati / an
 těch genž gjž skoženy gsau není čackj k do vžjwa-
 ti: ale měliby takowj saudnj lidé y to spatřiti/že
 gjž drahně knih wtystěno a podnes se tisknau/
 a wssať proto nejkagj lidé/k čemu gesc učiti se
 psáti/a psánjm se zaměstnawati/ale přece kaž
 dy k dož wnj čisti/psáti též wněti žádá/aby když
 by toho kdy bylo potřeba / wněl napsati cožby
 chtěl/gesci že neginyjm k gich potřebě /ale sobě
 sam k své ljubosti neb wžitku. Takž gesc podoz-
 bně y Djsničku wněti skožiti/bye nebylo pro gi-
 ně bližnj twé/ale ty sám pro sebe k ljubosti své/a
 někdy snad y k potřebě maš wněti to. Dyržj ge-
 stě wjce proto aby ginyjm skladatelum Djsnj y
 Djsněm lépe wyrozuměl. Ano w Latjnjkú spa-
 tnyby to byl Latjnjk a Grammaticus aby ne-
 měl profodię, a neznal rationem componendorum
 versuum, ačkoli z mnoha tisícú Latjnjkú geden
 se sotwa wydarj a wto wydá/ aby byl poetau/
 totjž werssu mnohych skladatelem. A protož
 každj dobrj Latjnjk tomu y gak werssowé sklá-
dánj

dánj býti magj / a gacj sau gegich způsobowé
 wyrozuměti a naučiti se má / tak aby také y sám
 w potřebě mohl a uměl některý werš udělati.
 Wtom když se cwičj mládency / gak welikau po
 moc odeud magj k lepszimu wyrozuměnj vlast-
 nosti gazpku toho w slowjch *in phrasibus* owšsem
in pronuntiatione, a wginém / a summau fewšsi
 celé w mluwnosti / to gest z kussené a dobře wě-
 domé. Také podobně gest y w gazpku naše
 způsobu skládanj Pšijn wyrozuměze / a také to-
 ho kofstowáwage / budeš mocy wjc nežli kdy pr-
 wé spatřiti / gaká gest řeč naše / gak a wčem
 hogná nebo nehogná / lepszili se čili kazj
 gaké sau při mnohých slowjch vlastnosti gak se
 gich kde vžjwá / kde které šfigury retorycké nebo
 Grammatické své místo magj / budeť se to po-
 tom wphorně w mluwenj hoditi. Nesnadněš
 wphledáwal skowa a gini pracně wyrozumj-
 wal / šfigury podobensiwj, *similia* šhledáwal /
 způsobu *phrascos* rozšuzowal / co progimawěg-
 ššho / co k čemu skaužicjho / průbowal škládage
 Pšijncku: ay giž to budeš hotowé mjeti / netoli
 to potom při giné Pšijně dělání / budeťi kdy potře-
 bš ale y w mluwenj swém / y w psání obecném: lj
 gestos prwé toho nesnadně a běžně vžjwal / pro-
 štá

Zawjeka

stá byla řeč twá/ způsobilejší, barewnější a žt
wější giž bude. Co pak djm s strany wěcy
samých welikých y drobných/ gake zboží a boha
tstwj shromáždjs/ a kowsseliké potřebě ge poho=
towě mjeti budeš. A protož y při této příčině
prawě se býti widj onoho mudrce powědění/

Manum esse causam Sapientie.

Wice pak každá Wisnicka/ kteraužkoli wš
řjs a giž posaudjs/ bude tobě takowým zrcadlem
gako lékař vřina, Neb gake saundně nani po
hledjs/ tak toho kdož skládal tu Wisseň hned po=
znáš/ gake duchownj audy má/ gake wyspěle/ gake
podaritel/ subtylné/ způsobné a vslechtile/ gake z=
drawé neb nezdrawé: ztoho gacy mohou po=
chájeti týchž audůw skutkowé/ poznáš gake pra=
cowitost/ bedliwost/ rychlost/ saundnost zc. Wž=
řjs některau Wisseň/ ana gako Wěnac krasný/
giná gako kauka zelená a kwjetim rozličným
prorostká/ giná gako strom vslechtily/ giná ga=
ko zdaleka se modragjcy hory/ giná gako stawe
nj krasné/ bud wzawjrané/ bud z otwjrané: při
některé poznáš že gest pilně a pracně dělaná/ lu=
cernam olet, ana hned zdaleka stusná/ zpořada
ná mistrowsky/ bud wěcy/ bud rytmy wtupně z
ohybané a spůsobně spogené neb skládané/ stowa
na

na wybor wybraná zc: Gínau vzřjřs anač
 gafo potučel pbowe z studnice tiřse/hladce powz
 rehu gina břehy podregwá a pogimá s sebau/gi
 ná vřa žuge skladatele *autoris* weliký wřip/a ne-
 welikau práci: gina neprohlédawost otce vřájez
 giná nevměnj nebo nedopatřenj se něčeho toho
 neb giného: giná drřnatostj swau mistrnost
 hlawy něcj proradj zc. W některé hognost
 wěcy neb sentencj: w giné hlubokost / a kdoby
 wřse wyčest? To znáti/stjm se poobjrati vměti
 a mocy/gest lépe na swět a na lidi wněm pohle-
 děti nežliby na ryňk natřh řel/a neb někde na dt
 wadka/kdež ne dusse ale těla lidská/a gestě odě-
 ná rauchem widěti můješ/ale tuto to což neyz
 předněgřřjho w člowěku z hluboka s patřjř.

A kdoby pak y toto wřse swrchu řečene
 za nic počtено bylo/tedy gest gestě tato sama
 wěc welmi weliká/řřřoká a přewřitečná:

Skladage Piřeň pobořnau / objrař se spřřřiny
 swatými/wěcy saudjř weliké a drahé gafo per-
 ty něgačé/gafo by wtruhle neb komoře zbořř řřá
 lowřřá prohlédat a naně s řřřostj y podiwěnjm
 se patřil: připomeneř sobě tu což bylo téměř
 z paměti y žmysli a tař z řřřce wyypadko neb wy-
 mižeto/řa řřřad někdy nawrácj se žřřno řřřř byř

Zawjřka.

žly pták wyžobě: přijdeš tudy namnohé věcy o
kterýchby byl pokog měl/žtoho žostřij se a po osw
tj žraf twüg/ Oswiceni pař wětššho množy sau
vžitkové. K tomu wčem ten čas stráwjš po
hled ne w marnosti/ ne w hřjssném kolotání/ ne w
žádostech žlych/ a to opět vžitek weliký. Nebo ž
mysli wyhaněti žlá wnukání dábeřská/ duch
swüg nawžde držeti/ weliká gest wěc/ Přebjrage
se pař s wěcmi swatými/ puřijš tu žřženě vždu
mysli swé/ zažhnut budeš w swaté žádosti/ a tuř
býwá začátek *piarum meditationum et contempla
tionum*. Pračně budelit žawesti se wto a přitom
potrwati/ poznáš swé přirození / gař gest stále/
mocné/ k dobrému chitwé / gař mnoho swětla
máš/ gař sy již mnoho nabyl/ k det se čeho nedo
stává/ a gessně potřebě nabýwati/ gař tě ginj pře
wyslugj a čjm. Ž toho pomoc pokore a ponjše
nj/ pomoc lásee kteráž dary Božj w giných dra
že wážj/ miluge, etj, pro půwod toho ducha Kry
stowa/ a řdyž ty giných práce wážiti budeš žpů
sobj Pán žet y twau nebude pohrdnuto/ může se
nědy dole žeti času swého/ gařo něgařá hrusska
wýborná. Tak se stalo mnohým swatým lidem
gichž prácy gař pocitil Pán widjme: mařoli ža
řmů newřaměni Žaktari/ ale také y ginde w ps
smjch

fmjch swatých/potom y pozdněgšich: maloli
 věššených Pissnicel šlechterných mužů před na-
 šim věkem bylých: Co pak w Bednotě této/
 gá á weliká kniha gest Pissnj rozličných /plná
 věššenj /a nesmrtečná památka mnohých swa-
 tých mužů/ kterjž škladatele Pissnicel těch byli/
 počna od onoho prwnjho B: Matěge Kon-
 waldského až do našich časů /a hodni gisté při-
 pomjnanj wděčného a milého ctnj mužj / nebo
 mnohé práce y wtom wedli /tak gáž y předmlu-
 wa Pissnj těch gedněch y druhých swědčj. Ge-
 šte pak některj y kromě těch /nemálo čistých Pi-
 snj nadělali /znichž některé podnes žústawagj/
 a ačkoli do Rancionálu welikého tissečného /ne-
 gsau wšsecky wloženy / wšak nemálo gest gich
 přiwzato: a může čas přigiti že gessce y ty což
 gich žústawá newytisštěných hoditi se mohau:
 a takž také y twé k dožbykoli se wtuto práci / žw-
 lášste měliwy ktomu dosti času wydal /lečby snad
 pracj swých bližnjm vžitj nedopustil /ale náste-
 dowal Ouidia kterjž sám osobě napsal.

Scribimus et scriptos absumentur igne libellos,

*Exitus est study parua fauilla mei. Ale to
 činili by tedy ono ducha páně powěděnj žahanbi
 koby tě Eccles: xli. Melior est homo qui abscon-
 dit*

Zawjřka.

dit stultitiam suam, quam homo qui absconderit sapientiam suam. Nebo gaťoť ex philautia suos par-
tus immaturos ecclesie obrudere, non est sapientis
& py viri: Takť takť drať aby se činil člowěť
Bohu a Cřřkwi neseussj: Ale ac neseřřjm
potius vela cōcrāham, wssecko summau zawjřam
ač praenē gest/wssať nemarnē ale wselmi vřt
tecnē y wsskādānj poboťnjch Psniceť se po-
ctwiciti/kćemuť gať auť tak auť pomoc aby
prostěgssj mēli/Jā w tuto prácy spř
sowānj těch zprāw dať sem
se byť/neginyjm čjm neť
kāsťau a miťowā
njm bliťnjch
ktomu gsa
připu
žen.

Wřiw kdo mūťeť k dobrěmu

Vale.

FINIS.

Errata nebo omýlenj kteráz se

nahodila. I. list/vkazuje. X. řádek.

a, prvni stránku. b. druhau

wyznamenáwa.

- List 3 b. ř. 7. chwálenj/oprav at gest, k chwálenj
4. a ř. 5. a gegich wěcy/at gest a gegich wěcy
5. b. ř. 5. giných/ má býti, giným.
ř. 12. hudebnými/at gest, muzycznými.
6. a. ř. 23. wlastnosti/at gest, wlastnosti.
též a, ř. 26. kustoš má býti, a to.
b. ř. 3. gimž/čti, gimž.
7. b. ř. 23. slowjka, má býti, slowjka.
též ř. 25. twrdé/má býti, twr dě.
8. b. ř. 7. třeba/vděley, potřebj.
10. b. ř. 19. ale gakoby toho wžitek byl/
čti/ale aby toho gaký w žitek byl.
11. a. ř. 23. tedy/přidey .h. at gest tehdy.
11. a. ř. 24. onichž/vděley, o nž.
12. b. ř. 23. a wssch gich /čti/gegich:
13. a. ř. 16. w hlas/čti, w giný hlas.
17. a. ř. 13. wčiněná/at gest, wčiněna.
17. b. ř. 23: wstupugje bēreme/má takto býti
wstupugje bēreme re.
19. a. ř. 3. hudebnými/at gest, muzycznými.

21. a. ř. 2. žadu/má býti, ž žadu.
 2.1 b. ř. 2. gj sotwa gest spēšně/at gest, gj so-
 twá gest spēšně.
 22. b. ř. 5. Tuf ten werššjř wlastně skowe/tař:
 to ču / Tufby ten werššjř wlastně skauti měl.
 26. b. ř. 19. figura/at gest figury.
 28. a. ř. 10. částku/přidey á, at gest částku,
 34. b. ř. 17. ten muž/vděleg ten muže.
 37. a. ř. 1. kterých/at gest kterýchž.

w Přidawcích.

- List 42. b. ř. 19. gest listka, má býti, wrána.
 44. a. ř. 6. někteřj chudj, přidey, naonen čas.
 též ř. 8. to skowo ale, wymaž.
 též b. ř. 2. Tit, vděleg / Ti pař.
 ř. 5. to skowo pař, wymaž
 45. b. ř. 6. s přirozenj / at gest, zpřirozenj.
 46. b. ř. 11. gim/má býti, gjm.
 též ř. 20. s přirozenj/má býti zpřirozenj.
 též ř. 23. s pilněho, má býti zpilněho.
 47. a. ř. 17. hl/z dlahého j, vděleg krasčé at
 gest lil. též b. ř. 11. odewřek/má býti, odwřak.
 48. b. ř. 4. gako/přideg at gest, gako i jř gj.
 b. ř. 7. místo hudebných, vděleg muzických
 b. ř. 14. ž tuženému/opraw at gest ž tuženě.

49. a. ř. 7. tomu / má býti, toho.

ř. 49. oprav a takto čti / nástrogové ti
řdyž sa u práwě napraweni / a nástrozeni.

b. ř. 19. gest přece / přidey d. ať gest předce.

50. a. ř. 9. Rodigius, má býti, Rodiginus.

50. b. ř. 2. pilni byli, přidey a, ať gest, a tam

těž. b. ř. 10. Kdožby tě povčil / vřázał / wady
twé sa udi a tě u. čti takto / Kdožby tě pov-
čil wady twé sa udi nezpůsob twúg tobě vřá-
zał / a tak tě naprawowal.

b. ř. 21. dalssimu / ať gest, dalssího.

55. a. ř. 6. nepomáhagi / přidey, marně to mi
sto zaměstit náwagje.

b. a. ř. 8. neofrauchangm / přidey, a neote-
sangm.

těž b. ř. 1. třeba ať gest, potřebj.

ř. 9. schwalowáno / ať gest zchwalowáno.

ř. 20. místo toho lachozeni / napiš lisanj se,

52. a. ř. 21. řdyž / přidey a čti, řdyž nědo.

b. ř. 1. giž řřagi wúbec, wymaž ta slowa a na-
piš (podlé obecného přislowj.)

b. ř. 13. stupugje, přidey, a potom o kwartu.

53. a. ř. 13. že oni tjm čti, že oni tjm swé.

ř. 21. přece / ať gest, předce.

ř. 22. přece / místo něho napiš. wždy.

54. a. ř. 7. také / wywrz ge.
 56. b. ř. 13. přece / at gest, předce.
 58. b. ř. 13. táhne / vděky z něho tiskne
 ř. 18. se táhli / at gest, vchylowali.
 60. a. ř. 2. přece / at gest, předce.
 ř. 8. přece / at gest, předce.
 60. b. ř. 16 .t. / wywrz ge.
 61. a. ř. 1. s pomygj / at gest, z pomygj.
 ř. 14. práwa swé^o vžil / čti, práwa swé^o nevpustil
 ř. 15. aby měl šfortel / to wisse wywrz,
 62. a. ř. 1. přece / at gest, předce.
 63. a. ř. 2. prostě / oprav a čti, prostě pak.
 63. a. ř. 13. kdo / přidey a čti, kdo rozumný.
 64. b. ř. 12. přepásse / at gest / připásse.
 65. a. ř. 5. potom by / místo toho / by potom
 66. b. ř. 12. potřeba / at gest, potřebj.
 67. b. ř. 11. hledagjce / at gest, běhagjce.
 68. a. ř. 1. vřázati / at gest, vřázowati.
 a. ř. 7. ten vměnj dosáhnutí nemůž. čti takto,
 ten aby vměnj dosáhl není podobné.
 70. a. ř. 1. pomocný / přidey, geho.
 a. ř. 5. regowati / at gest, regowati.
 72. b. ř. 5. schwalugi / má býti, zchwalugj.
 73. b. ř. 3. kterak / místo toho, Nebo takowé

71. a. ř. 19. ani honi / at gest, aneyffony.
 . ř. 9. himni at gest hymny.
 76. b. ř. 21. tedy / at gest, techdy.
 78. a. ř. 4. třeba / at gest, potreby.
 79. a. ř. 21. tre ba / at gest potreby.
 80. b. ř. vděkali, má býti, učinili.
 81. b. ř. 11. hodně něco napsati / at gest / hodně
 gest něco napsati.
 též b. ř. 21. gestli pař / at gest, gestli je pař.
 ř. 23. nechťeby gi / at gest, nechťeby gj.
 82. a. ř. 1. přidey, at gest, wnj
 b. ř. 11. dklauze / má býti, dklauhá
 83. a. ř. 23. drahny / at gest, drahý.
 a. ř. 18. obgata / čti neb obložena.
 b. ř. 1. gakoby / má býti, a gakoby.
 ř. 7. Pjfnj / at gest, Pjfnj.
 87. a. ř. 24. mistech / učin mistech.
 88. a. ř. 12. repetyč / z malého i, učin y, at gest,
 repetyč. ř. 25. neb, přidey o. aby bylo nebo
 89. a. ř. 19. skuffně / učin, skuffně
 ř. 24. flauzulj / má býti, flauzule.
 91. a. ř. 1. wokálj / at gest, wokálnj.
 92. b. ř. 23. wyřknutj / má býti, wyřřknutj.
 93. a. ř. 5. ssetřiti / at gest, posssetřiti.
 b. ř. 10. přece / at gest, předce.

- 24 a ř 23. potřeba / at gest potřebj.
b. ř. 12. gif du ho v. ij / at gest, gifé du ho
wuf.
ř. 25. z hřb. ané / at gest, z ohřb. ané.
95. a. ř. 10. po obirati / at gest, po obirati.
a. ř. 15. patřij / přidej at gest so atřij.
a. ř. 19. spisim / opraw at gest spisim.
95. b. ř. 2. z ostřij / at gest z wostřij.
b. ř. 16. potřeba / at gest, potřebj.
b. ř. 24. prácy / at gest prácy.

Blahoslavova *Musica* (1569): nejstarší kompletně dochovaná učebnice hudební teorie v českém jazyce

Petr DANĚK

Věnováno Janu Koubovi
k 85. narozeninám

Mezi výjimečné postavy českého humanismu 16. století patří bezpochyby Jan Blahoslav (1523, Prostějov – 1571, Moravský Krumlov), vzdělaný a cílevědomý biskup Jednoty bratrské, více lingvista a hymnograf než teolog, který se po celý svůj život snažil o zdokonalení a uplatnění českého jazyka.¹ Vyšel z prostředí malého

¹ Komplexní zpracování Blahoslavova života a díla přináší Josef JANÁČEK, *Jan Blahoslav. Studie s ukázkami z díla*, Praha 1969, a v monografických studiích *Sborník Blahoslavův (1523-1923). K čtyřstému výročí jeho narozenin*, eds. Václav NOVOTNÝ – Rudolf URBÁNEK, Přerov 1923, a také *Jan Blahoslav, předchůdce J. A. Komenského 1571-1971. Sborník studií k čtyřstému výročí úmrtí Jana Blahoslava*, eds. Svatopluk BINKA – Pavel FLOSS, Uherský Brod, s. d. [1973]. Edice Blahoslavova vlastního životopisu a dalších ukázek z jeho díla: Jan BLAHOSLAV, *Pochodně zazřená. Výbor z díla*, ed. Pavel VÁŠA, Praha 1949, s. 198-199; zásadní příspěvky k životu a dílu Jana Blahoslava: Mirjam DAŇKOVÁ, *Bratrské tisky ivančické a kralické*, Praha 1951, a Mirjam BOHATCOVÁ, *Soupis prací Jana Blahoslava*, in:

moravského města, svého vzdělání dosáhl v souvislosti s posláním, které mu určila jeho reformační církev, zprvu na bratrských školách v Čechách, resp. na Moravě (Prostějov, Přerov), následně i studijními pobyty na duchovně spřízněných učilištích v zahraničí (Goldberg, Wittenberg, Königsberg, Basilej), kde se seznámil s humanismem a reformací. Jednotě bratrské, která během celého 16. století stále zápasila o vlastní existenci a byla z pohledu většinové společnosti v postavení sekty, se zcela oddal svým životem i dílem.² Byl literátem a učen-

Jan Blahoslav, předchůdce J. A. Komenského (viz výše), s. 188-204. Nejnověji, zvláště k Blahoslavovu překladu *Nového zákona*, Jiří JUST, *Biblický humanismus Jana Blahoslava*, disertační práce, Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2007 (Blahoslavův životopis a zahraniční studia na s. 27-53). Stejný autor vytvořil i obsáhlou *Bibliografii k dějinám Jednoty bratrské*, viz http://web.etf.cuni.cz/ETFKCD-32-version1-lit_jb.pdf. Dále srov. Robert DITTMANN – Jiří JUST, *Biblical Humanism in Bohemia and Moravia in the 16th Century* [= *Europa Humanistica: Bohemia and Moravia (BOH 3)*], kap. 6, Turnhout: Brepols, v tisku (2016).

² Oficiální či jednoznačný portrét Jana Blahoslava není znám. Existuje však hypotéza, že je zobrazen na titulním listu dvou kancionálů: Šamotulského (1561) a Ivančického (1564), na jejichž přípravě a realizaci se podílel. K tomu srov. Vlasta FIALOVÁ, *Skutečná podoba Jana Blahoslava?*, in: *Kostnické jiskry* 48 (1963), č. 13, s. 4; s detailním obrazovým doprovodem pak Vlasta FIALOVÁ, *Zachariáš Solín, tiskař Kralické bible*, Brno 1968, zvl. s. 21-25. K tomu srov. i M. DAŇKOVÁ, *Bratrské tisky* (← pozn. 1), s. 64. I když jsou dochovány Blahoslavovy rukopisy a rukopisné marginálie, neznáme ani přesný Blahoslavův podpis. Známa je pouze dřevořezová varianta jeho podpisu pod předmluvou k druhému vydání jeho překladu *Nového*

cem v duchu tehdejšího pojetí univerzitního vzdělání. Vedle praktických činností, které souvisely s každodenní prací pro Jednotu, stále tvořil texty, v kterých se zamýšlel nad různými dobově aktuálními tématy a kterými se snažil rozšířit především bratrským čtenářům různé části sedmera svobodných umění. Součástí jeho písemného projevu byly i kompilace z děl jiných autorů, což dobový humanismus uznával jako běžný postup při tvorbě textů. Přestože byl znalý latiny,³ psal až na výjimky v duchu potřeb Jednoty bratrské všechny texty v češtině.⁴ Jeho dílo, které se šířilo především opisy, mělo celoživotní směřování. Od krátkých úvah, rozprav, moralizujících a religiózně pedagogických textů a komentářů postupoval k rozsáhlejší dílům, která se týkala důležitých oblastí života tehdejší společnosti, Jednoty bratrské a dobové vzdělanosti a byla završena jeho překladem *Nového zákona* do češtiny. Jednou z důležitých oblastí vzdělání, které věnoval dlouhodobě pozornost, byla i hudba.⁵

zákona (Nový zákon vnově z jazyku řeckého do češtiny přeložený), který vyšel v roce 1568, srov. *Knihopis* 17112.

³ K jeho znalostem latiny, řečtiny a hebrejštiny srov. J. JUST, *Biblický humanismus* (◀ pozn. 1), zvl. s. 50-53.

⁴ Srov. M. BOHATCOVÁ, *Soupis prací Jana Blahoslava* (◀ pozn. 1).

⁵ K hudebním aktivitám především Otakar HOSTINSKÝ (ed.), *Jan Blahoslav a Jan Josquin. Příspěvek k dějinám české hudby a teorie umění XVI. věku. S novými otisky obou Muzik: Blahoslavovy (1569) a Josquinovy (1561)*, Praha 1896 [= Rozpravy České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze, ročník 5, třída 1, č. 1]; Vladimír HELFERT,

V roce 1555 byl Jan Blahoslav pověřen shromážděním starších Jednoty bratrské redakčním dohledem nad novým bratrským kancionálem. Pravděpodobně v souvislosti s přípravou tohoto tzv. Šamotulského kancionálu, který vyšel v roce 1561 pod názvem *Písně chval božských*⁶ a byl určen pro sbory Jednoty, vytvořil

Muzika Blahoslavova a Philomatova, in: *Sborník Blahoslavův* (◀ pozn. 1), s. 121-151; Jan KOUBA, *Blahoslavův Rejstřík autorů českobratrských písní a jeho pozdější zpracování. Edice a komentář*, in: *Miscellanea musicologica* 17 (1962), s. 3-168; Jan KOUBA, s. v. *Blahoslav, Jan*, in: *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*, 15, Kassel ¹1973, sl. 826-828, srov. *Die Musik in Geschichte und Gegenwart, Personenteil*, 3, Kassel ²2000, sl. 23-25; John CLAPHAM, s. v. *Blahoslav, Jan*, in: *Grove Music Online* [rev. 18. 1. 2016]. Ukázky z Blahoslavovy *Muziky* in: Jan BLAHOŠLAV, *Pochodně zazžená* (◀ pozn. 1), s. 85-159, a také Ignác HRADIL – Josef JIREČEK (eds.), *Jan Blahoslav, Grammatika česká*, Vídeň 1857. Blahoslavova *Muzika* se stala i tématem řady ahistorických ideových výkladů souvisejících často s různými pedagogickými tématy, srov. kupř. Adolf CMÍRAL, *Blahoslav a Komenský o hudební výchově*, in: *Hudební výchova* 3 (1955), s. 21-22, nebo Jiří ŠTRAUS, *Blahoslavova »Muzika« a její pedagogický význam*, in: *Moravské bratrské školství a jeho protějšky v 16.-18. století*, Přerov 1974, s. 14-17.

⁶ *Knihopis 12860*. Transliterace titulu: *Piefně Chwal Božských. Pijně Duchownj Ewangeliftské/ Opět znou přehlédnuté/ zprawené, a shromáždžené: Y také mnohé w Nowě složené/ z gruntu a zakładu Pijem Swatých. Kecti a k chwale samého gediného wěčného Boha/ w Trogicy blahoslawené. Take kupomocy a k službě y kupotěssenj w prawém Křestanském Naboženstwj wšfeh Wěrných/ miługjých y Národ y Jazyk Český. Léta Páně 1561. [Léta od Narozenj Syna Božjho Tifýcyho Pětifsteho Sfedefáteho Prwnjho: Dne Sedmého Měšýce Čerwna: Wytifstěn a dokonán gest tento Kancyonál/ od Alexandra Augezdecjkeho/ swelikau pilnostj, y s nákladem: w Sfamotulách na Zámku geho Mi-*

Blahoslav i hudebně teoretickou práci nazvanou *Musica* (*Muzika*), která vyšla v roce 1558 v Olomouci v tiskárně Jana Günthera. Bylo to poprvé, kdy se někdo pokusil českým jazykem popsat dobový systém hudební teorie.⁷ Práce je stručným a přehledným pojednáním o základních pojmech, které byly užívány v souvislosti s hudebním vzděláváním i samotnou praxí. Blahoslav byl systematicky pracující a myslící člověk. *Muziku* je proto třeba u Blahoslava chápat v souvislosti s přípravou a redakcí bratrských kancionálů obdobně, jako když pracoval na spisu *Grammatika česká* (dokončeno 1571) v souvislosti s jeho překladem *Nového zákona* (vytištěn 1564⁸ a 1568⁹). Tedy jako teoretický doplněk

lofti Pána/ Pana Lukáffe Hraběte z Gorky/ Weywody Lančycského/ Starofsty Busjkého...]; popis: M. DAŇKOVÁ, *Bratrské tisky* (◀ pozn. 1), s. 60-63.

⁷ Jan BLAHOŠLAV, *Musica*, Ivančice: tiskárna Jednoty bratrské, 1569, *K čtenáři*, f. 3^r: »Poněvadž tohoto našeho věku mnohé věci, kteréž jazykem toliko řeckým neb latinským sepsány a v té řeči jako v tajemnici chovány byly, již na světlo denní vycházejí i obecným nám jazykem českým a ovšem německým: nebudeť se tedy čtenář rozumný diviti a ovšem za zlé míti, že i já nyní tuto zprávu neb, jako staří vůbec byli zvykli říkati, řeholy, zpěvákům náležitě, což ještě nikdy česky psáno nebylo, lidem obecným latinského jazyku neumějícím, to jest Čechům, česky vypsal sem.«

⁸ *Nowy Zákon/ wnowě do Čefftiny přeložený. Léta Páně 1564.* [Ivančice: tiskárna Jednoty bratrské], srov. *Knihopis 17110*; M. DAŇKOVÁ, *Bratrské tisky* (◀ pozn. 1), č. 1, s. 17-20.

⁹ *Nowy Zákon/ wnowě do Čefftiny přeložený. Secunda Editio diligenter recognita Anno 1568.* [Ivančice: tiskárna Jednoty bratrské], srov. *Knihopis 17112*; M. DAŇKOVÁ, *Bratrské tisky* (◀ pozn. 1), č. 2, s. 20-21.

nebo předstupeň k rozsáhlému a významnému, prakticky zaměřenému dílu.

V koncepci a pojetí *Muziky* vychází Blahoslav z tradice, která vznikla na počátku 16. století a souvisela s potřebou latinských humanistických škol ve střední Evropě vést prostřednictvím praktických učebnic své studenty k orientaci v hudbě, ve znalosti způsobu jejího zápisu a v praktické schopnosti ji interpretovat. Práce je z velké většiny kompilační, neboť navazuje na autority (Hermann Finck,¹⁰ Nicolaus Listenius,¹¹ Adrian Petit Coclico,¹² Václav Philomathes,¹³ Andreas Ornithoparchus¹⁴), s jejichž pojetím výkladu hudební teorie v latinském jazyce se Blahoslav seznámil zřejmě již v rámci svého studia ve Wittenbergu. Blahoslavova učebnice je výjimečná nejen v českém prostředí, ale patří mezi jedinečné v celoevropském kontextu, protože je v ní místo univerzální latiny užit jazyk malého národa.¹⁵

¹⁰ Hermann FINCK, *Practica musica*, 1556, reprint (Bologna: Forni editore, 1969) dostupné online sub *Google Books* [rev. 20/04/2016].

¹¹ Nicolaus LISTENIUS, *Musica*, 1551, dostupné online sub *Google Books* [rev. 20/04/2016].

¹² Adrian Petit COCLICO, *Compendium musices*, 1552, dostupné online sub *Europeana Collections* [rev. 20/04/2016].

¹³ Wenceslaus PHILOMATHES, *Musicorum libri quattuor*, 1512, dostupné online sub *Google Books* [rev. 20/04/2016].

¹⁴ Andreas ORNITHOPARCHUS, *Musice active micrologus*, 1517, dostupné online sub *Europeana Collections* [rev. 20/04/2016].

¹⁵ V průběhu 16. století vzniklo neuvěřitelné množství tištěných teoretických pojednání o hudbě. Přehledně o tom pojednává Åke DAVIDSSON, *Bibliographie der musiktheoretischen*

Nedlouho po vytištění této příručky vznikla nejspíše opět v prostředí Jednoty bratrské druhá, podobně kon-

Drucke des 16. Jahrhunderts, Baden-Baden 1962. Naprostá většina z nich byla napsána v latině, protože té stále ještě rozuměl tehdejší svět vzdělanců. Každá velká evropská kultura zároveň začala produkovat i první učebnice v národních jazycích. Prvenství patří němčině, a to zásluhou řady teoretických pojednání Martina Agricoly, který záhy na počátku 16. století využil tisku k šíření svých četných děl. Německá teoretická pojednání o hudbě určená k základní výuce oboru se objevují v průběhu celého století, přičemž si zachovávají z hlediska struktury a obsahu podobné rysy. Určité vyvrcholení takto pojatých učebnic představuje Adam GUMPELZHEIMER svou prací *Compendium musicae Latino-Germanicum*, Augsburg: Johann Ulrich Schönigk, 1595, která byla přetiskována v řadě dalších vydání až do roku 1681, srov. *RISM B/VI*¹, s. 387-388. Gumpelzheimerovo *Compendium* je psáno dvojjazyčně, tedy německy a latinsky, a ve své koncepci vychází z velmi populární a středoevropsky hojně rozšířené latinsky psané učebnice Heinricha FABERA *Compendiolum musicae*, Braunschweig 1548, srov. *RISM B/VI*¹, s. 301. Se změnou výkladového konceptu přichází v Německu až rozsáhlá encyklopedická práce Michaela PRAETORIA *Syntagma musicum*, Wittenberg: Johann Richter, 1615, 1619, srov. *RISM B/VI*², s. 666, která vyšla ve třech svazcích. V prvním díle však užívá ještě latiny. K tématu hudebních učebnic v českých zemích srov. Dagmar ŠTEFANCOVÁ, *Hudební učebnice z 16. století v Českém muzeu hudby*, in: *Musicalia 1-2* (2011), s. 125-131; v anglické verzi *Musical Instruction Books from the Sixteenth Century in the Czech Museum of Music*, tamtéž, s. 132-139. V této souvislosti je pozoruhodné, že Blahoslav při přípravě prvního, olomouckého vydání *Muziky* (1558) zřejmě neznal žádné německé učebnice. V její *Předmluvě* (f. A2^v) totiž píše odlišně od vydání druhého, ivančického z roku 1569 (srov. citaci v pozn. 7): »[...] *nebudet' se tehdy čtenář rozumný diviti a ovšem za zlé míti, že i já nyní tuto zprávu neb, jako vuobec býti zvykli říkati, řeholy, zpěvákuom náležitě, což ještě nikdá*

cipovaná práce, kterou dodnes neznámý autor vydal roku 1561 ve stejné tiskárně jako Blahoslav pod pseudonymem Jan Josquin. V podstatě konkurenční teoretická práce, která se do dnešní doby dochovala v jediném torzovitém exempláři,¹⁶ je rozdělena podobně jako práce

česky a ni ž, pokud ž mi vě domo jest, ně m e c k y (zdůraznil P. D.) *psáno nebylo, lidem obecným latinského jazyku neumějícím, to jest Čechuom, česky vypsál jsem.*»

¹⁶ Praha: Knihovna Národního muzea, sign. 27 F 24, def.: chybí závěr tisku (část osmé kapitoly a celá kapitola devátá a desátá). Srov. *Knihopis* 3630. Transliterace titulu: *Muzyka/ to gest zpráva k zpjwánij naležitá/ wffechněm Zpěwům se včiti žadoftiwým ku požitku/ Odemne Jana Josquina Yazykem Českým w nowě sepsaná a wydaná. ¶Létha: 1561.* [Olomouc: Jan Günther?]. Jméno Jan Josquin je všeobecně považováno za pseudonym skutečného autora. Otakar Hostinský za autora považuje bratrského kněze a spolueditora Šamotulského kancionálu Václava Solína, srov. O. HOSTINSKÝ, *Jan Blahoslav* (◀ pozn. 5), s. 85-99. F. M. Bartoš se domnívá, že autorem je Jan Malíř, syn Matěje Červenky, srov. F. M. BARTOŠ, *Bratrský spisovatel Jan Josquin*, in: *Listy filologické* 79 (1956), s. 239-242. Ivan VÁVRA se ve studii *Autor tzv. Josquinovy Muziky*, in: *Miscellanea musicologica* 11 (1959), s. 33-59, snaží v komplikované argumentaci doložit, že se jedná o utrakvistického kněze Jana Facila Boleoslavského nebo též Byčkovského. Před tím týž autor shrnul tehdejší stav bádání k této otázce, srov. Ivan VÁVRA, *Dnešní stav josquinské otázky*, in: *Listy filologické* 80 (1957), s. 253-257, kde v závěru formuloval svou představu o utrakvistickém původu autora a o literátských bratrstvech jako adresátech spisu. Jasně do otázky autorství nevněsly ani další studie: Ladislav DOLANSKÝ, *Johannes Josquinus a Václav Solín*, in: *Listy filologické* 28 (1901), s. 17-24; Vladimír GREGOR, *Jan Josquin a Václav Solín*, in: *Sborník Studijního a lidov ýchovného ústavu kraje Olomouckého (oddíl B) 1 (1951-1953)*, s. 91-94; Jan MARTÍNEK, *K autorství Josquinovy Musiky*, in: *Listy filologické* 83 (1960),

Jan Josquin, *Muzika*, 1561, titulní strana

Blahoslavova. Ten na tuto skutečnost reagoval tvořivě a svým způsobem i ctižádostivě. Svoji původní práci přepracoval a dopracoval, doplnil ji o další dvě části, které jsou určeny zpěvákům a autorům duchovních písní, a pod obnoveným názvem *Musica, to jest knížka zpěvákům náležitě zprávy v sobě zavírající. Sepsaná jazykem českým k žádosti některých dobrých přátel. A vytištěná nejprve leta Páně 1558. v Holomouci. Nyní znovu pilně skorygovaná a vytištěná. Přidány sou regule a naučení potřebná kantorům i písní skladatelům*¹⁷ ji roku

s. 323-324. Vladimír GREGOR, *O první českou Muziku*, in: *Opus musicum* 5-6 (1969), s. 135-138, obhazuje názor, že Josquin vydal první *Muziku* v češtině dvakrát, v roce 1551 a 1561; vše na začátek opět vrací Thomas SOVÍK, *Muzika 1561. Autorství určeno*, in: Petr MACEK (ed.), *Die Instrumentalmusik (Struktur – Funktion – Ästhetik) / Ethnonationale Wechselbeziehungen in der mitteleuropäischen Musik mit besondere Berücksichtigung der Situation in den böhmischen Ländern* [= *Colloquia musicologica Brunensia* 26 (1991) + 27 (1992)], Brno 1994, s. 287-291; Thomas SOVÍK, *Music Theorists of the Bohemian Reformation: Translation and Critique of the Treatises of Jan Blahoslav and Jan Josquin*, Diss., Ohio State University, 1985. Své anglické překlady (*Jan Blahoslav, Musica, 1558; Jan Josquin, Muzika, 1561*) včetně černobílých faksimile obou tisků publikoval Sovík za přispění Czech Historical Society v roce 1991 (Denton, TX: RonJon Publishing; dnes obtížně dostupné). HOSTINSKÝ, *Jan Blahoslav* (◀ pozn. 5), s. 91, se snažil doložit, že dochovaný exemplář Josquinovy *Muziky* vlastnil a rukopisnými, často velmi nelichotivými margináliemi opatřil sám Jan Blahoslav. Tuto hypotézu zpochybnil L. DOLANSKÝ, *Johannes Josquinus* (viz výše). K Josquinovi nejnověji přináší zajímavé, i když dílčí zjištění D. ŠTEFANCOVÁ, *Hudební učebnice* (◀ pozn. 15), zvl. s. 130-131.

¹⁷ Transliterace titulu: *MVSICA to gest Knjžka Zpěvákům/ náležitě zprávy v sobě zawjrajcý. Sepsaná Jazykem Česfým/ k žá-*

1569 vydal v Ivančicích v tiskárně Jednoty bratrské.¹⁸ V nově koncipované hudebně teoretické práci, která významně pojednává i o hymnologii a přináší rovněž řadu estetických úvah, zhodnotil Blahoslav i zkušenosti, ke kterým došel při redakci nového vydání bratrského tzv. Ivančického kancionálu, který Jednota vydala tiskem v roce 1564 pod názvem *Písně duchovní evangelistské*.¹⁹

Exempláře Blahoslavovy *Muziky* se do dnešní doby dochovaly velice vzácně:²⁰ dlouhou dobu byl znám

došti některých dobrých přátel. A wytifftěná neyprwé/ Leta Páně/ 1558. w Holómaucy. Nynj znowu pilně skorygovaná a wytifftěná. Přidány sau Regule/ a naučenj potřebná Kantorům y Pjfnj fkladatelům. ... Na f. 38^v: Denuo Edita in insula Hortensi [= Ivančice, tiskárna Jednoty bratrské] ANNO MD LX IX [= 1569].

¹⁸ Označení tiskárny a roku vydání je umně skryto v ozdobné viněťě na f. 38^v Blahoslavova tisku. Srov. O. HOSTINSKÝ, *Jan Blahoslav* (◀ pozn. 5), s. 63.

¹⁹ *Knihopis 12862*. Transliterace titulu: *Pjfně Duchownj Ewangelistfké/ opět znowu přehlédnuté/ zprawené a fšromážděné: Y také mnohé wnowě fložené/ z gruntu a základu Pjsem swatých: Kecti a k chwále samého gediného, wěčného Boha/ w Trogicy blahoflawené. Také kupomocy a k službě y ku potěšfenj w prawém křeřřanském náboženřtwj wřřech wěrných/ milugjčých y Národ y yazyk český. Anno Domini 15.64.* [Ivančice: Tiskárna Jednoty bratrské]. K tomu Jan KOUBA, *Vzájemný poměr Kancionálu Šamotulského a Evančického*, in: *Miscellanea musicologica* 1 (1956), s. 25-31. Kouba v této studii jednoznačně dokládá, že Blahoslavův podíl na přípravě nového bratrského kancionálu spočíval především v pečlivé a čtetné redakci hudební složky písní, tedy nápěvů a způsobu jejich tisku. V oblasti textové došlo jen k dílčím změnám. Srov. M. DAŇKOVÁ, *Bratrské tisky* (◀ pozn. 1), č. 11, s. 63-65.

²⁰ Srov. *Knihopis 1161*; dále Petr DANĚK, *Historické tisky vokální polyfonie, rané monodie, hudební teorie a instrumentální*

jediný tisk druhého vydání, který se dodnes nachází ve fondu Národního muzea v Praze²¹ a pochází z knihovny hraběte Kinského, což je patrné z přípisu na předeští.²² Je to velice dobře zachovaný kompletní výtisk, který prošel částečným restaurováním. V současné době je převázán do nové kožené vazby. Tento exemplář se stal předlohou pro pořízení faksimile, které držíte v ruce. Neúplný totožný výtisk, kterému vedle titulní strany chybí i řada dalších stran, je součástí fondu Národní knihovny v Praze.²³ V zahraničí je znám pouze jediný

hudby v českých zemích do roku 1630. Se soupisem tisků z let 1488-1628 uložených v Čechách, Praha 2015, s. 91, 96.

²¹ Praha: Knihovna Národního muzea, sign. 27 F 23. S tímto tiskem pracoval Otakar Hostinský a stal se základem jeho edice. Tisk obsahuje 96 číslovaných listů + 3 listy oprav. V průběhu číslování je několik chyb: listy 21 a 22 jsou chybně označeny dvakrát se opakujícím číslem 22, obdobně dvakrát se vyskytuje číslo 24 při absenci čísla 23. Listy 39 a 40 jsou nečíslované, prázdné. Na listu 41 začínají *Přídavkové*. V exempláři jsou zaneseny přípisky a rukopisné opravy, které pocházejí zřejmě od majitele nebo uživatele. Nelze jednoznačně říci, z jaké jsou doby. Někdy jsou překvapivé, protože doplňují slova nebo opravují Blahoslavovu češtinu, třeba i ve volbě zdánlivě vhodnějších výrazů: např. na f. 48^v je spojení »na hudebních nástrojích« změněno »na muzických nástrojích«. Zajímavé je, že v tomto vydání nebyly při tisku not použity pohyblivé typy, ale tisk z desek, tj. technika dřevořezu.

²² »Kynský mp 1814«. Srov. O. HOSTINSKÝ, *Jan Blahoslav* (← pozn. 5), s. 71.

²³ Praha: Národní knihovna, sign. 54 S 545, def.: chybí listy 1-2, 8, 38-40, 56. V číslování dochovaných listů je chyba: označení 24 se vyskytuje dvakrát po sobě. V současné době je tento exemplář opatřen dřevěnými deskami, které jsou potaženy kůží ozdobenou slepotiskem. Dochovány jsou háčko-

exemplář tohoto druhého vydání. Jako součást konvolutu tisků²⁴ je uložen v Univerzitní knihovně ve Vratislavi. Původně patřil Karlu st. ze Žerotína, ale společně s jeho knihovnou se dostal do vratislavské městské knihovny, která se po druhé světové válce stala součástí tamější knihovny univerzitní.²⁵

Prvé vydání Blahoslavovy *Muziky* z roku 1558 bylo novodobě objeveno, resp. veřejně zpřístupněno až po druhé světové válce.²⁶ I ono je uloženo v Knihovně

vé spony bez přezek. Na obou předsádkách je řada rukopisných přípisů. Výrazné jsou přípisy na přední předsádce. Najdeme tam jméno pravděpodobného držitele tisku («F. F. Hawlowetz») a osobité upozornění (transliterace): »Kdo mu ge ukradne tomu ruka upadne. Kdo muge wezme toho hned kat fetne. Amen.« Původ tohoto tisku je podle sdělení pracovníků Národní knihovny (leden 2016) nejasný.

²⁴ Wrocław: Biblioteka Uniwersytecka, Oddział Starych Druków, původní sign. 8 K 1683, současná sign. 330759. Prvým tiskem tohoto konvolutu je poměrně vzácně dochované vydání odpovědi starších Jednoty bratrské namířené proti tzv. Habrovanským z roku 1533: *Odpověď a zpráva Bratří starších té Jednoty, kterůž z omylu Pikhartství nazývají*, Mladá Boleslav: Jindřich Šturm?, srov. *Knihopis* 6553.

²⁵ Srov. Zdeněk TOBOLKA, *Žerotínská knihovna*, Praha 1926; Tomáš KNOZ – Małgorzata TUROWSKA, *Mezi Rosicemi a Vratislaví. K současnému stavu výzkumu knihovny Karla staršího ze Žerotína ve Vratislavi*, in: Jiří MIKULEC – Miroslav POLÍVKA (eds.), *Per saecula ad tempora nostra. Sborník prací k šedesátým narozeninám prof. Jaroslava Pánka*, 1, Praha 2007, s. 466-475.

²⁶ Praha: Knihovna Národního muzea, sign. 18 F 7, def.; srov. František HORÁK, *Objev prvního vydání Muziky Jana Blahoslavova*, in: *Knihovna* 4 (1950), s. 135; Antonín FRINTA, *O prvním vydání Blahoslavovy »Musiky«*, in: *Časopis Národního muzea*,

Národního muzea v Praze. Je to neúplný exemplář,²⁷ protože podle řazení archových složek (A-D) mu vedle titulního listu a prvních stran chybí minimálně i list před stranou závěrečnou.²⁸ Exemplář pochází z knižní pozůstalosti po církevním radovi, evangelickém knězi, překladateli a historikovi Heřmanu z Tardy (1832-1917),²⁹ velkém obdivovateli Jednoty bratrské, který jej zřejmě získal při svých cestách do Žitavy. Unikát jako součást souboru historických tisků zdědil jeho syn, který ho za druhé světové války deponoval v knihovně Husova domu v Praze.³⁰ V roce 1951 koupilo část tisků po Heřmanu z Tardy Národní muzeum v Praze. Prvé vydání Blahoslavovy *Muziky* však mezi nimi nebylo, protože bylo ze zmíněného souboru odstraněno. Nalezeno bylo opět až v roce 1959, kdy se již definitivně stalo součástí fondu Národního muzea v Praze. Odborně tak bylo reflektováno až po tomto roce, avšak vždy pouze stručnými komentáři. Ještě na počátku sedmdesátých let 20. století část české muzikologické obce často netušila,

oddíl věd společenských 130 (1961), s. 41-42; M. BOHATCOVÁ, *Soupis prací Jana Blahoslava* (◀ pozn. 1), s. 192. Na zadním přídešťovém listu je pozdější přípis »*Gloria in Excelsis | DEO. | Et Honoribus | pax | Bona Woluntatis*« s dole připsaným jménem »*Johan Geisett*«.

²⁷ Začíná až textem: »*J. B. P. k čtenáři.*«

²⁸ Exemplář začíná druhým listem složky A (A ij) a v poslední složce D chybí jeden list.

²⁹ *Srov. Ottův slovník naučný*, 25: *T – Tzschirner*, Praha 1906, s. 93-94. Informace o původu tisku viz A. FRINTA, *O prvním vydání* (◀ pozn. 26), s. 41.

³⁰ F. HORÁK, *Objev prvního vydání* (◀ pozn. 26), s. 135.

IWszak samy tyto zpráwy negsan do
 Katečné ku poznání / kteréhoby Tonu
 který zpěw byl / ale neylépe gest vlastno
 stem okolům způsobům y rozdílnostem
 Tonůw dobře wyrozuměti / a wpamět so
 bě wložiti / potom y tyto zpráwy samy
 přigdan ku paměti / a Ton při způwání
 neb Půsňi snadničce seznán bude.

A giž nechť gest ale dosti na ten čas /
 o věcech k Muzyce náležitých powědy
 no. Ač pak mohlo by gestě potřebně a
 zpěwákuom vžitečně nemálo býti psáno
 buď o ozdobném způwání / buď o náleži
 tém a slusném zpěwuow w Notách neb
 w Textých sformování zč. Ale nyní na
 tomto zawrýno buď. Gestli že tato spro
 stná a krátká Knížka pobožnau wdě
 čnosti přigata a dobře vžiwána bude /
 potom časem giným muož něco wíce
 zpěwákuom / náležitého k tomuto při
 dáno býti / když se toho potřeba spatřij.

M. D. LVIII. 1668.

Wytisštěno w Holomúcy /
 v Jana Gunthera.

*na Jungmannově Slov. IV, 44.
 Musica 47.*

že první vydání vůbec existuje.³¹ V současné době je v dobrém stavu, zrestaurované, v kožené archaizující, nicméně novodobé kožené vazbě. Skutečnost, že bylo součástí většího knihovního celku, potvrzuje i rukopisná poznámka na předním příděšti: »rozvázaný konvolut „Tardy“«. ³² Dochovaný tisk prvního vydání *Muziky* obsahuje řadu rukopisných poznámek, které potvrzují, že vlastník a uživatel měl k dispozici i vydání druhé, podle kterého dělal do prvního vydání dílčí opravy.³³

Toto první vydání bývá v odborné literatuře a soupisech pramenů označováno stejným titulem jako vydání druhé. Je však nutné přiznat, že vzhledem k chybějícímu titulnímu listu nemůžeme s jistotou říci, jak se Blahoslavovo dílo v prvním vydání skutečně jmenovalo. Srovnáme-li obě vydání, pak je patrné, že první obsahovalo pouze úvodní kapitoly o hudební teorii. Druhé vy-

³¹ Srov. Olga SETTARI, *Hymnografická činnost Jana Blahoslava ve světle jeho Muziky a kancionálu*, in: *Jan Blahoslav, předchůdce J. A. Komenského* (◀ pozn. 1), s. 179.

³² Podle A. FRINTY, *O prvním vydání* (◀ pozn. 26), s. 41, bylo první vydání Blahoslavovy *Muziky* posledním tiskem konvolutu, kterému předcházela tisk utrkvistického kněze Jana KAUPILIA, *Modla věku nynějšího*, cca 1620 (srov. *Knihopis* 3858; *Rukověť humanistického básnictví*, 3, Praha 1969, s. 283), a exemplář spisu kutnohorského děkana Václava ŠTEFANA, *Výklad na proroka Micheáše pořádně učiněný*, Praha 1614 (srov. *Knihopis* 15974), dostupné online sub *Google Books* [rev. 20/04/2016]. K osudu tohoto konvolutu srov. též M. BOHATCOVÁ, *Soupis prací Jana Blahoslava* (◀ pozn. 1), s. 191-192.

³³ Patrné je to kupř. podle vpisků v Kapitole druhé (*I. Noty. II. Klíčové. III. Hlasy.*), srov. Jan BLAHOŠLAV, [*Musica*], 1558, ff. A5^v-A6^r.

dání bylo nejen doplněno o rozsáhlé samostatné části nazvané *Přídavkové k Musice* a o tři listy oprav (*Errata*), ale autor zkorigoval i úvodní text, který je převzat z vydání prvního. Z hlediska obsahového se jedná spíše o dílčí změny v úvodu, omezující se na vypuštění některých slov nebo volbu přesnějších formulací. V kapitole V. je přidána pasáž *Regule podle Fincka*, která se zabývá příklady užití pultónů (neboli tzv. *musica ficta*), doplněny jsou některé notové příklady a zásadním způsobem je rozšířena kapitola VIII. *O taktu* a IX. *O znameních*. Zároveň oproti prvnímu vydání jsou v druhém označovány kapitoly svými názvy již od začátku (*O rozdíle zpěváků*). Korekcí však prošla i čeština samotného textu a její ortografie. Blahoslav obojí modernizoval a jazykové stránky své *Muziky* si vážil. Je to patrné z jeho poznámek v rukopisně dochované *Grammatice české*, kde v souvislosti s *Muzikou* píše: »*Také i ta knížka, jenž slove Přídavkové k Muzice, ano i Muzika, zvláště poslednějšího tištění, za to mám, že v sobě dobrou a snad i pěknou češtinu má. O jiných jí podobných mlčím, nechat skutek (kdež jest) pravdu vykládá.*«³⁴

Blahoslavovo chápání výjimečného smyslu a významu hudby pro člověka a společnost nepotvrzuje jen jeho *Muzika*. Významný je i jeho podíl na přípravě dvou bratrských kancionálů (1561, 1564), ale také další práce hymnologické a hymnografické, které se zhodnotily v dobově jedinečném rukopisném rejstříku autorů

³⁴ Mirek ČEJKA – Dušan ŠLOSAR – Jana NECHUTOVÁ (eds.), *Grammatika česká Jana Blahoslava*, Brno 1991, s. 291 [276b].

bratrských písní, který sestavil kolem roku 1561 a nazval *Písní duchovních některých, jichž se ode vsí Jednoty bratrské užívá, rejstřík*. Podařilo se mu v něm určit autorství 527 písní bratrského (tzv. Šamotulského) kancionálu z roku 1561.³⁵ Sám pak byl činný jako tvůrce písní,³⁶ především kontrafakt, a snad poprvé v dějinách využil možnosti notového zápisu k zaznamenání intonace, resp. výslovnosti lidské řeči.³⁷ Stalo se tak v souvislosti s částečně teologickým pojednáním *Vitia concionatorum, to jest vady kazatelův*, které napsal někdy kolem roku 1570.³⁸ Na několika místech v textu užívá notového zápisu a za použití bílé menzurální notace dokládá svá tvrzení o prohřešcích některých kazatelů.³⁹ V roce své náhlé smrti 1571 vydal v Ivančicích notovanou pomůcku k liturgii hlavních svátků církevního roku *Evanjelia aneb Čtení svatá, kteráž slovou Pašije. Řeči některé prorocké a prefací obyčejné*, která obsahovala výběr česky otextovaných gregoriánských me-

³⁵ Srov. J. KOUBA, *Blahoslavův Rejstřík autorů* (◀ pozn. 5). Tento kancionál obsahuje celkem 735 písní.

³⁶ Srov. Eduard KVASNIČKA (ed.), *Duchovní písně Jana Blahoslava po prvé v tento soubor shromážděné a v původním pořádku přetištěné z kancionálu šamotulského, který byl vydán L. P. 1561 péčí Jednoty českých bratří*, Přerov 1934; Jan BLAHO-SLAV, *Pochodně zazřená* (◀ pozn. 1), s. 129-159.

³⁷ Srov. O. HOSTINSKÝ, *Jan Blahoslav* (◀ pozn. 5), s. 76-77.

³⁸ Jan BLAHO-SLAV, *Čtyři menší spisy: O původu a příčinách Jednoty bratrské. Spis o zraku. Filipika proti misomusům. Vitia concionatorum*, ed. Mirek ČEJKA, Brno 2013. *Vady kazatelův* jsou otištěny na s. 137-251.

³⁹ Tamtéž, s. 192, 195.

lodií.⁴⁰ Svě editorské postupy při přípravě bratrských zpěvníků se snažil v roce 1564 vysvětlit v dlouhé rukopisné obhajobě, kterou nazval *Apologia pro editione cantionalis nova*. Nezanedbatelná je i jeho krátká předmluva ke kancionálu z roku 1561, v níž shrnul dějiny bratrského zpěvu.⁴¹

Blahoslavovou *Muzikou* se doposud detailněji zabývali především dva čeští muzikologové: Otakar Hostinský a Vladimír Helfert,⁴² kteří dali i základ její doposud platné interpretaci. První z nich pořídil na konci 19. století přepis druhého vydání *Muziky* z roku 1569, které poznal v knihovně Národního muzea. Vydal ho roku 1896 v transkripci spolu s velice důkladnou studií o autorovi samotném, včetně vymezení jeho podílu na přípravě bratrských kancionálů, přičemž neopomenul zhodnotit i Blahoslavovu vlastní písňovou tvorbu. Svě úvahy doplnil neméně pečlivou analýzou a edicí druhého hudebně teoretického díla v českém jazyce, které bylo vydáno roku 1561 pod jménem Jana Josquina a vzešlo nejspíše také z prostředí Jednoty.

O čtvrt století později vydal Vladimír Helfert druhý důležitý příspěvek k Blahoslavově *Muzice*: ve sborníku, který vyšel k výročí narození Jana Blahoslava

⁴⁰ Zřejmě se jednalo o druhé vydání, přičemž první se nedochovalo. Srov. částečná edice (faksimile): Jan BLAHOSLAV, *Evangelia narození a vzkříšení Páně a seslání Ducha sv. z Pašije 1571* [= Thesaurus impressionum Bohemicarum, 3], sine loco et anno; M. DAŇKOVÁ, *Bratrské tisky* (◀ pozn. 1), s. 83-84.

⁴¹ Srov. tamtéž, s. 88-89.

⁴² Viz pozn. 5.

roku 1923, otiskl obsáhlou studii věnovanou vztahu Jana Blahoslava a Václava Philomatha, který na počátku 16. století napsal a tiskem vydal *Čtyři knihy o hudbě* v latině,⁴³ jimiž se Blahoslav (nepřiznaně) také inspiroval. Další muzikologické práce, které byly doposud k tématu vydány, většinou využívají textu *Muziky* a souvislostí jejího vzniku k argumentaci svých detailnějších témat.⁴⁴

Blahoslavova *Muzika* z roku 1569 je rozdělena do tří svým způsobem samostatných částí. Prvá, která vychází z členění a obsahu původního vydání *Muziky* z ro-

⁴³ Srov. kritickou edici s paralelním českým překladem Philomathova díla: *Wenceslai Philomathis Musicorum libri quattuor / Václav Philomathes: Čtyři knihy o hudbě* [= Clavis monumentorum musicorum Regni Bohemiae, Series B, vol. 2], ed. Martin HORYNA, Praha 2003.

⁴⁴ Srov. kupř. Richard QUOIKA, *Die Musica des Jan Blahoslav 1569*, in: Wilfried BRENNECKE – Willi KAHL – Rudolf STEGLICH (eds.), *Bericht über den Internationalen Musikwissenschaftlichen Kongress, Bamberg 1953, Kassel 1954*, s. 128-131; Olga SETTARI, *Jan Blahoslav jako hudební teoretik a hymnograf*, in: *Z kralické tvrže* 5 (1971), s. 18-28; Jiří FUKAČ, *Blahoslav a hudební proudy jeho doby*, in: *Jan Blahoslav, předchůdce J. A. Komenského* (◀ pozn. 1), s. 161-171; Jiří VYSLOUŽIL, *Jan Blahoslav a česká teorie hudby*, in: tamtéž, s. 172-178; Olga SETTARI, *Hymnografická činnost Jana Blahoslava ve světle jeho Muziky a kancionálu*, in: tamtéž, s. 179-187; Olga SETTARI, *The Theory of Music and Hymnography in the Unitas fratrum in the 16th and 17th Centuries*, in: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské university*, H 25-26 (1990/91), s. 15-23. Srov. také Thomas SOVÍK, *The Theorists of the Bohemian Reformation: Jan Blahoslav a Jan Josquin*, in: *Kosmas* 6 (1987), sv. 2, s. 105-145, a další práce Thomase SOVÍKA (◀ pozn. 16).

ku 1558, představuje v deseti tematických kapitolách jednoduché základy tehdejšího systému hudební teorie. Druhá část, která je datována samostatnou předmluvou únorovými kalendami roku 1560, je pod názvem *Zprávy některé potřebné těm, kdož chtějí dobře zpívat* určena zpěvákům a v mnoha ohledech reflektuje stav tehdejší provozovací praxe, a to především v Jednotě bratrské. Třetí část je určena tvůrcům písní, což je patrné z nadpisu *Naučení potřebná těm, kteříž písně skládati chtějí*. Text se zabývá zejména poetikou, protože adresáty jsou myšleni především autoři písňových textů. A na posledních šesti stranách *Muziky* jsou otištěna *Errata nebo omýlení, kteráž se nahodila* (myšleno při tisku předchozích částí *Muziky*).

Otázkou je, pro koho byla Blahoslavova *Muzika* určena a jaký měla vliv kupříkladu na vývoj a ustálení české hudební terminologie. Obecně na prvou část této otázky odpovídá sám autor v úvodu svého pojednání: je věnována Čechům, kteří neumějí latinsky. Nicméně v praxi se zřejmě *Muzika* omezila především na česky hovořící členy a sympatizanty Jednoty bratrské a zejména na uživatele, interprety a tvůrce jednohlavých duchovních písní. A šířila se nejspíše jako příručka k bratrským kancionálům. Není znám jednoznačný doklad, že by se *Muzika* vyskytovala mezi příslušníky jiných konfesí v předbělohorských Čechách nebo že by se stala součástí tehdejšího hudebního života, případně školní výuky, s možnou výjimkou bratrských škol (především ivančické a kralické), kde se jako učebnice užívat přece jen mohla.

Blahoslavovou (a také Josquinovou) hudební terminologií (nebo spíše názvoslovím) se zabýval již Otakar Hostinský a po něm i Jiří Fukač.⁴⁵ Prvý přinesl přehledný soupis užitých českých a latinských termínů, které se v obou dílech vyskytují. Druhý pak správně pochopil, že Blahoslavova čeština a užitá pojmy spíš komentují cizojazyčnou, tedy latinskou dobovou hudební terminologii. A vzhledem k obsahu celého spisu se v celém pojednání téměř nedostane na nejdůležitější oblast tehdejší hudby, tedy na hudbu figurální neboli polyfonní. Blahoslavův text tedy spíše odráží dobový stav hovorového jazyka, než aby se snažil vytvořit jakýkoliv jazykový český terminologický systém.⁴⁶

Nicméně alespoň jedna část Blahoslavovy *Muziky* přešla i do běžné hudební praxe tehdejší většinové české společnosti, resp. s ní byla velice úzce spjata.⁴⁷ Týká se to závěru prvního přídavku k *Muzice*, nazvaného *Regule zpěvákům do kuru*.⁴⁸ Blahoslav v něm shrnuje dvanáct zásad, které by měli zpěváci a kantor dodržovat při provozování zpěvu. Jsou to zásady, které vycházejí z běžné dobové interpretační praxe a které

⁴⁵ O. HOSTINSKÝ, *Jan Blahoslav* (◀ pozn. 5), zvl. s. 123-126; J. FUKAČ, *Blahoslav a hudební proudy* (◀ pozn. 44), zvl. s. 165-166.

⁴⁶ Srov. tamtéž, s. 166.

⁴⁷ Spíše pro doplnění zde připomínáme osobitý vztah Leoše Janáčka k Blahoslavovi a jeho *Muzice*, který zmiňuje J. VY-SLOUŽIL, *Jan Blahoslav a česká teorie hudby* (◀ pozn. 44), zvl. s. 175-176.

⁴⁸ Jan BLAHOSLAV, *Musica*, 1569, ff. 69^r-70^r; O. HOSTINSKÝ, *Jan Blahoslav* (◀ pozn. 5), s. 46-47.

se snaží upozornit na možné problémy a nešvary, které se v ní vyskytují. Martin Horyna, který připravil edici a překlad jedné z předloh Blahoslavovy *Muziky*, Philomathových *Čtyř knih o hudbě*,⁴⁹ správně upozorňuje, že pro českou hudební teorii 15. a 16. století je typické, že se alespoň okrajově zabývá i otázkami reprodukční praxe, což neplatí pro hudebně teoretická díla nečeského původu.⁵⁰ V prostředí českých literárských utrakvistických bratrstev konce 16. století se vyskytoval rovněž soubor takových zásad, který se zjevně šířil opisy. Nazýval se *Napomenutí literárské těm, kteří dobře zpívají neumějí* a oproti Blahoslavovým *Regulím* se jedná o veršovaný text, stručnější a psaný téměř až humorně, s užitím mnoha jadrných výrazů.⁵¹ Srovnáme-li však oba texty, pak zjistíme, že buď vycházely oba ze stejné předlohy, kterou dnes neznáme, nebo *Regule* Blahoslavovy, které jsou starší než *Napomenutí*, byly základem pro literárské veršování.⁵²

⁴⁹ M. HORYNA (ed.): *Wenceslai Philomathis Musicorum libri quattuor* (◀ pozn. 43).

⁵⁰ Srov. předmluvu tamtéž, zvl. s. xv.

⁵¹ Jeho edici (*Napomenutí literárské těm, kteří dobře zpívají neumějí*, vydané z hlavního města Prahy z kůru Tejnského) připravil Petr DANĚK, *Literárské bratrstvo v Jaroměři v době předbělohorské*, in: *Muzikologické dialogy 1984*, Hradec Králové 1986, s. 238-239; srov. Václav EXNER, *Literárský konvent v Jaroměři*, in: *Ročenka Městského muzea v Jaroměři 6* (1935), s. 7-10; Jan FÄHNRIK, *Zápis v kancionálu Steyerově vydaném v Novém městě pražském L. P. 1683...*, in: *Cyrill 38* (1912), s. 47.

⁵² Oba texty se na mnoha místech obsahově i stylisticky podobají (při srovnání je na prvním místě uveden text Blaho-

Blahoslavova práce je v každém případě jedinečná, historicky výjimečná a dodnes hudebně vzdělanému čtenáři většinou srozumitelná. Je dokladem systematickosti a šíře vzdělání svého autora a zároveň i příkladem kulturní vyspělosti Jednoty bratrské. Je to text, který si i po staletích zaslouží naši pozornost, ačkoliv i sám Blahoslav, zcela v duchu humanistické sebezpytné rétoriky, si byl vědom i nedostatků svého díla, jak píše v závěru prvního přídavku k *Muzice*: *»Já, co sem mohl, na ten čas z hodných příčin dobrým umyslem učinil sem, chtěl-li by mi se kdo třebaš i posmáti, vše to od něho snesu, takovým duchem jako onen svatý král David od své vlastní manželky, když se jeho vesselému s husličkami před archou Boží na odivu i dcer Izrahelských plésání posmívala. Tiť, kteříž této mé maličké práce v čem užití budou moci, za zlé mi bezpochyby míti nebudou, a jiní pobožní, byť pak toho ničímž požití nemohli, pro dobrý umysl vše v dobré obrátí, rozmnožení chvály Boží a oslavování pravdy, kudykoli věrně a upřímě žádostivi jsouce.*

Vale, pie lector.«⁵³

slavův a po lomítku *Napomenutí*): *»na kantora péči mějte« / »na kantora svého nejvíc pozor dej«; »a nejvíc na třetí sylabě neb notě vezmouc zpívati« / »za ním v třetí sylabě počna zpívej«; »po kantoru, kterýž začíná, finálu nevydržujte« / »necht' finálu kantor vždy vydrží sám«; »ke cti a chvále Boží i k vzdělání bližních užíval.« / »zpíváním Boha chváliti a bližním svým ku vzdělání posloužiti.«*

⁵³ Jan BLAHOVLAV, *Musica*, 1569, f. 44^{r-v}.

Jan Blahoslav's *Musica* (1569): The Oldest Completely Preserved Music Theory Textbook in the Czech Language

Petr DANĚK

*Dedicated to Jan Kouba
for his 85th birthday*

Jan Blahoslav (1523, Prostějov – 1571, Moravský Krumlov) was indisputably one of the extraordinary figures of sixteenth-century Bohemian humanism. This educated and ambitious bishop in the Unity of the Brethren was more of a linguist and hymnographer than a theologian, and throughout his lifetime, he strove to perfect and advance the Czech language.¹ He came from

¹ A comprehensive examination of Blahoslav's life and works is presented in: Josef JANÁČEK, *Jan Blahoslav. Studie s ukázkami z díla* (Praha, 1969); *Sborník Blahoslavův (1523-1923). K čtyřstému výročí jeho narozenin*, ed. by Václav NOVOTNÝ and Rudolf URBÁNEK (Přerov, 1923); *Jan Blahoslav, předchůdce J. A. Komenského 1571-1971. Sborník studií k čtyřstému výročí úmrtí Jana Blahoslava*, ed. by Svatopluk BINKA and Pavel FLOSS (Uherský Brod, s. a. [1973]). There is an edition of Blahoslav's autobiography and other excerpts from his works: Jan BLAHOŠLAV, *Pochodně zazžená. Výbor z díla*, ed. by Pavel VÁŠA (Praha, 1949), pp. 198-199; for a major study on the life and work of Jan Blahoslav, cf. Mirjam DAŇKOVÁ, *Bratrské tisky*

the environment of a small town in Moravia, and he received his education in connection with his vocation, which was determined for him by his reformed church. He first attended Brethren schools in Bohemia and Moravia (Prostějov, Přerov), then later he made study visits to religiously affiliated schools abroad (Goldberg, Wittenberg, Königsberg, Basel), where he encountered humanism and the Reformation. He dedicated his entire life and work to the Unity of the Brethren, which was struggling for its existence throughout the sixteenth century and was viewed as sect by the majority of society.² He was a man of letters and a scholar

ivančické a kralické (Praha, 1951) and Mirjam BOHATCOVÁ, 'Soupis prací Jana Blahoslava', in: *Jan Blahoslav, předchůdce J. A. Komenského* (see above), pp. 188-204. For the latest information concerning Blahoslav's translation of the *New Testament* in particular, cf. Jiří JUST, *Biblický humanismus Jana Blahoslava* (Ph.D. diss., Protestant Theological Faculty, Charles University, Prague, 2007) (for Blahoslav's biography and studies abroad, see pp. 27-53). The same author has also created an extensive bibliography titled *Bibliografie k dějinám Jednoty bratrské*, which can be accessed at: http://web.etf.cuni.cz/ETFKCD-32-version1-lit_jb.pdf. Cf. also Robert DITTMANN and Jiří JUST, *Biblical Humanism in Bohemia and Moravia in the 16th Century* [= *Europa Humanistica: Bohemia and Moravia (BOH 3)*], chapter 6 (Turnhout: Brepols, 2016, forthcoming).

² There is no known official or definitively attested portrait of Jan Blahoslav, but there is a hypothesis that he is depicted on the title pages of the *Szamotuły Cantional* (1561) and the *Ivančice Cantional* (1564); he took part in preparing and realizing both songbooks. Concerning this, cf. Vlasta FIALOVÁ, 'Skutečná podoba Jana Blahoslava?', *Kostnické jiskry* 48 (1963), no. 13, p. 4. For detailed pictorial documentation, cf. Vlasta

in the spirit of the ideals of universal education of his time. Besides the practical activities that were connected with his routine daily work for the Unity of the Brethren, he was constantly writing texts, in which he contemplated various relevant current topics and attempted to inform his readers, mainly from the Unity of the Brethren, about various aspects of the seven liberal arts. A component of his activity as a writer was the compiling of works by other authors, something that the humanists of the period recognized as a usual procedure for the creating of texts. Although he knew Latin,³ with few exceptions, he wrote all of his texts in Czech in accordance with needs of the Unity of the Brethren.⁴ His works, which were disseminated mainly in copies, moved in a particular direction throughout his lifetime. From brief reflections, discourses, moralizing commentaries, and religious pedagogy texts, he proceeded to more extensive works concerning impor-

FIALOVÁ, *Zachariáš Solín, tiskař Kralické bible* (Brno, 1968), esp. pp. 21-25. Concerning this, also cf. M. DAŇKOVÁ, *Bratrské tisky* (↵ note 1), p. 64. Although manuscripts and manuscript marginalia written by Blahoslav have been preserved, we do not know exactly what his signature looked like. We know of only the woodcut version of his signature beneath the foreword to the second edition of his translation of the *New Testament* (*Nový zákon vnově z jazyku řeckého do češtiny přeložený*), published in 1568; cf. *Knihopis* 17112.

³ Concerning his knowledge of Latin, Greek, and Hebrew, cf. J. JUST, *Biblický humanismus* (↵ note 1), esp. pp. 50-53.

⁴ See M. BOHATCOVÁ, 'Soupis prací Jana Blahoslava' (↵ note 1).

tant aspects of life of the society of his day, the Unity of the Brethren, and then current learning. His crowning achievement was his translation of the *New Testament* into Czech. One of the important areas of education to which he long devoted his attention was music.⁵

In 1555, the council of elders of the Unity of the Brethren gave Jan Blahoslav the task of editorial supervision of a new Brethren cantional. It was probably in connection with the preparation of this *Szamotuły*

⁵ Concerning primarily his musical activities, cf. Otakar HOS-TINSKÝ, *Jan Blahoslav a Jan Josquin. Příspěvek k dějinám české hudby a theorie umění XVI. věku. S novými otisky obou Muzik: Blahoslavovy (1569) a Josquinovy (1561)*, Praha 1896 [= Rozpravy České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze, annual vol. 5, class 1, no. 1]; Vladimír HELFERT, 'Muzika Blahoslavova a Philomatova', in: *Sborník Blahoslavův* (◀ note 1), pp. 121-151; Jan KOUBA, 'Blahoslavův Rejstřík autorů českobratrských písní a jeho pozdější zpracování. Edice a komentář', *Miscellanea musicologica* 17 (1962), pp. 3-168; Jan KOUBA, s. v. 'Blahoslav, Jan', in: *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*, 15, Kassel ¹1973, cols. 826-828, cf. *Die Musik in Geschichte und Gegenwart, Personenteil*, 3, Kassel ²2000, cols. 23-25; John CLAPHAM, s. v. 'Blahoslav, Jan', in: *Grove Music Online* [rev. 18/01/2016]. Excerpts from Blahoslav's *Musica* in: Jan BLAHOSLAV, *Pochodně zazřená* (◀ note 1), pp. 85-159, and also Jan Blahoslav, *Grammatika česká*, ed. by Ignác HRADIL and Josef JIREČEK (Wien, 1857). Blahoslav's *Musica* also became the subject of a number of ahistorical ideological interpretations often related to pedagogical topics; cf. e.g. Adolf CMÍRAL, 'Blahoslav a Komenský o hudební výchově', *Hudební výchova* 3 (1955), pp. 21-22, or Jiří ŠTRAUS, 'Blahoslavova »Muzika« a její pedagogický význam', in: *Moravské bratrské školství a jeho protějšky v 16.-18. století* (Přerov, 1974), pp. 14-17.

Cantional, which was published in 1561 under the title *Písně chval božských* (Chants in Praise of God)⁶ and was intended for the choirs of the Unity of the Brethren, that Blahoslav also wrote a work on music theory titled *Musica* (Music), which was published in 1558 in Olomouc at the printing shop of Jan Günther. This was the first attempt in the Czech language to describe the period system of music theory: "Because in our time there are many things that were written in Greek or Latin and had formerly been guarded like a secret in those languages, but that are now coming to light in our common Czech language and, of course, in German, the enlightened reader will not be surprised and angry with me for having now used the Czech language to write this information, which our elders would have customarily called rules for singers, which have never before been written in Czech for ordinary people who do not know

⁶ *Knihopis* 12860. Transliteration of the title: *Písně Chval Božských. Písně Duchownj Ewangeliftské/ Opět znowu přehlédnuté/ zprawené, a shromážděné: Y také mnohé w Nowě složené/ z gruntu a zakladu Písem Swatých. Kecti a k chwale jamého gediného wěčného Boha/ w Trogicy blahoslawené. Take kupomocy a k službě y kupotěssenj w prawém Křestánském Naboženstwj wšfech Wěrných/ mil'ugjcých y Národ y Jazyk Český. Léta Páně 1561. [Léta od Narozenj Syna Božjho Tifycyho Pětisteho Sfedefáteho Prwnjho: Dne Sedmého Měšýce Čerwna: Wytiffstěn a dokonán gest tento Kancyonál/ od Alexandra Augezdecškeho/ swelikau pilnostj, y s nákladem: w Sfamotulách na Zámku geho Milofti Pána/ Pana Lukáffe Hraběte z Gorky/ Weywody Lančycského/ Starofy Buského...]; described by: M. DAŇKOVÁ, *Bratrské tisky* (← note 1), pp. 60-63.*

Latin, i.e. for Czechs."⁷ The work is a brief, well organized discussion of basic terms used in connection with music education and actual practice. Blahoslav was a person who worked and thought systematically. One must therefore understand Blahoslav's *Musica* in the context of preparing and editing the Brethren cantionals in the same way that one understands his work on the treatise *Grammatika česká* (Czech Grammar, completed in 1571) in connection with his translation of the *New Testament* (printed in 1564⁸ and 1568⁹). In other words, *Musica* should be viewed as a theoretical supplement or precursor to an extensive, significant, practically oriented work.

Blahoslav bases the conception and approach of *Musica* on the tradition that was emerging at the be-

⁷ Jan BLAHOSLAV, *Musica* (Ivančice: Unity of the Brethren, 1569), *K čtenáři* [To the Reader], f. 3^r: "Poněvadž tohoto našeho věku mnohé věci, kteréž jazykem toliko řeckým neb latinským sepsány a v té řeči jako v tajemnici chovány byly, již na světlo denní vycházejí i obecným nám jazykem českým a ovšem německým: nebudeť se tedy čtenář rozumný diviti a ovšem za zlé míti, že i já nyní tuto zprávu neb, jako staří vůbec byli zvykli říkati, řeholy, zpěvákům náležité, což ještě nikdy česky psáno nebylo, lidem obecným latinského jazyku neumějícím, to jest Čechům, česky vypsals sem."

⁸ *Nowy Zákon/ wnowě do Čěstiny přeložený. Léta Páně 1564.* [Ivančice: Unity of the Brethren], cf. *Knihopis* 17110; M. DAŇKOVÁ, *Bratrské tisky* (↵ note 1), no. 1, pp. 17-20.

⁹ *Nowy Zákon/ wnowě do Čěstiny přeložený. Secunda Editio diligenter recognita Anno 1568.* [Ivančice: Unity of the Brethren], cf. *Knihopis* 17112; M. DAŇKOVÁ, *Bratrské tisky* (↵ note 1), no. 2, pp. 20-21.

ginning of the sixteenth century and was related to the needs of humanistic Latin schools in central Europe for practical textbooks in order to lead students to an orientation in music, knowledge of musical notation, and practical ability to perform music. The work is for the most part a compilation that ties in with the teaching of authorities on music (Hermann Finck,¹⁰ Nicolaus Listenius,¹¹ Adrian Petit Coclico,¹² Wenceslaus Philomathes,¹³ and Andreas Ornithoparchus¹⁴); Blahoslav had seemingly already familiarized himself with their conception of music theory in Latin as a student in Wittenberg. Blahoslav's textbook is exceptional not only in the Czech-speaking milieu; it is unique even in a Europe-wide context, because it uses the language of a small nation instead of Latin, the universal language.¹⁵

¹⁰ Hermann FINCK, *Practica musica*, 1556, reprint (Bologna: Forni editore, 1969) accessible online sub *Google Books* [rev. 20/04/2016].

¹¹ Nicolaus LISTENIUS, *Musica*, 1551, accessible online sub *Google Books* [rev. 20/04/2016].

¹³ Adrian Petit COCLICO, *Compendium musices*, 1552, accessible online sub *Europeana Collections* [rev. 20/04/2016].

¹⁴ Wenceslaus PHILOMATHES, *Musicorum libri quattuor*, 1512, accessible online sub *Google Books* [rev. 20/04/2016].

¹⁵ Andreas ORNITHOPARCHUS, *Musice active micrologus*, 1517, accessible online sub *Europeana Collections* [rev. 20/04/2016].

¹⁵ The 16th century saw the printing of an incredible quantity of theoretical treatises on music. For an overview on this subject, cf. Åke DAVIDSSON, *Bibliographie der musiktheoretischen Drucke des 16. Jahrhunderts* (Baden-Baden, 1962). The vast majority of these treatises were written in Latin, because

Not long after the printing of this manual, a second, similarly conceived work appeared, again prob-

that was the language still understood in the world of the educated at the time. At the same time, all large European cultures began to produce their own first textbooks in the languages of their countries. The first was in German, thanks to the series of theoretical treatises by Martin Agricola, who used printing at the beginning of the 16th century for the dissemination of his copious works. German theoretical treatises on music intended for elementary education in the field appear throughout the century, but they maintain similar features with respect to structure and content. Something of a culmination of the textbooks conceived in this manner is represented by Adam GUMPELZHEIMER: *Compendium musicae Latino-Germanicum* (Augsburg: Johann Ulrich Schönigk, 1595), which was reprinted in a series of later editions until 1681; cf. *RISM B/VI*¹, pp. 387-388. Gumpelzheimer's *Compendium* is bilingual (German and Latin), and it is conceptually based on a very popular Latin textbook that was in widespread use in central Europe: Heinrich FABER, *Compendiolum musicae* (Braunschweig, 1548); cf. *RISM B/VI*¹, p. 301. A change to the conception of interpretation first arrived in Germany with the extensive, encyclopedic work by Michael PRAETORIUS, *Synagma musicum* (Wittenberg: Johann Richter, 1615, 1619); cf. *RISM B/VI*², p. 666, which was issued in three volumes. The first volume, however, was still in Latin. For an important study on the topic of music textbooks in the Bohemian Lands, cf. Dagmar ŠTEFANCOVÁ, 'Hudební učebnice z 16. století v Českém muzeu hudby', *Musicalia* 1-2 (2011), pp. 125-131; English version: 'Musical Instruction Books from the Sixteenth Century in the Czech Museum of Music', *ibid.*, pp. 132-139. In this context, it is noteworthy that when preparing the first edition of *Musica* in Olomouc in 1558, Blahoslav apparently had no knowledge of any German textbooks. In its *Foreword* (f. A2^r) he writes something slightly different from what appears in the second edition from Ivančice dated 1569 (cf. the quote in

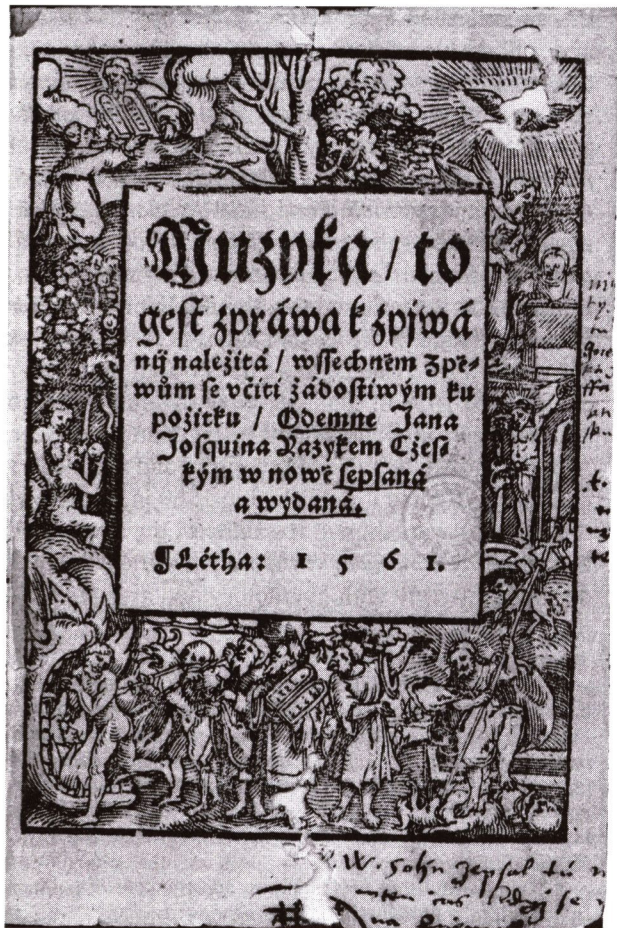
ably in the milieu of the Unity of the Brethren. It was published in 1561 by a still unknown author using the pseudonym Jan Josquin at the same print shop that produced Blahoslav's *Musica*. Basically a competing theoretical treatise, it has been preserved down to the present only in a single torso of a specimen.¹⁶

note 7): "[...] *the enlightened reader will not be surprised and angry with me for having now used the Czech language to write this information, which our elders would have customarily called rules for singers, which have never before been written in Czech or, as far as I know, in German* [»aniž, pokudž mi vědomo jest, německy«, emphasis by P. D.] *for ordinary people who do not know Latin, i.e. for Czechs.*"

¹⁶ Prague: Library of the National Museum, shelf mark 27 F 24, def.: the end of the printing is missing (part of the eighth chapter and all of the ninth and tenth). Cf. *Knihopis* 3630. Transliteration of the title page: *Muzyka/ to gest zpráva k zpjwánij naležitá/ wffechněm Zpěwům se včiti žádoftiwým ku požitku/ Odemne Jana Jofquina Yazykem Cžefským w nowě sepsaná a wydaná. ¶Létha: 1561. [Olomouc: Jan Günther?]. The name Jan Josquin is generally regarded as a pseudonym for the actual author. Otakar Hostinský believes the author was the Brethren priest Václav Solín, who was the coeditor of the *Szamotuly Cantional*; cf. O. HOSTINSKÝ, *Jan Blahoslav* (↪ note 5), pp. 85-99. F. M. Bartoš believes the author to have been Jan Malíř, the son of Matěj Červenka, cf. F. M. BARTOŠ, 'Bratrský spisovatel Jan Josquin', *Listy filologické* 79 (1956), pp. 239-242. Ivan VÁVRA, 'Autor tzv. Josquinovy Muziky', *Miscellanea musicologica* 11 (1959), pp. 33-59, uses a complicated argument to attempt to prove that the author was the Utraquist priest Jan Facilis Boleslavský, also known as Byčkovský. Beforehand, the same author had summarized the status of research at the time in this question; cf. Ivan VÁVRA, 'Dnešní stav josquinské otázky', *Listy filologické* 80 (1957), pp. 253-257, at the end of which he formulated his ideas about the Utraquist origins of the author*

The work is divided into sections in a manner similar to Blahoslav's treatise. Blahoslav reacted creatively to

and about the literary confraternities as the addressees of the treatise. Other studies have also failed to clarify the question of authorship: Ladislav DOLANSKÝ, 'Johannes Josquinus a Václav Solín', *Listy filologické* 28 (1901), pp. 17-24; Vladimír GREGOR, 'Jan Josquin a Václav Solín', *Sborník Studijního a lidovýchového ústavu kraje Olomouckého (oddíl B)* 1 (1951-1953), pp. 91-94; Jan MARTÍNEK, 'K autorství Josquinovy Musiky', *Listy filologické* 83 (1960), pp. 323-324. In a study by Vladimír GREGOR, 'O první českou Muziku', *Opus musicum* 5-6 (1969), pp. 135-138, the author defends his opinion that Josquin published the first *Muzika* in Czech twice, in 1551 and 1561; everything gets sent back to the beginning by Thomas SOVÍK, 'Muzika 1561. Autorství určeno', in: *Die Instrumentalmusik (Struktur - Funktion - Ästhetik) / Ethnonationale Wechselbeziehungen in der mitteleuropäischen Musik mit besondere Berücksichtigung der Situation in den böhmischen Ländern [= Colloquia musicologica Brunensia* 26 (1991) + 27 (1992)], ed. by Petr MACEK (Brno 1994), pp. 287-291; Thomas SOVÍK, *Music Theorists of the Bohemian Reformation: Translation and Critique of the Treatises of Jan Blahoslav and Jan Josquin* (Diss., Ohio State University, 1985). Sovík published his English translations (*Jan Blahoslav, Musica, 1558; Jan Josquin, Muzika, 1561*) including black-and-white facsimiles of the two printed works in 1991 with the support of the Czech Historical Society (Denton, TX: RonJon Publishing; today, this edition is difficult to obtain). O. HOSTINSKÝ, *Jan Blahoslav* (↵ note 5), p. 91, tried to document that Jan Blahoslav himself owned the preserved specimen of Josquin's *Muzika* and put handwritten marginalia in it that are very often unflattering. This hypothesis has been called into question by L. DOLANSKÝ, 'Johannes Josquinus' (see above). For the latest interesting if incomplete findings about Josquin, see D. ŠTEFANCOVÁ, 'Musical Instruction Books' (↵ note 15), esp. pp. 138-139.

Jan Josquin: *Muzika* (Music), 1561, title page

this situation, even ambitiously in a sense. He revised and refined his original work, adding two more sections intended for singers and composers of sacred songs, and with its new title: *Musica, to jest knížka zpěvákům náležitě zprávy v sobě zavírající. Sepsaná jazykem českým k žádosti některých dobrých přátel. A vytištěná nejprvé leta Páně 1558. v Holomouci. Nyní znovu pilně skorygovaná a vytištěná. Přidány sou regule a naučení potřebná kantorům i písni skladatelům* (Music, i.e. A Book Containing Helpful Information for Singers. Written in the Czech Language at the Request of Certain Good Friends. And First Printed in the Year of Our Lord 1558 in Olomouc. Now Carefully Revised and Newly Printed. Rules and Instruction Have Been Added That Are Required for Cantors and Composers of Chant).¹⁷ He had it published in 1569 in Ivančice at the printer's workshop of the Unity of the Brethren.¹⁸ In this newly conceived work on music theory, which deals significantly with hymnology and also presents

¹⁷ Transliteration of the title page: *MVSICA to gest Knjzka Zpěvákům/ náležitě zprávy w sobě zawjrajcý. Sepsaná Jazykem Českým/ k žádosti některých dobrých přátel. A wytiffštěná neyprwé/ Leta Páně/ 1558. w Holomaucy. Nynj znowu pilně skorygovaná a wytiffštěná. Přidány sau Regule/ a naučenj potřebná Kantorům y Pjfnj skladataelům. ... On f. 38^v: Denuo Edita in insula Hortensi [= Ivančice, Unity of the Brethren] ANNO MD LX IX [= 1569].*

¹⁸ The identification of the printer and the year of publication is skillfully hidden in a decorative vignette on f. 38^v of Blahoslav's printing. Cf. O. HOSTINSKÝ, *Jan Blahoslav* (↵ note 5), p. 63.

a number of thoughts on aesthetics, Blahoslav also put to good use the experience he had gained while editing a new edition for the Brethren known as the *Ivančice Cantional*, which the Unity of the Brethren published in print in 1564 under the title *Písně duchovní evangelistické* (Sacred Evangelical Chants).¹⁹

Specimens of Blahoslav's *Musica* that have been preserved until the present are very rare.²⁰ For a long time, there was only one known printed specimen of the second edition, which is now contained in the collection of the National Museum in Prague²¹ and came

¹⁹ *Knihopis* 12862. Transliteration of the title page: *Písně Duchownj Ewangeliſtſké/ opět znouu přehlédnuté/ zprawené a ſhromážděné: Y také mnohé wnowě ſložené/ z ěruntu a zákładu Píjem ſwatých: Kecti a k chwále ſamého gediného, wěčného Boha/ w Trogicy blaĥoſlawené. Také kupomocy a k ſlužbě y ku potěſſenj w prawém křeſtánském náboženſtwj wſſech wěrných/ milugjcých y Národ y yazyk český. Anno Domini 15.64.* [Ivančice: Unity of the Brethren]; Jan KOUBA, 'Vzájemný poměr Kancionálu ſamotulského a Ewančického', *Miscellanea musicologica* 1 (1956), pp. 25-31. In this study, Kouba clearly documents that Blahoslav's part in preparation of the new cantional for the Brethren consisted mainly of numerous careful editorial changes to the musical component of the chants, i.e. the melodies and the manner of their printing. Only a few changes were made to the texts. Cf. M. DAŇKOVÁ, *Bratrské tisky* (↵ note 1), no. 11, pp. 63-65.

²⁰ Cf. *Knihopis* 1161; also Petr DANĚK, *Historické tisky vokální polyfonie, rané monodie, hudební teorie a instrumentální hudby v českých zemích do roku 1630. Se soupisem tisků z let 1488-1628 uložených v Čechách* (Praha, 2015), pp. 91, 96.

²¹ Prague: Library of the National Museum, shelf mark 27 F 23. Otakar Hostinský worked with this printing, and it

from the library of Count Kinský, as can be seen from an inscription on the flyleaf.²² It is a very well preserved, complete printed specimen that has undergone partial restoration. It is now rebound in a new leather cover. That specimen was used as the basis for the making of the facsimile that you are now holding. An incomplete specimen of the same printing, which is missing several pages including the title page, is a part of the collection of the National Library in Prague.²³ There is only

became the basis of his edition. The printing contains 96 numbered folios + 3 folios with corrections. In the course of the numbering, there are a few errors: folios 21 and 22 are incorrectly marked twice with the number 22, and the number 24 likewise appears twice while number 23 is left out. The folios 39 and 40 are not numbered and are blank. The *Supplements* begin on folio 41. The specimen contains inscriptions and handwritten corrections that apparently originated with the owner or user. These inscriptions cannot be unambiguously dated. Sometimes they are surprising, because they add words or correct Blahoslav's Czech, sometimes even with the choice of supposedly more appropriate expressions: e.g. on f. 48^v the phrase "*na hudebních nástrojích*" is changed to "*na muzických nástrojích*" (in either case, this means "on musical instruments"). It is interesting that for this edition, moveable type was not used for the printing of the music. Instead, blocks were used for printing, i.e. the woodcut printing technique.

²² "Kynský mp 1814". Cf. O. HOSTINSKÝ, *Jan Blahoslav* (↵ note 5), p. 71.

²³ Prague: National Library, shelf mark 54 S 545, def.: folios nos. 1-2, 8, 38-40, and 56 are missing. There is an error in the numbering of the preserved folios: the number 24 appears on two consecutive pages. This specimen is now contained between wooden boards that are covered with leather decorated with blind embossing. The hook clasps have been preserved

one known specimen of this second edition abroad. As part of a bundled collection of printings,²⁴ it is kept at the Wrocław University Library. It originally belonged to Karl the Elder of Žerotín, but together with his library, it came to the Wrocław Municipal Library, which became a part of the local university library after the Second World War.²⁵

The first edition of Blahoslav's *Musica* from the year 1558 was not rediscovered in the modern era or made

without the buckles. There are a number of manuscript inscriptions on both flyleaves. The inscriptions on the front flyleaf are striking. We find there the name of the probable owner of the printing ("F. F. Hawlowetz") and a peculiar warning. [Transliteration: "Kdo mu ge ukradne tomu ruka upadne. Kdo muge wezme toho hned kat fetne. Amen." – Translation: "May the hand fall off from the one who steals it. May the executioner strike down the one who takes it. Amen."] According to information from workers at the National Library (January 2016), the origin of this printing is unclear.

²⁴ Wrocław: University Library, Old Prints Department, original shelf mark: 8 K 1683, present shelf mark: 330759. The first printing in this bundled collection is a relatively rare preserved edition of the responses of the elders of the Unity of the Brethren directed against the "Habrovany Brethren" from 1533: *Odpověď a zpráva Bratří starších té Jednoty, kterouž z omylu Pikhartství nazývají* (Mladá Boleslav: Jindřich Šturm?), cf. *Knihopis* 6553.

²⁵ Cf. Zdeněk TOBOLKA, *Žerotínská knihovna* (Praha, 1926); Tomáš KNOZ and Małgorzata TUROWSKA, 'Mezi Rosicemi a Vratislaví. K současnému stavu výzkumu knihovny Karla staršího ze Žerotína ve Vratislavi', in: *Per saecula ad tempora nostra. Sborník prací k šedesátým narozeninám prof. Jaroslava Pánka*, 1, ed. by Jiří MIKULEC and Miroslav POLÍVKA, Praha 2007, pp. 466-475.

available to the public until after the Second World War.²⁶ It is also kept in the collection of the National Museum in Prague. The specimen is incomplete,²⁷ because based on the ordering of the folios (A-D), it lacks the title page and the first few pages as well as, at the least, the leaf before the last page.²⁸ The specimen comes from the collection of books in the estate of the church council member, Evangelical pastor, translator, and historian Heřman z Tardy (1832-1917),²⁹ a great admirer of the Unity of the Brethren, who appears to have acquired it on one of his trips to Zittau. His son inherited the unique specimen as part of a set of historical printings, and he in turn put it in the keeping of the library of the Hus House in Prague during the Second World War.³⁰ In 1951, the National Museum in

²⁶ Prague: Library of the National Museum, shelf mark 18 F 7, def. Cf. František HORÁK, 'Objev prvního vydání Muziky Jana Blahoslava', *Knihovna* 4 (1950), p. 135; Antonín FRINTA, 'O prvním vydání Blahoslavovy »Musiky«', *Časopis Národního muzea, oddíl věd společenských* 130 (1961), pp. 41-42; M. BOHATCOVÁ, 'Soupis prací Jana Blahoslava' (↪ note 1), p. 192. On the flyleaf in the back there is a later inscription: "*Gloria in Excelsis | DEO. | Et Honoribus | pax | Bona Woluntatis*" with the name "*Johan Geisett*" written below.

²⁷ It first begins with the text: "*J. B. P. k čtenáři.*" ["J. B. P. to the Reader."]

²⁸ The specimen begins with the second page of the folio A (A ij), and one page is missing from the last folio D.

²⁹ Cf. *Ottův slovník naučný*, 25: *T – Tzschirner*, Praha 1906, pp. 93-94. For information about the origin of the printing, see A. FRINTA, 'O prvním vydání' (↪ note 26), p. 41.

³⁰ F. HORÁK, 'Objev prvního vydání' (↪ note 26), p. 135.

IWšak samy tyto spráwy negšan do
 štatečné ku poznání / kteréhoby Tonu
 který zpěw byl / ale neylépe gest vlastno
 stem okolům způsobům y rozdýlnostem
 Tonůw dobře wyrozuměti / a wpamět so
 bě wložití / potom y tyto spráwy samy
 přigdan ku paměti / a Ton při zpýwání
 neb pýsnj snadniče seznán bude.

A giž nechť gest ale dosti na ten čas /
 o wěcech k Muzyce náležitých powědy
 no. Ač pak mohlo by gestě potřebně a
 zpěwákuom vzitečně nemálo býti psáno
 buď o ozdobném zpýwání / buď o náleži
 tém a slusném zpěwuow w Notách neb
 w Textých sformowání zč. Ale nyní na
 tomto zawrýno buď. Gestli že tato spro
 stná a krátká Knížka pobožnau wdě
 čnosti přigata a dobře vzýwána bude /
 potom časem jiným muož něco wíce
 zpěwákuom / náležitého k tomuto přis
 dáno býti / kdyz se toho potřeba spatří.

M. D. LVIII. 1568.

Wytisťeno w Holomúcy /
 v Jana Günthera.

via Jungfer Slans. IV, 44.
Musika ty

Prague purchased some of the printings in the estate of Heřman z Tardy, but the first edition of Blahoslav's *Musica* was not among them, because it had been removed from the aforementioned set. It was not relocated until 1959, when it definitively became a part of the Library of the National Museum in Prague. It was not the subject of scholarly discussion until after that year, and even then it received only brief commentary. In the early 1970s, much of the Czech musicology community still had no idea that the first edition was at all in existence.³¹ At present, it is in good condition, restored, bound in an antiqued modern leather cover. The fact that it had been part of a larger book is confirmed by a manuscript comment inscribed on the front flyleaf: "*An unbound bundled collection from Tardy*".³² The preserved printing of the first edition of *Musica* contains a number of manuscript comments, which confirm that

³¹ Cf. Olga SETTARI, 'Hymnografická činnost Jana Blahoslava ve světle jeho Muziky a kancionálu', in: *Jan Blahoslav, předchůdce J. A. Komenského* (◀ note 1), p. 179.

³² Fol. [I^r]: "*rozvázaný konvolut »Tardy«*". According to A. FRINTA, 'O prvním vydání' (◀ note 26), p. 41, the first edition of Blahoslav's *Musica* was the last printing contained in the bundled collection, and it was preceded by a printing of a work by the Utraquist priest Jan KAUPILIUS, *Modla věku nynějšího*, ca. 1620, cf. *Knihopis* 3858; *Rukověť humanistického básnictví*, 3 (Praha, 1969), p. 283, and a specimen of a treatise by Václav ŠTEFAN (dean in Kutná Hora), *Výklad na proroka Micheáše pořádně učiněný* (Praha, 1614) (cf. *Knihopis* 15974), accessible online sub *Google Books* [rev. 20/04/2016]. Concerning the fate of this bundled collection, also cf. M. BOHATCOVÁ, 'Soupis prací Jana Blahoslava' (◀ note 1), pp. 191-192.

the owner and user also had the second edition at his disposal and was using the later edition as the basis for making individual corrections to the first edition.³³

In scholarly literature and in lists of sources, this first edition is usually designated with the same title as the second edition. It is, however, necessary to admit that in view of the missing title page, we cannot say with certainty what title Blahoslav's work was actually given for the first edition. From comparing the two editions, it is apparent that the first contained only the initial chapters on music theory. The second edition was not only supplemented with an extensive separate chapter titled *Přídavkové k Musice* (Supplements to "Musica") and with six pages of corrections (*Errata*); the author also corrected the introductory text, which is carried over from the first edition. With respect to content, this tends to involve individual changes in the introduction limited to the deletion of certain words and the choice of more precise formulations. In chapter V, he added the passage *Regule podle Fincka* (Rules according to Finck), which deals with examples of the use of semitones ("*musica ficta*"); some musical examples are added; chapter VIII: *O taktu* (On Rhythm) and chapter IX: *O znameních* (On Symbols) are greatly expanded. At the same time, unlike the first edition, in the second edition the chapters are designated with titles from the

³³ This is apparent, for example, based on comments in Chapter Two (*I. Noty. II. Klíčové. III. Hlasy*. [I. Notes. II. Clefs. III. Parts.]), cf. Jan BLAHOŠLAV, [*Musica*], 1558, ff. A5^v-A6^r.

beginning – *O rozdíle zpěváků* (On Differences between Singers). The Czech language and orthography of the text itself also underwent correction. Blahoslav modernized them both, and he took pride in the linguistic aspect of *Musica*. This is clear from his comments in *Grammatika česká* (Czech Grammar), which has been preserved in manuscript. In it, in connection with *Musica*, he writes: “I would also regard the book titled *Supplements to Musica*, and also *Musica*, especially the later printing, as containing good, perhaps even beautiful Czech. I shall remain silent about other similar works; let the truthful deed (if it is true) speak for itself.”³⁴

Blahoslav’s understanding of the exceptional meaning and importance of music for mankind and society is attested to not only by his *Musica*. Also of importance was his participation in preparing two Brethren cantionals (1561, 1564), as well as other work on hymnology and hymnography, which proved useful for the manuscript index of authors of the songs of the Brethren, unique at the time, which he compiled in ca. 1561 and titled *Písni duchovních některých, jichž se ode vsí jednoty bratrské užívá, rejstřík* (Certain Sacred Chants Used by All in the Unity of the Brethren. An Index). In it, he succeeded in determining the authorship

³⁴ Mirek ČEJKA – Dušan ŠLOSAR – Jana NECHUTOVÁ (eds.), *Grammatika česká Jana Blahoslava*, Brno 1991, p. 291 [276b]: “Také i ta knížka, jenž slove *Přídavkové k Muzice*, ano i *Muzika*, zvláště poslednějšiho tištění, za to mám, že v sobě dobrou a snad i pěknou češtinu má. O jiných jí podobných mlčím, nechat’ skutek (kdež jest) pravdu vykládá.”

of 527 chants in the Brethren Cantional of 1561.³⁵ He was himself also active as a creator of chants,³⁶ mostly *contrafacta*, and he may have been the first person in history to use the possibilities of musical notation to represent the intonation or pronunciation of human speech.³⁷ This was done in the context of the partially theological treatise *Vitia concionatorum, to jest vady kazatelův* (*Vitia concionatorum*, i.e. Faults of Preachers), which Blahoslav wrote sometime around 1570.³⁸ He uses musical notation at several points in the text, and with the use of white mensural notation, he documents his assertions about the transgressions of certain preachers.³⁹ In Ivančice in 1571, the year of his sudden death, he published a manual with musical notation for the liturgy of the main feast days of the church year titled *Evanjelia aneb Čtení svatá, kteráž slovou Pašije. Řeči některé prorocké a prefací obyčejné* (The Gospels

³⁵ Cf. J. KOUBA, 'Blahoslavův Rejstřík autorů' (↪ note 5). This so called *Szamotoły Cantional* (↪ note 6) contains a total of 735 chants.

³⁶ Cf. Eduard KVASNIČKA (ed.), *Duchovní písně Jana Blahoslava po prvé v tento soubor shromážděné a v původním pořádku přetištěné z kancionálu šamotulského, který byl vydán L. P. 1561 péčí Jednoty českých bratří* (Přerov, 1934); Jan BLAHOSLAV, *Pochodně zazžená* (↪ note 1), pp. 129-159.

³⁷ Cf. O. HOSTINSKÝ, *Jan Blahoslav* (↪ note 5), pp. 76-77.

³⁸ Jan BLAHOSLAV, *Čtyři menší spisy: O původu a příčinách Jednoty bratrské. Spis o zraku. Filipika proti misomusům. Vitia concionatorum*, ed. by Mirek ČEJKA (Brno, 2013). *The Faults of Preachers* are edited on pp. 137-251.

³⁹ *Ibid.*, pp. 192, 195.

or Sacred Readings Known as the Passion. Some Words of Prophecy and Ordinary Prefaces), which contained a selection of Czech texts set to Gregorian melodies.⁴⁰ In 1564 he attempted to explain his editorial procedures for preparing the Brethren cantionals in a long manuscript defense, which he titled *Apologia pro editione cantionalis nova*. The brief preface that he wrote to the cantional of 1561 is also significant. In it, he summarized the history of Brethren chant.⁴¹

Blahoslav's *Musica* has so far been dealt with in greater detail primarily by two Czech musicologists: Otakar Hostinský and Vladimír Helfert,⁴² who also laid the foundation for its still valid interpretation. At the end of the nineteenth century, Hostinský made a copy of the second edition of *Musica* (1569), which he found in the Library of the National Museum. He published his transcript in 1896 together with a very thorough study about the author himself, including the defining of his share in the preparing of the Brethren cantionals. In addition, he evaluated the chants created by Blahoslav. He supplemented his study with an equally painstaking analysis and edition of the second music theory work in

⁴⁰ This apparently was a second edition; the first was not preserved. Cf. the partial edition (facsimile): Jan BLAHO-SLAV, *Evangelia narození a vzkříšení Páně a seslání Ducha sv. z Pašiji 1571* [= Thesaurus impressionum Bohemicarum, vol. 3] (sine loco et anno); M. DAŇKOVÁ, *Bratrské tisky* (↵ note 1), pp. 83-84.

⁴¹ Cf. *ibid.*, pp. 88-89.

⁴² See note 5.

the Czech language, which was published in 1561 under the name of Jan Josquin, and which probably also originated in the milieu of the Unity of the Brethren.

A quarter century later, Vladimír Helfert published the second important study on Blahoslav's *Musica* in a compendium that was issued in 1923 on the anniversary of Jan Blahoslav's birth. Helfert's contribution was a lengthy study dedicated to the relationship between Blahoslav and Václav (Wenceslaus) Philomathes, who wrote *Four Books about Music* in Latin and had them printed in the early sixteenth century;⁴³ Blahoslav also took inspiration from them (indirectly). Most of the other musicological studies that have been published on the topic use the text of *Musica* and the circumstances of its writing in arguments on their more detailed subject matter.⁴⁴

⁴³ Cf. the new critical edition and parallel Czech translation of Philomathes's work: *Wenceslai Philomathis Musicorum libri quattuor / Václav Philomathes: Čtyři knihy o hudbě* [= *Clavis monumentorum musicorum Regni Bohemiae, Series B, vol. 2*], ed. by Martin HORYNA (Praha, 2003).

⁴⁴ Cf. e.g. Richard QUOIKÁ, 'Die Musica des Jan Blahoslav 1569', in: *Bericht über den Internationalen Musikwissenschaftlichen Kongress, Bamberg 1953*, ed. by Wilfried BRENNECKE, Willi KAHL, and Rudolf STEGLICH, Kassel 1954, pp. 128-131; Olga SETTARI, 'Jan Blahoslav jako hudební teoretik a hymnograf', *Z kralické tvrže* 5 (1971), pp. 18-28; Jiří FUKAČ, 'Blahoslav a hudební proudy jeho doby', in: *Jan Blahoslav, předchůdce J. A. Komenského* (◀ note 1), pp. 161-171; Jiří VYSLOUŽIL, 'Jan Blahoslav a česká teorie hudby', in: *ibid.*, pp. 172-178; Olga SETTARI, 'Hymnografická činnost Jana Blahoslava ve světle jeho Muziky a kancionálu', in: *ibid.*, pp. 179-187; Olga SETTARI,

Blahoslav's *Musica* of 1569 is divided into parts that are, in a sense, independent. The first, which is based on the arrangement and content of the original 1558 edition of *Musica*, represents the simple foundations of the music theory system of the day in ten thematically organized chapters. The second part, which is dated to the Kalends of February of the year 1560 by its separate preface, bears the title *Zprávy některé potřebné těm, kdož chtějí dobře zpívati* (Information Needed by Those Who Wish to Sing Well) and is intended for singers. It reflects in many respects the then current status of performance practice, especially for the Unity of the Brethren. The third part is intended for the creators of songs, as is apparent from the heading *Naučení potřebná těm, kteříž písni skládati chtějí* (Instruction Needed by Those Who Wish to Compose Chants). The text deals in particular with poetics, because it is aimed primarily at the authors of the texts of chants. Then on the last six pages, *Musica* contains a printed list of *Errata nebo omýlení, kteráž se nahodila* (Errata or Mistakes That Were Made; meaning errors made during the printing of the previous parts of *Musica*).

The question remains as to for whom Blahoslav's *Musica* was intended and what influence it had, for ex-

'The Theory of Music and Hymnography in the Unitas fratrum in the 16th and 17th Centuries', *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské university*, H 25-26 (1990/91), pp. 15-23. Also cf. Thomas SOVÍK, 'The Theorists of the Bohemian Reformation: Jan Blahoslav and Jan Josquin', *Kosmas* 6 (1987), vol. 2, pp. 105-145, and other works by Thomas SOVÍK (← note 16).

ample, on the development and firm establishment of Czech musical terminology. The author himself gives a general answer to the first part of this question in the introduction to his treatise: it is intended for Czechs who do not know Latin. Nonetheless, in practice *Musica* was apparently limited mainly to the Czech speaking members and sympathizers of the Unity of the Brethren and especially to the users, performers, and creators of sacred monophonic chant. Furthermore, it was probably distributed as a manual for the cantionals used by the Brethren. There is no known clear documentation that *Musica* was in use among the members of other religious denominations in Bohemia before the Battle of White Mountain or that it had become a part of musical life at the time or was in use in schools for instruction, with the possible exception of the schools of the Brethren (mainly in Ivančice and Kralice), where it might in fact have been used as a textbook.

Blahoslav's (and also Josquin's) musical terminology (or, more properly, nomenclature) has already been examined by Otakar Hostinský and later by Jiří Fukač.⁴⁵ The former made an organized listing of the Czech and Latin terms that appear in the two works. The latter then correctly understood that Blahoslav's Czech and the terms that he used are more of a commentary on the foreign-language (i.e. Latin) musical terminology of the

⁴⁵ O. HOSTINSKÝ, *Jan Blahoslav* (↖ note 5), esp. pp. 123-126; J. FUKAČ, 'Blahoslav a hudební proudy' (↖ note 44), esp. pp. 165-166.

period. Furthermore, with regard to the contents of the entire treatise, the most important field of music at the time, i.e. figural or polyphonic music, receives nearly no attention in the entire discourse. Blahoslav's text is thus more of a reflection of the state of the colloquial language at the time than an attempt to create any kind of system of terminology in the Czech language.⁴⁶

Nonetheless, at least one part of Blahoslav's *Musica* also found its way into the routine musical practice of the majority of Bohemia's population at the time or was at least very closely connected with it.⁴⁷ This involves the conclusion of the first supplement to *Musica* with the title *Regule zpěvákům do kuru* (Rules for Choral Singers).⁴⁸ In it, Blahoslav summarizes twelve principles that the singers and the cantor should observe when performing chant. These principles are based on the usual period performance practice, and they try to draw attention to possible problems and bad habits that arise in practice. Martin Horyna, who prepared the edition and translation of one of the sources for Blahoslav's *Musica*, Philomathes's *Four Books about*

⁴⁶ Cf. J. FUKAČ, 'Blahoslav a hudební proudy' (↵ note 44), p. 166.

⁴⁷ For the sake of completeness, we would mention here the personal closeness that the Czech composer Leoš Janáček (1854-1928) felt towards Blahoslav and his *Musica*, which is mentioned by J. VYSLOUŽIL, 'Jan Blahoslav a česká teorie hudby' (↵ note 44), esp. pp. 175-176.

⁴⁸ Jan BLAHOŠLAV, *Musica*, 1569, ff. 69^r-70^r; O. HOSTINSKÝ, *Jan Blahoslav* (↵ note 5), pp. 46-47.

Music,⁴⁹ correctly points out that it is typical of Czech music theory in the fifteenth and sixteenth centuries that it deals at least marginally with the questions of performance practice, while this is not the case with music theory works of non-Czech origin.⁵⁰ In the environment of the Bohemian Utraquist literary confraternities of the late sixteenth century, there also appeared a set of such principles that was apparently widely distributed in copies. Its title was *Napomenutí literátské těm, kteří dobře zpívati neumějí* (Admonitions of the Literate to Those Who Cannot Sing Well), and unlike Blahoslav's *Regule*, its text is arranged in verses, is briefer, and is written in an almost humorous tone with the use of plenty of pithy phrases.⁵¹ If we compare the two texts, however, we find that they were either both made from the same original, which is now unknown, or else Blahoslav's *Rules*, which are older than the *Admonitions*, were the basis for the verses of the literati.⁵²

⁴⁹ *Wenceslai Philomathis Musicorum libri quattuor / Václav Philomathes: Čtyři knihy o hudbě* (↪ note 43).

⁵⁰ Cf. the foreword, *ibid.*, esp. p. xxx.

⁵¹ An edition of it (*Napomenutí literátské těm, kteří dobře zpívati neumějí, vydané z hlavního města Prahy z kůru Tejnského*) was prepared by Petr DANĚK, 'Literátské bratrstvo v Jaroměři v době předbělohorské', in: *Muzikologické dialogy 1984* (Hradec Králové, 1986), pp. 238-239; cf. Václav EXNER, 'Literátský konvent v Jaroměři', *Ročenka Městského muzea v Jaroměři* 6 (1935), pp. 7-10; Jan FÄHNRIK, 'Zápis v kanceláři Steyerově vydaném v Novém městě pražském L. P. 1683...', *Cyrill* 38 (1912), p. 47.

⁵² The contents and style of the two texts are similar in many

In any case, Blahoslav's work is unique, historically exceptional, and even now still mostly comprehensible to musically educated readers. It documents the systematic thinking and breadth of education of its author, and at the same time it is an example of the cultural sophistication of the Unity of the Brethren. It is a text that still deserves our attention centuries later. Of course Blahoslav himself, entirely in the spirit of humanist self-reflective rhetoric, was also aware of the shortcomings of his work. At the conclusion of the first supplement to *Musica*, he writes: *"I did what I could at the time for good reasons and with good intentions, and if, perhaps, some people wish to laugh at me for what I have done, I will take it from them in the same spirit as David the holy king, who was ridiculed by his own wife for dancing gaily to the accompaniment of fiddles before the Ark of the Covenant, even to the amazement of the*

places (for comparison, Blahoslav's text is given first below, and the parallel passage from *Napomenutí* follows the slash): *"na kantora péči mějte" / "na kantora svého nejmíc pozor dej"* ["take care about the cantor" / "give as much of your attention to the cantor as you can"]; *"a nejmíc na třetí sylabě neb notě vezmouc zpívati" / "za ním v třetí sylabě počna zpívej"* ["and begin to sing mostly on the third syllable or note" / "begin to sing after him on the third syllable"]; *"po kantoru, kterýž začíná, finálu nevydržujte" / "necht' finálu kantor vždy vydrží sám"* ["after the cantor, who begins, do not hold on to the final" / "let the cantor hold the final by himself"]; *"ke cti a chvále Boží i k vzdělání bližních užíval" / "zpíváním Boha chváliti, a bližním svým ku vzdělání posloužiti"* ["used for the honor and praise of God and for the education of our brethren" / "to praise God by singing and to serve for the education of our brethren"].

daughters of Israel. Those who will be able to make use of my trivial work for some purpose undoubtedly will not hold it against me, and others who are religious, even if they cannot use it for anything, will see the good in it because of its good intentions, being altogether faithful and desirous of the spreading of God's praise and the celebration of the truth.

Vale, pie lector."⁵³

⁵³ Jan BLAHOSLAV, *Musica*, 1569, f. 44^{r-v}: "Já, co sem mohl, na ten čas z hodných příčin dobrým umyslem učinil sem, chtěl-li by mi se kdo třebas i posmáti, vše to od něho snesu, takovým duchem jako onen svatý král David od své vlastní manželky, když se jeho vesselému s husličkami před archou Boží na odivu i dcer Izrahelských plésání posmívala. Tiť, kteříž této mé malícké práce v čem užiti budou moci, za zlé mi bezpochyby míti nebudou, a jiní pobožní, byť pak toho ničímž požití nemohli, pro dobrý umysl vše v dobré obrátí, rozmnožení chvály Boží a oslavování pravdy, kudykoli věrně a upřímě žádostivi jsouce.

Vale, pie lector."

Blahoslavova *Musica* je v tomto vydání přetištěna v měřítku 1 : 1 podle exempláře uloženého v Knihozně Národního muzea v Praze (sign. 27 F 23), z jehož pozdější převazby (začátek 19. stol.?) volně vyšla i grafička Jana Koksteinová při návrhu obálky. Blahoslavův podpis na patitulu je reprodukcí dřevorezu pod předmluvou k druhému vydání jeho překladu *Nového zákona* (Ivančice: Jednota bratrská, 1568, srov. *Knihopis* 17112), f. 3^r.

V Praze dne 24. dubna 2016

Jiří K. Kroupa

Blahoslav's *Musica* has been reproduced at a scale of 1 : 1 based on the specimen kept at the Library of the National Museum in Prague (shelf mark 27 F 23). The design of the cover by the graphic artist Jana Koksteinová is based loosely on the book's later rebinding (early nineteenth century?). Blahoslav's signature on the half title is a reproduction of the woodcut under the preface to the second edition of his translation of the *New Testament* (Ivančice: Unity of the Brethren, 1568, cf. *Knihopis* 17112), fol. 3^r.

Prague, 24 April 2016

Jiří K. Kroupa

Commentary by

© Petr Daněk & Jiří K. Kroupa, 2016

English translation by

© Mark Newkirk, 2016

Photo sources by

© National Museum, 2016

**NÁRODNÍ
MUZEUM**

First published by

© KLP – Koniasch Latin Press, Prague, 2016

All rights reserved; no part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

Vydáno u příležitosti 70. výročí založení
Mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro
(1946-2016)

PRAŽSKÉ JARO

Mezinárodní hudební festival

Jan Blahoslav Musica

Faksimile vydání z roku 1569 (Ivančice: Jednota bratrská)
podle exempláře uloženého v Knihovně Národního muzea
v Praze (sign. 27 F 23)

K vydání připravili
Petr DANĚK a Jiří K. KROUPA

Pro mezinárodní hudební festival Pražské jaro
vydalo nakladatelství KLP – Koniasch Latin Press s. r. o.
(Na Hubálce 7, 169 00 Praha 6, koniasch@gmail.com)
ve spolupráci s Nadací pro dějiny kultury ve střední Evropě
a s Národním muzeem v Praze

Lektorovali: Martin HORYNA a Petr VOIT
Příprava obrazových materiálů: Jana KOKSTEINOVÁ

Praha 2016 / 1. vydání / 200 + *56 stran

ISBN 978-80-87773-37-6

Published on the occasion
of the 70th anniversary of the founding
of the Prague Spring International Music Festival
(1946-2016)

PRAGUE SPRING

International Music Festival

Jan Blahoslav **Musica**

A facsimile of the edition of 1569 (Ivančice: Unity
of the Brethren) after the copy today in the Library
of the National Museum, Prague (shelf mark 27 F 23)

Prepared by
Petr DANĚK and Jiří K. KROUPA

First published by the KLP – Koniasch Latin Press
(Na Hubálce 7, CZ-169 00 Praha 6, koniasch@gmail.com)
in cooperation with
the Association for Central European Cultural Studies
and the National Museum in Prague
for the International Music Festival Prague Spring

Reviewed by Martin HORYNA and Petr VOIT
Photo sources prepared for print by Jana Koksteinová

Prague 2016

ISBN 978-80-87773-37-6